

ГРАДСКИ ЦЕНТАР
ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД
У БЕОГРАДУ

ИЗВЕШТАЈ О РАДУ ЗА 2020. ГОДИНУ

Београд, март 2021.

САДРЖАЈ:

1. УВОДНИ ДЕО	1
1.1. Становништво Београда	2
2. ДЕЛАТНОСТ ЦЕНТРА ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД	31
3. ГРАДСКИ ЦЕНТАР ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД КАО ПРУЖАЛАЦ УСЛУГА	34
3.1. Простор и опрема/услови рада у 2020. години.....	37
3.2. Усавршавање и обука запослених у ГЦСР.....	38
3.3. Градски центар за социјални рад и медији.....	40
4. КОРИСНИЦИ УСЛУГА ГРАДСКОГ ЦЕНТРА ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД	42
4.1. Укупан број корисника.....	42
4.2. Старосне групе корисника према оствареним правима, примењеним мерама и пруженим услугама у Градском центру за социјални рад.....	46
4.2.1. Деца	46
4.2.2. Пунолетни корисници (млади, одрасли и старији)	53
4.2.3. Социо-материјално угрожене породице	56
4.2.4. Деца са проблемима у понашању	61
4.2.5. Жртве насиља	67
4.2.6. Особе са инвалидитетом	76
5. ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА КОЈА СЕ ФИНАНСИРАЈУ ИЗ БУЏЕТА ГРАДА	81
6. ПОСЛОВИ ЦЕНТРА ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД НА ОСТВАРИВАЊУ ПРАВА, ПРИМЕНИ МЕРА И ОБЕЗБЕЂИВАЊУ УСЛУГА	88
6.1. Послови процене и планирања	88
6.2. Супервизијски послови	89
6.3. Управно-правни послови	91
6.4. Услуге – неодложне интервенције	91
7. САВЕТОВАЛИШТЕ ЗА БРАК И ПОРОДИЦУ	92
8. ОДЕЉЕЊЕ ЗА ПОСЛОВЕ ПЛАНИРАЊА И РАЗВОЈА	98
8.1. Рад по приговорима – законска основа и сврха обраде приговора	99
8.2. Рад по осталим захтевима	101
8.3. Рад по захтевима за стручну помоћ.....	102
8.4. Усавршавање и обука запослених у ГЦСР	103
9. ИСТРАЖИВАЧКИ РАД У ОДЕЉЕЊУ ЗА ПЛАНИРАЊЕ И РАЗВОЈ	104
10. АКТИВНОСТИ ГРАДСКОГ ЦЕНТРА ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД У БЕОГРАДУ	105
10.1. Пројектне активности	106
11. ЗАКЉУЧАК	107

ГРАДСКИ ЦЕНТАР ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД У БЕОГРАДУ	БЕОГРАД
година оснивања	1991.
директор	Зорица Павловић
електронска пошта	info@gcsrbg.org
адреса и пош. број	Руска 4
телефон/факс	2650-329; 2650-925

1. УВОДНИ ДЕО

Извештај о раду Градског центра за социјални рад у Београду за 2020. годину се односи на кориснике који се налазе на евиденцији Градског центра за социјални рад у Београду, запослене раднике центра, просторну и техничку опремљеност.

Намењен је свим заинтересованим странама, Управном одбору Градског центра за социјални рад у Београду, Министарству за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Републичком заводу за социјалну заштиту и Скупштини Града Београда. Извештај о раду је разматран и усвојен на седници Управног одбора која је одржана 07.04.2021. године.

Извештај има три основна циља: *први* - да утврди основне карактеристике и трендове развоја капацитета Градског центра за социјални рад у Београду као кључног актера социјалне заштите; *други* - да утврди карактеристике и положај у заштити, који имају појединци, породице и осетљиве групе као корисници у систему социјалне заштите и *трећи* - да утврди капацитет и квалитет у обављању основних послова центра за социјални рад и њихових исхода или ефеката у остваривању права, примени мера и обезбеђивању услуга социјалне заштите, а посебно услуга у локалној заједници. Доношењем Закона о социјалној заштити 2011. године Центар за социјални рад је добио свој нови професионални профил, подржан законским решењима о финансирању. Увођењем нових института истовремено је преузео и посебну одговорност у покретању иницијатива на подручју које покрива у складу са усвојеним стратешким плановима развоја (реформе) социјалне заштите и има пресудну улогу у остваривању циљева социјалне заштите.

Да би успешно остваривао поверене обавезе, Градски центар за социјални рад мора да ради и на сопственом развоју, да јача и да унапређује материјалне и технолошке услове за рад и да усавршава и обуком запослених јача њихове капацитете.

Основу за израду овог извештаја чини база података о раду свих одељења Градског центра за социјални рад у Београду за 2020. годину као и подаци Републичког завода за статистику (РСЗ), Националне службе запошљавања, Републичког фонда за пензијско–инвалидско осигурање.

Формат извештавања у оквиру прописаног минимума садржи информације о корисницима и њиховим породицама, о врстама и нивоима услуга, приступу и квалитету услуга, задовољству корисника услугом, исходима и циљевима који су постигнути из индивидуалног плана услуге и учешћа корисника у процесу пружања услуге. Такође садржи и информације о запосленима у Центру за социјални рад, активностима које су у функцији постављених циљева и податке о континуираном стицању знања и вештина запослених.

Подаци за израду извештаја су прикупљени у контакту са надлежним особама у свим одељењима Градског центра за социјални рад. У првој фази обраде подаци су систематизовани за свако одељење Градског центра за социјални рад појединачно и на крају обједињени за Град Београд у целини.

1.1. Становништво Београда

Као основни чинилац и покретач развојних процеса, становништво и демографски ресурси чине важну компоненту укупног друштвено-економског развоја једног простора и једно су од кључних полазишта у вредновању узрочно-последичних детерминанти друштвених, социјалних и политичких прилика. У том контексту значајно је истаћи да је стабилан, природан и позитиван развој становништва једна од темељних друштвених вредности и незаобилазна компонента промишљене и активне популацијске политике.

Основне информације о Београду

Град Београд је јединица локалне самоуправе која уједно има положај и регионалне самоуправе. У оквиру тих овлашћења Град одлучује о потребама и интересима грађана од локалног значаја. У Београду је устројено 157 насеља распоређених у 17 општина. Град се простире на 3.226 км²; густина насељености (број становника по км²) је 521 становник.¹ Београдски регион представља зону најгушће насељености, јер је готово пет пута гушће насељен од осталих региона у Републици Србији.

Број становника града

Према подацима пописа становништва из 2011. године Београд је имао 1.659.440 становника, што чини 23,1% становништва Србије (без Косова и Метохије). У међупописном периоду (2002/2011) број становника је повећан за 5,3%, што је последица, пре свега, миграционе компоненте. Према процени броја становника средином 2019. године Београд је имао 1.694.056 становника.²

На основу релевантних статистичких и демографских података Београд је више деценија суочен са дубоком демографском кризом, посебно са процесима депопулације и старења становништва, као дугорочним, глобалним демографским процесима, те парцијалним депопулацијским процесима, као што су репродукцијски и генерацијски. Попис становништва 2011. године јасно је потврдио раније прогнозе да ће се Београд суочити са природном депопулацијом, која означава негативан природни прираштај, као и са другим негативним демографским трендовима, пре свега, процесом старења становништва.

¹ „Резултати Пописа становништва 2011. године по први пут су исказани и у складу са нововведеном номенклатуром статистичких територијалних јединица (НСТЈ или НУТС по међународној скраћеници) по којима је 2009. године Србија подељена на статистичке функционалне територијалне целине сврстане у три нивоа. Постоје две функционалне целине нивоа НСТЈ-1 (Србија – север и Србија – југ), које у свом саставу имају целине нивоа НСТЈ-2 које носе назив "регион" (Београдски регион и Регион Војводине у оквиру Србије – север и региони Шумадија и Западна Србија, Јужна и Источна Србија и Косово и Метохија који сачињавају Србију - југ). Сваки статистички регион се састоји од функционалних целина нивоа НСТЈ-3 које су назване "области", а чије се границе и називи у потпуности поклапају са постојећим управним окрузима.“ Извор: РЗС, 2011.

² Извор: ДевИнфо, РЗС

Графикон бр. 1

Као што се може видети на графику, већи део посматраног периода, Београд карактерише повећање броја становника као резултат, пре свега, механичког прилива, али и позитивне стопе природног прираштаја. Међутим, резултати Пописа из 2002. године указују на почетак процеса успоравања раста броја становника и изразито негативне тенденције кључних демографских обележја. Негативне тенденције у природном кретању становништва Београда присутне су више деценија и један су од изразито неповољних чинилаца у развоју становништва града. Пре свега, становништво се не обнавља природним путем, услед ниског нивоа рађања, чији је прецизан показатељ стопа укупног фертилитета.³

Природна депопулација (више умрлих него рођених) по први пут има изразито негативне вредности од 1992. године, а најнижу вредност бележи 2000. године, када је износила -3,3 промила.

Следи приказ основних контингената и индикатора становништва Београда, као и виталних догађаја - природног кретања становништва Града.

³ Стопа укупног фертилитета представља број живорођене деце по једној жени старости 15–49 година. Стопа укупног фертилитета налази се испод прага просте репродукције, а за последњих десет година смањена је са 1,6 на 1,4 детета по жени, што указује на константни пад рађања, поремећаје у структурама становника и обрнуто. За рачунање индикатора стопа укупног фертилитета користи се број живорођене деце према старости мајке и процењен број жена према навршеним годинама старости.

Графикон бр. 2⁴

Природно кретање становништва- витални догађаји

Табела бр. 1

Београдски регион	Број становника процена средином године	Број живорођених на 1000 становника	Број умрлих на 1000 становника	Број умрле одојчади на 1000 живорођених	Природни прираштај на 1000 становника
2010	1.639.505	11.1	12.5	5.9	-1.4
2011	1.658.151	10.7	12.2	5.8	-1.5
2012	1.664.218	11	12.5	5.9	-1.4
2013	1.669.552	10.8	12.2	5.7	-1.4
2014	1.678.045	11	12.4	4.9	-1.4
2015	1.679.895	10.9	12.6	4.5	-1.7
2016	1.683.962	10.7	12.4	5.3	-1.7
2017	1.687.132	10.7	12.9	4.1	- 2.2
2018	1.690.193	10.6	12.7	4.1	- 2.1
2019	1.694.056	10.7	12.8	3.6	- 2.1

⁴ Извор: РСЗ

Табела бр. 2

	Београдска област 2019.	Број становника процена средином године	Стопа живорођених	Стопа природног прираштаја	Стопа смртности одојчади	Стопа умрлих
1	Барајево	26.798	9	- 5,7	0,0	14,7
2	Вождовац	169.495	11,1	-1,6	3,2	12,7
3	Врачар	57.856	10,8	-3,4	3,2	14,2
4	Гроцка	86.908	9,8	-1,1	5,8	10,9
5	Звездара	168.118	11,7	0,3	5,1	11,4
6	Земун	175.550	10,8	-1,1	2,1	11,9
7	Лазаревац	56.595	11,3	- 2,5	0,0	13,8
8	Младеновац	51.613	9,4	-4,8	2,1	14,2
9	Нови Београд	213.040	10,7	-2,2	3,5	12,9
10	Обреновац	72.085	10,3	-2,5	1,3	12,8
11	Палилула	184.488	11,3	-1,4	4,3	12,7
12	Раковица	107.827	9,3	-4,2	7,0	13,5
13	Савски венац	35.359	11,4	-5,1	7,4	16,5
14	Сопот	19.788	8,5	-8,6	6,0	17,1
15	Стари град	44.613	11,5	-4,5	3,9	16
16	Сурчин	46.815	10,9	- 0,1	0,0	11
17	Чукарица	177.108	10,4	-1,6	3,8	12

Административно подручје Београда чини 17 општина које карактерише неуједначен демографски развитак и специфични процеси, са различитим трендовима демографског старења, што утиче и на различите динамичке и структурне особености унутар контингента старих појединих општина. У односу на последњи Попис, када је позитивна стопа природног прираштаја забележена једино на општинама Звездара и Сурчин, последњи подаци показују да све општине Београда имају негативан природни прираштај, при чему се истичу приградске чије су вредности ове стопе приближне стопама тзв. урбаног језгра Града. Основни покретач депопулације и промена у старосној структури становништва управо је низак ниво рађања који не обезбеђује природно обнављање становништва, чему треба додати и посебно демографско ограничење у развоју становништва, а то је процес старења.⁵

Према подацима о процени броја становника по старости и полу, као и претходних година, на рангу општина са највећим процентом становништва 65 и више година у укупном становништву и даље су општине: Стари град, Сопот, Барајево, Врачар и Савски венац.

⁵„Нарочито интензивно ће бити старење популације старих. Према средњој варијанти пројекција броја особа старих 80 или више година за пола века ће се утростручити и представљаће четвртину укупног броја старих, односно удео најстаријих лица ће се у укупној популацији повећати са 1,9 колико је износио 2002. на 6,2% 2052“. Мирјана Рашевић, 2009.

Графикон бр. 3

У посматраним периодима, у Београду се десио енорман раст броја старијих особа који је повећан за 14% у пописном периоду од 1948. до 2011. године, док је укупан број становника града повећан за свега 2,5 пута. Демографски процеси и промене у укупном становништву Београда с наглашеним индексом пораста старијих од 65 година, интензивирају се већ у међупописном периоду (1961-1991), а у периоду од 2000/2011 године, они попримају дивергентне трендове, тако што укупно становништво опада, а старо је у континуираном порасту, с просечном годишњом стопом раста од 5,07%. Према последњим подацима РЗС, удео становништва старијег од 65 година износи 19,61% укупног становништва Града. Истовремено, Београд спада у регионе са највећим учешћем најстаријег становништва, а као највећа урбана агломерација и изразито имиграционо подручје, узимајући у обзир неповољне демографске процесе, у Београду се и у наредним деценијама очекује пораст старих лица.

Графикон бр. 4

Као дугорочни процес, демографско старење је и узрок и последица (у међусобној каузалности) укупне и природне депопулације Града, што представља озбиљан проблем, не само за стабилан и природан развој становништва, већ и за његов друштвено-економски развој. Промене у старосном/добном саставу становништва испољавају се као два глобална демографска процеса: смањивање удела младих уз истовремено повећавање удела старог становништва. Целовито разумевање досадашњих развојних процеса, али и предвиђање развојних перспектива Града, немогуће је без разматрања и вредновања њихових демографских аспеката, јер се демографски и друштвено-економски развој једне агломерације и заједнице налазе у сложеној и интерактивној међусобној узрочно-последичној повезаности.

Табела бр. 3⁶

Индикатор (стопа)	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Коефицијент укупне зависности	43.5	44.3	45.4	46.7	48.2	49.5	50.6	52	53.2
Коефицијент зависности млађег становништва	20.2	20.4	20.8	21.2	21.7	22.1	22.5	22.8	23.2
Коефицијент зависности старијег становништва	23.4	23.8	24.6	25.5	26.4	27.3	28.2	29.1	30.1

⁶ Извор: РСЗ "Стопа укупне зависности становништва представља однос становништва старог од 0 до 14 и 65 и више година, према становништву старом од 15 до 64 године, процењеног средином године посматрања. **Стопа зависности млађег становништва** је однос између укупног броја младих од 0 до 14 година и броја лица радног узраста (од 15 до 64). **Стопа зависности старијег становништва** је однос између укупног броја старијих особа у годинама када су они углавном економски неактивни (старости 65 и више година) и броја лица радног узраста (од 15 до 64)"

Као један од показатеља старења становништва, коефицијент зависности старијих, нешто је повољнији за београдски регион у односу на Републику. Ипак, уз тренд опадања стопе наталитета, који непосредно утиче на обим младог контингента становништва, може се очекивати смањење становништва у радно и репродукционо највитаљнију кохорту са негативним последицама на динамику и структуру економског развоја Београда.

Старосно-полну структуру становништва Београда карактерише несразмер између најмлађег и старијег становништва, тако да је мушка популација у просеку млађа, док женска доминира у групи изнад 65 година. Аналитички показатељи старосне структуре показују да је становништво Београда ушло у „**дубоку демографску старост**“.⁷ У раздобљу од 1991. до 2002. године знатно је смањен удео младих, радно способних, а значајно повећан удео старог становништва.

На следећем графикаону приказана је старосно-полна структура становништва Београда по петогодишњим старосним групама

Графикон бр. 5

⁷ Извор: РСЗ „Према критеријуму **просечне старости** демографи разликују седам стадијума демографске старости: рана демографска младост – до 20 год; демографска младост: 20-24; демографска зрелост: 25-29; праг демографске старости: 30-34; демографска старост: 35-39; дубока демографска старост: 40-43; најдубља демографска старост: 43 и више година“

Неповољна старосна структура становништва Београда огледа се, пре свега, у индексу демографског старења, мереног односом младог (испод 15 година) и старог становништва. Број особа млађих од 15 година повећан је 2011. у односу на претходну пописну годину за 14.433, док се обим старих лица повећао за 50.136. Према последњим подацима из 2019. године, број младих испод 15 година износио је 15,11 %, а старијих више од 65 година 19,61 % укупног броја становника Града.

Такође, имајући у виду значајност података о фертилитету женског становништва⁸, подаци о броју живорођене деце релевантни су за сагледавање коначног и досадашњег ефективног фертилитета, као и за сагледавање обима неучествовања жена у репродукцији. У том смислу, од укупног броја женског становништва које нису рађале, највећи је проценат (36,6%) старосне доби 20-29 година, дакле периода оптималног фертилитета (жене од 20 до 34 године), али није занемарљив ни удео жена старосне доби од 30 до 39 година (19,3%). Према резултатима Пописа становништва из 2011. године, чак 42,8% жена старих између 30 и 34 године било је без деце. Стопа укупног фертилитета 2019. године износила је 1.53 и више деценија не обезбеђује просту репродукцију становништва.

Табела бр. 4⁹

Женско становништво старо 15 и више година према брачном статусу и броју живорођене деце Београдски регион – Попис 2011.									
	Укупно	Није рађала	Свега – рађале	Родила 1 дете	2	3	4	5 и више	Просечан број живорођене деце
Укупно	760.395	239.697	520.698	166.043	288.586	51.760	9.685	4.624	1.85
Неудата									
Укупно	207.054	184.663	22.391	13.353	5.987	1.830	736	485	1.64
Удата									
Укупно	372.445	327.78	339.667	94.599	202.808	34.839	5.380	2.041	1.87
Удовица									
Укупно	120.235	11.685	108.550	33.093	58.823	11.821	2.971	1.842	1.92
Разведена									
Укупно	56.153	7.861	48.292	24.189	20.286	3.089	534	194	1.59
Непознато – женско									
Укупно	4.508	2.710	1.798	809	682	181	64	62	1.85

⁸ Извор: РСЗ „Општа стопа фертилитета представља однос између укупног броја живорођених и женског фертилног становништва (15–49 година) током једногодишњег периода. Специфичне стопе фертилитета представљају однос између броја живорођених, рођених од мајки одређене старости, према 1.000 жена те исте старости. Стопа укупног фертилитета представља укупан број живорођене деце на једну жену, односно збир специфичних стопа фертилитета.“

⁹ Податак о укупном броју живорођене деце односи се на број деце коју је жена родила, укључујући и децу која у моменту пописа нису жива. У тај број нису укључена мртворођена деца, усвојена деца, нити деца из ранијег брака супруга/партнера. Поред ових података, у табели се налазе и подаци о просечном броју живорођене деце који је израчунат у односу на женско становништво старо 15 и више година које је рађало. Извор: РСЗ; Попис 2011. године

Процес старења је изражен у свим општинама Београда и све су прешле „праг демографске старости“. У стадијуму „најдубље демографске старости“ су Стари град са просечном старошћу становништва од 44,8 година; Сопот (45,1); Барајево (44,5) и Врачар (44,1).

Табела бр. 5¹⁰

Година	Индекс старења	Очекивано трајање живота живорођених			Просечна старост		
		Укупно	Женско	Мушко	Укупно	Женско	Мушко
2002	102,7	75,6	70,2	-	41,6	39,0	40,4
2011	122,93	77,80	72,60	75.30	43.16	40.28	41.8
2018	134.46	78.97	74.16	76.69	43.9	40.7	42.4
2019	133.94	79.03	74.34	76.8	44.0	40.8	42.5

Полазећи од чињенице да старење становништва најдиректније утиче на поједине структуре друштва, да специфичне потребе старијих, посебно у здравственој и социјалној заштити, захтевају веће издатке, може се закључити да ће оваква демографска кретања условити смањење радног контингента, а повећати број популације старијих, што може продукovati додатне притиске на целокупан систем социјалне заштите.

Пројекције развоја становништва Града, базиране на хипотезама о фертилитету и морталитету указују на перспективу и даље ниско репродуктивног процеса, јер претходних деценија нису уочене значајније промене које би одударале од дугорочних тенденција. Можемо закључити да су ниске репродуктивне норме дубоко законите, одређене низом детерминирајућих фактора (економских, социјалних, социолошких) и да у перспективи захтевају, пре свега, друштвени одговор. Иако вишеструко сложен, у постојећим условима друштвено-економске реалности, друштвени одговор јесте институционално осмишљавање популационе политике.

Миграције и миграторна обележја становништва

Важна компонента у кретању становништва и целокупне демографске слике Београда свакако су и миграције становништва. У целини гледано, последњих деценија Београд карактеришу, пре свега, емиграција и интерна миграциона кретања (од руралних ка урбаним областима, посебно ка Београду). Позитиван миграциони салдо је карактеристика демографског развоја Београда током читаве друге половине 20. века и остварен је у највећој мери у насељима ван ужег градског подручја. Како се наводи у

¹⁰ Извор: ДевИнфо, РСЗ „Просечна старост становништва према полу, означава средње године старости његових чланова (аритметичка средина). Индекс старења становништва према полу, јесте значајан показатељ, чија вредност указује на демографски процес старења становништва: индекс старења чија вредност не прелази 20 индексних поена показује да је становништво изразито младо, а преко 40 индексних поена да је становништво старо. Утврђен је на основу односа броја становника старих 60 и више година - по полу и одговарајућег броја становника старих 0 до 19 година. Очекивано (средње) трајање живота показује колико ће лице одређене старости (0, 1, 5... 85 + година) живети у просеку, ако у погледу морталитета буду постојали услови као у години израде таблица.»

Саопштењу РЗС¹¹, „у периоду 2014–2018. године једино је Београдски регион остварио позитиван миграциони салдо, који на годишњем нивоу износи око 7.000 лица, и доприноси расту броја становника овог региона“.

Демографске пројекције и прогнозе указују да ће се у Београду наставити овај тренд и да ће се све општине одликовати позитивним миграционим салдом, осим централних градских, у којима би он био на нултом нивоу

Графикон бр. 6

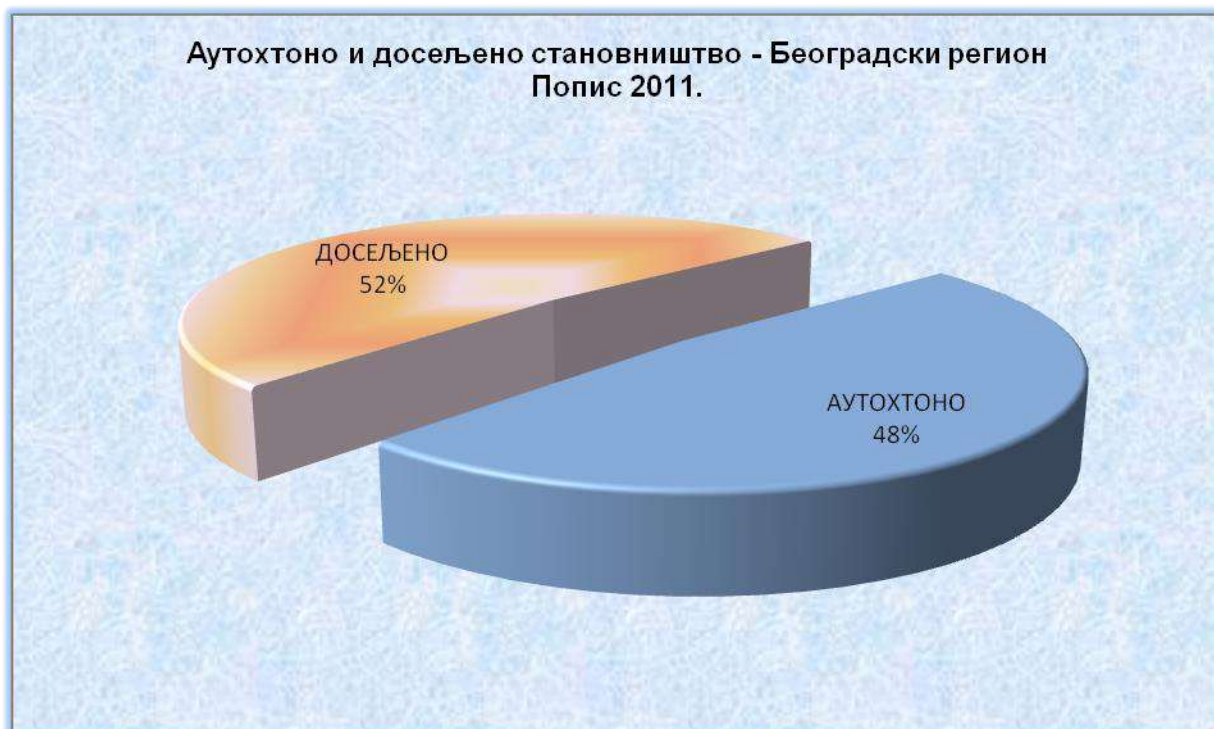
**Досељено становништво према подручју са којег се доселило и времену досељења
Попис, 2011.**

Табела бр. 6

Време /период досељења	Укупно становника	Из Републике Србије	Из других земаља - регион	Из осталих земаља	Непознато
1980 и раније	351.104	239.198	111.637	6.086	269
1981-1985	46.080	33.661	12.386	1.625	33
1986-1990	47.472	33.216	14.224	1.229	32
1991-1995	110.436	31.490	78.920	1.652	26
1996-2000	86.580	71.109	15.441	5.270	30
2001-2005	67.247	53.068	14.136	4.057	43
2006 и касније	84.839	68.341	16.445	6.511	53
Непозната година	66.033	55.408	10.579	1.776	46
Укупно	859.791	585.491	273.768	25.506	532

¹¹ Извор: РЗС „Унутрашње миграције. 2018 - Саопштење бр.179 / 2019

Графикон бр. 7

Табела бр. 7¹²

Пројекције становништва, пет варијанти Београдски регион					
Период	Ниска варијанта	Средња варијанта	Висока варијанта	Константна варијанта	Варијанта без миграција (нултог миграционог салда)
	Укупно	Укупно	Укупно	Укупно	Укупно
2.021	1.738.712	1.740.363	1.740.377	1.716.710	1.621.709
2.026	1.790.307	1.792.686	1.792.721	1.746.674	1.588.737
2.031	1.840.109	1.846.243	1.846.311	1.770.458	1.547.952
2.036	1.888.170	1.906.424	1.911.760	1.794.392	1.503.992
2.041	1.941.386	1.982.483	2.005.999	1.826.636	1.465.976

Хипотезе о миграцијама у највећој мери се ослањају на чињеницу да су се током 90-их година догодиле значајне промене у миграторним кретањима. Једна од претпоставки је да ће се већина досељених трајно настанити у Београду, имиграциони талас припадника

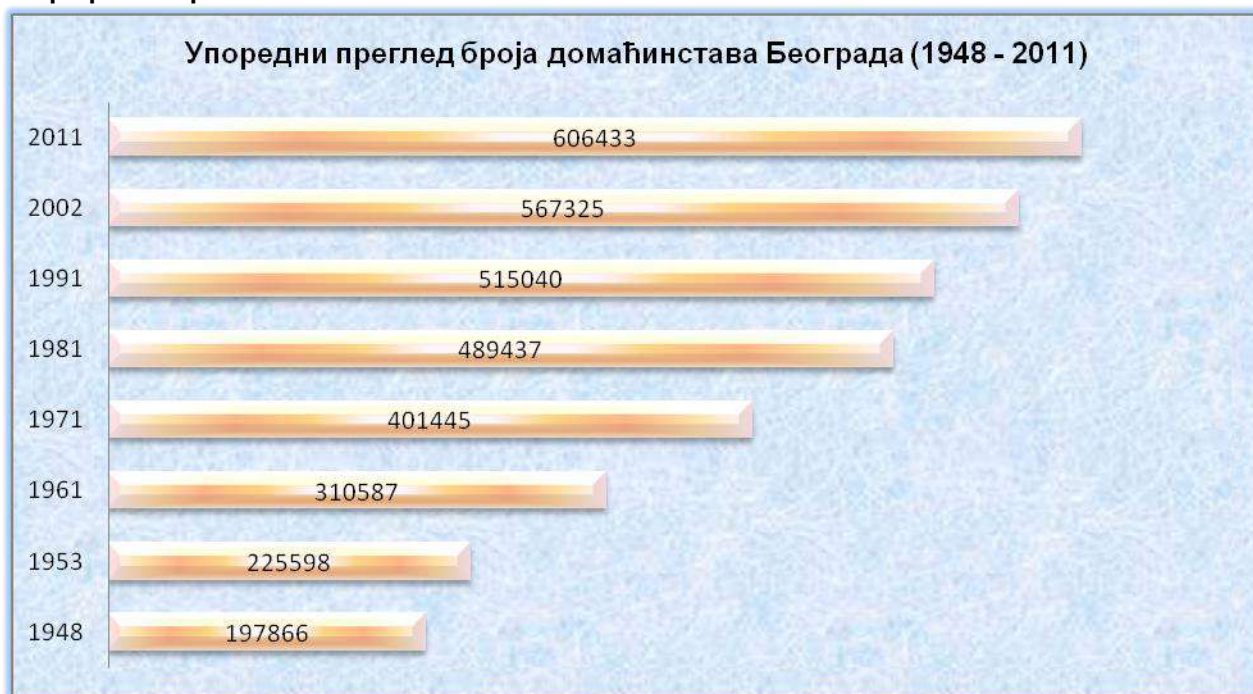
¹² Извор: РСЗ „Пројекције становништва се израђују на основу процењеног броја становника по старости и полу у пописној години и постављених хипотеза о будућим променама компоненти кретања становништва, тј. фертилитета, морталитета и миграција, у наредних тридесет година. Пројекције су урађене у пет варијанти: ниска, средња, висока, варијанта константног фертилитета и морталитета и варијанта нултог миграционог салда. Пројекције становништва не значе онај обим и структуру становништва које ће се стварно и десити, већ ону која је мање или више вероватна у зависности од претпостављених промена наталитета, морталитета и миграција».

бивших југословенских народа смирити, “масовни одлив мозгова” зауставити и да ће стабилизација друштвеног и политичког амбијента омогућити да Београд, као и до сада, постане типично имиграционо подручје, са растућим миграционим салдом.

Домаћинства и породице

Основна демографска карактеристика домаћинства у Београду јесте, пре свега, његова уситњеност, што илуструју подаци у периодима Пописа који указују да повећање броја домаћинстава прати истовремено смањење његове просечне величине. Поред тога, процес убрзаног старења становништва града утицао је и на старосну структуру чланова домаћинства, о чему сведочи континуирано повећање броја непородичних, посебно самачких старачких домаћинстава. Тако је у периоду од 1991. до 2011. године, број самачких домаћинстава порастао за 8,2%.¹³

Графикон бр. 8

Према резултатима последњег пописа, у Београду је пописано 606.433 домаћинства, од којих су 93.964 (15,49%) старачких. Од укупног броја домаћинстава у Београду 82,57% чине домаћинства у којима живи бар један члан који има више од 65 година. Ако се посматра породични састав укупног броја домаћинстава, старији становници Београда, у највећем проценту (24,6%) живе у непородичним самачким домаћинствима.

¹³ Просечно домаћинство у Републици Србији има три члана. Најзаступљенија су једнопородична домаћинства брачних/ванбрачних парова с децом — свако треће домаћинство, односно 36,4%. Потом следе самачка домаћинства, која чине 22,3% укупног броја домаћинстава, док домаћинства брачних/ванбрачних парова без деце има 18,5%. Извор: „Жене и мушкарци у РС 2014.године“, РСЗ

Табела бр. 8

Укупан број домаћинстава – Попис	2002	2011
		567.325
Број чланова домаћинства:		
Један члан	129.836	148.973
Два члана	141.306	156.006
Три	117.628	123.973
Четири	118.975	110.341
Пет	52.766	40.265
Шест и више	22.147	26.875
Просечан број чланова домаћинства	2,77	2,73

У структури домаћинстава према броју чланова, готово подједнако су заступљена двочлана (25,7%) и једночлана, углавном, самачка (24,6%) домаћинства. Када је реч о старачким породичним домаћинствима, скоро сва имају у саставу само једну породицу, односно врло је мало оних у којима постоје други чланови домаћинства, а као доминантан вид породичне форме старачких домаћинстава издваја се непородично самачко домаћинство (35,34%) и породично домаћинство – брачни/ванбрачни пар без деце, односно пар који живи у браку или кохабитацији, без других чланова домаћинства (25,42%). Као последица високе концентрације старије популације у централним градским општинама, самачка старачка домаћинства чине чак 85,38% ужег градског језгра Београда.

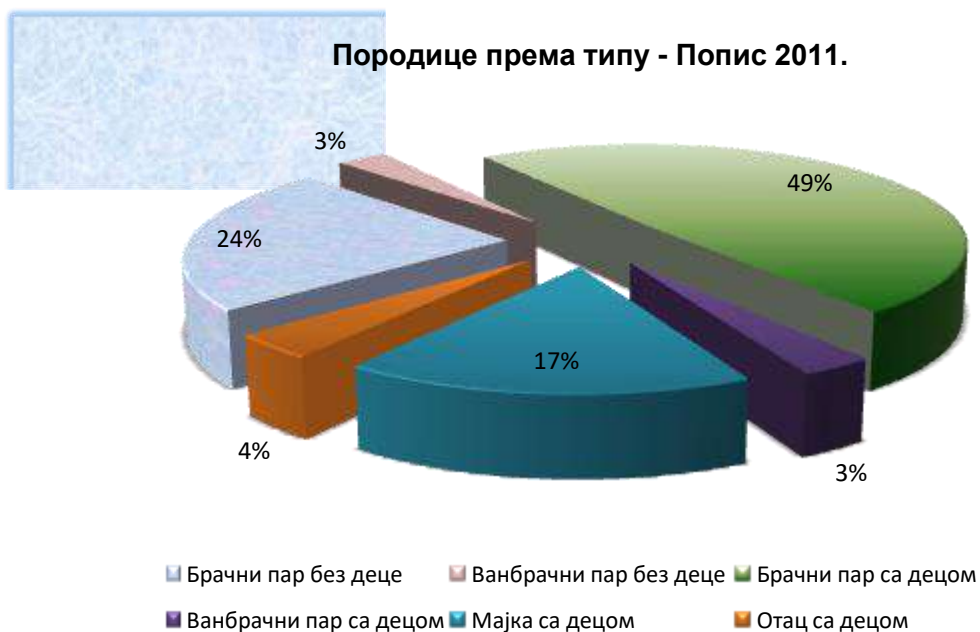
Табела бр. 9

Домаћинства према породичном саставу	
Београдски регион	Укупно
Укупно домаћинства	606.433
Породична домаћинства - укупно	441.885
Домаћинства са једном породицом - укупно	403.162
Домаћинства са две породице	36.417
Домаћинства са три и више породица	2.306
Непородична домаћинства	164.548
Непородична домаћинства - самачка	148.973
Непородична домаћинства - вишечлана	15.575

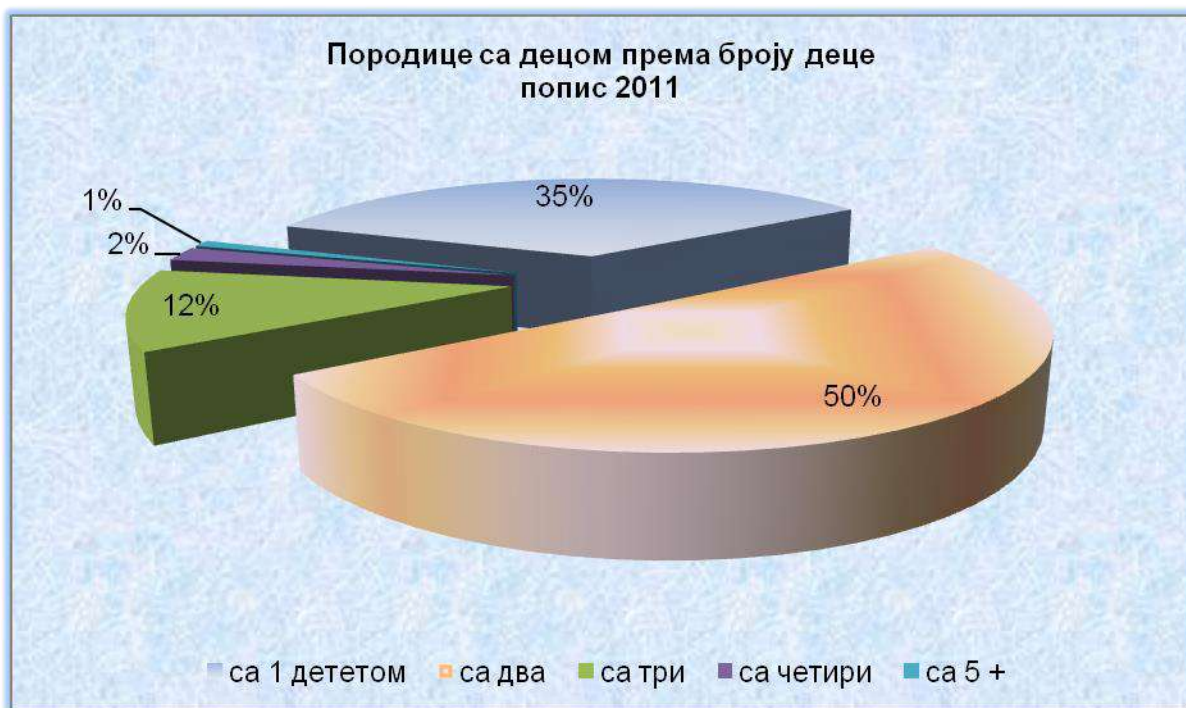
Извор података: Републички завод за статистику

Према резултатима последњег Пописа, Београд је имао 483.018 породица, што чини 22,7% укупног броја породица у Србији (2.125.772), а просечан број деце у породицама је 1,54. На следећим графицима дати су подаци о породицама према типу и броју деце.

Графикон бр. 9

Графикон бр. 10

Као највеће урбано средиште у Србији, разумљиво је да у Београду преовладавају „нуклеарне породице“/породице са мањим бројем деце и највише две генерације (родитељи и деца). И резултати последњег Пописа показали су да више од половине (54,1%) од укупног броја породица чине оне са једним дететом.

Осим све чешће декомпозиције породичног језгра која се манифестује у порасту самохраних родитеља, нашу породицу карактерише и изражена појава рађања и подизања само једног детета. Ако се посматра старосна структура деце, у овим породицама доминирају пунолетна деца – младе и пунолетне особе. Од укупног броја деце (548.607), пунолетна „деца“ од 18 до 24 и старији од 25 године чине чак 49,1% док је деце до 5 година свега 17,7%.

Београдска породица се уклапа у универзалне тенденције савремене цивилизације које се, између осталог, огледају и у ишчезавању традиционалних облика породичног живота и стварању савременог типа породице. Један од најочљивијих процеса био је свакако процес нуклеаризације који се састоји у сужавању породичног састава на биолошки неопходно језгро репродукције. Различити и сложени процеси условили су и продуковали промене у самом садржају брака и породице, тако да се транзиција од традиционалног ка модерном и пост-модерном испољава у различитим породичним формама, као што су кохабитације и друге алтернативне форме партнерских односа, одлагање ступања у брак, повећање целибата, те пада стопе фертилитета.

Промене у домену фертилитета у непосредној су вези са променама породичних форми, што се огледа, пре свега, у свођењу фертилитета испод нивоа неопходног за замену генерација, а кроз породичне форме оно се манифестује кроз смањење прве брачности, одлагање или касније ступање у брак. Према последњим пописним резултатима, на подручју Београда је било више од 102.224 непотпуних породица.

Табела бр. 10

Домаћинства са једном породицом	
Без других чланова	351.628
Брачни /ванбрачни пар без деце	89.545
Брачни / ванб. пар са децом	189.053
Мајка са децом	59.953
Отац са децом	13.077
Са другим члановима	51.534
Брачни/ванб. пар без деце	8.438
Мајка са децом	9.946
Отац са децом	2.682

Највећи број деце још увек се рађа у брачним заједницама, али једна од карактеристика демографског развоја Београда је и повећано процентуално учешће рођених ван брака, а за подсистем породично-правне заштите од посебног су значаја подаци о континуираном порасту удела ванбрачног наталитета међу живорођеном децом. Промене у домену фертилитета у непосредној су вези са променама породичних форми, што се огледа, пре свега, у свођењу фертилитета испод нивоа неопходног за замену генерација, а кроз породичне форме оно се манифестује кроз смањење прве брачности, одлагање

или касније ступање у брак. Према последњим расположивим подацима, ванбрачни наталитет у 2019. години износио је 25%.¹⁴

Поред нивоа брачног и ванбрачног фертилитета, кретање броја живорођених у браку/ван брака директно је одређен брачном структуром становништва, односно склопљеним и разведеним браковима.

Следи преглед основних показатеља и карактеристика брачне структуре становништва Београда.

Укупно становништво старо 15 и више година према законском брачном статусу и полу

Табела бр. 11

Брачни статус становништва Београда – Попис 2011		Просечна старост
МУШКО, свега	666.315	-
Неожењен	232.333	30,39
Ожењен	368.871	53,50
Удовац	28.873	73,22
Разведен	31.287	53,85
Непознато	4.951	38,52
ЖЕНСКО, свега	760.395	-
Неудата	207.054	30,39
Удата	372.445	50,12
Удовица	120.235	71,17
Разведена	56.153	54,52
непознато	4.508	42,78
УКУПНО	1.426.710	-

¹⁴ Извор: Статистички годишњак Београда 2019; Градски завод за информатику и статистику

Основни показатељи о закљученим и разведеним браковима

- Београдски регион –

Подаци последњих пописних година показују да Београдски регион карактерише тренд опадања склапања и пораст развода брака, што је последица савремених демографских и друштвених процеса.

Графикон бр. 11

Графикон бр. 12

Табела бр. 12

Година	Закључени бракови	Разведени бракови	Просечно трајање разведеног брака (година)
2010	9.502	1.671	11,9
2011	9.463	2.436	12,2
2012	9.073	1.752	12,1
2013	9.408	1.350	12,7
2014	9.408	1.061	12,7
2015	9.324	2.599	13,1
2016	9.030	2.401	13,2
2017	9.207	2.410	12,9
2018	9.053	2.715	13,6
2019	9.055	2.791	13,3

Табела бр. 13

Година	Број закључених бракова - укупно	Број закључених бракова на 1000 становника	Просечна старост младожење при закључењу брака	Просечна старост невесте при закључењу брака	Број закључених првих бракова	Просечна старост младожење при закључењу првог брака	Просечна старост невесте при закључењу првог брака
2011	9.463	5.7	33.8	30.7	8110	31.6	29
2012	9.073	5.5	33.9	30.9	7.721	31.5	29
2013	9.408	5.6	34.2	31	7.912	31.8	29.1
2014	9.408	5.6	34.5	31.3	7.934	32.1	29.4
2015	9.324	5.6	34.6	31.5	7.727	32.1	29.5
2016	9.030	5.4	34.9	31.7	7.490	32.4	29.8
2017	9.207	5.5	35	31.8	7.544	32.4	29.8
2018	9.053	5.4	35.1	32	7.379	32.3	29.8
2019	9.055	5.3	35.4	32.3	7.285	32.4	30

Табела бр. 14

Година	Број разведених бракова - укупно	Број разведених бракова на 1000 становника	Број разведених бракова на 1000 закључених	Просечна старост мужа при разводу брака	Просечна старост жене при разводу брака
2011	2.436	1.5	257.4	43	39.6
2012	1.752	1.1	193.1	42.8	39.5
2013	1.350	0.8	143.5	42.9	39.3
2014	1.061	0.6	112.8	43.1	40
2015	2.599	1.5	278.7	44	40.6
2016	2.401	1.4	265.9	44.1	41
2017	2.410	1.4	261.8	44.1	40.8
2018	2.715	1.6	299.9	45	41.5
2019	2.791	1.6	308.2	44.7	41.6

Према подацима РЗС, карактеристике закључених бракова су следеће: од укупног броја, велика већина (81,9%) је закључена први пут; просечна старост при закључењу брака код жена је 31,8 а код мушкараца 35 година; 91,3% супружника исте су националности; 66,5% имају исту школску спрему; 63,7% супружника су активна лица која обављају занимање, од чега 27% су у истој групи занимања.

Неке карактеристике разведених бракова: према ранијем брачном статусу: већина је неожењених (88,6%) и неудатих (84,7%); просечно трајање разведеног брака је 12,9 година; просечна старост при разводу брака код мушкараца је 44,1 а жена 41 година; од укупног броја разведених бракова 57,1% су са издржаваном децом, а 42,9% је без деце.¹⁵

Образовна структура становништва¹⁶

Образовну структуру становништва карактеришу, како разлике по старости и полу/роду¹⁷ (образованији мушкарци и млађе становништво), тако и просторна дистрибуција становништва, посматраног по нивоу образовања, који је знатно виши у централним градским општинама.¹⁸ Највеће учешће становништва старијег од 15 година са вишим и високим образовањем имају општине: Врачар (52,3); Стари град (50,2%); Савски венац (46,6%) и Нови Београд (40,6%)

Графикон бр. 13

Београдски регион има најмању заступљеност неписменог у укупном броју становника. Према Попису 2011. године од 12.429 неписмених, 56,8% чини становништво старо 65 и више година. У погледу старосно-полне структуре неписменог становништва Београда

¹⁵ Извор: РЗС, Саопштење бр. 170 (29.06.2018.године)

¹⁶ Школска спрема, писменост и компјутерска писменост, Попис, 2011; Републички завод за статистику, 2013.

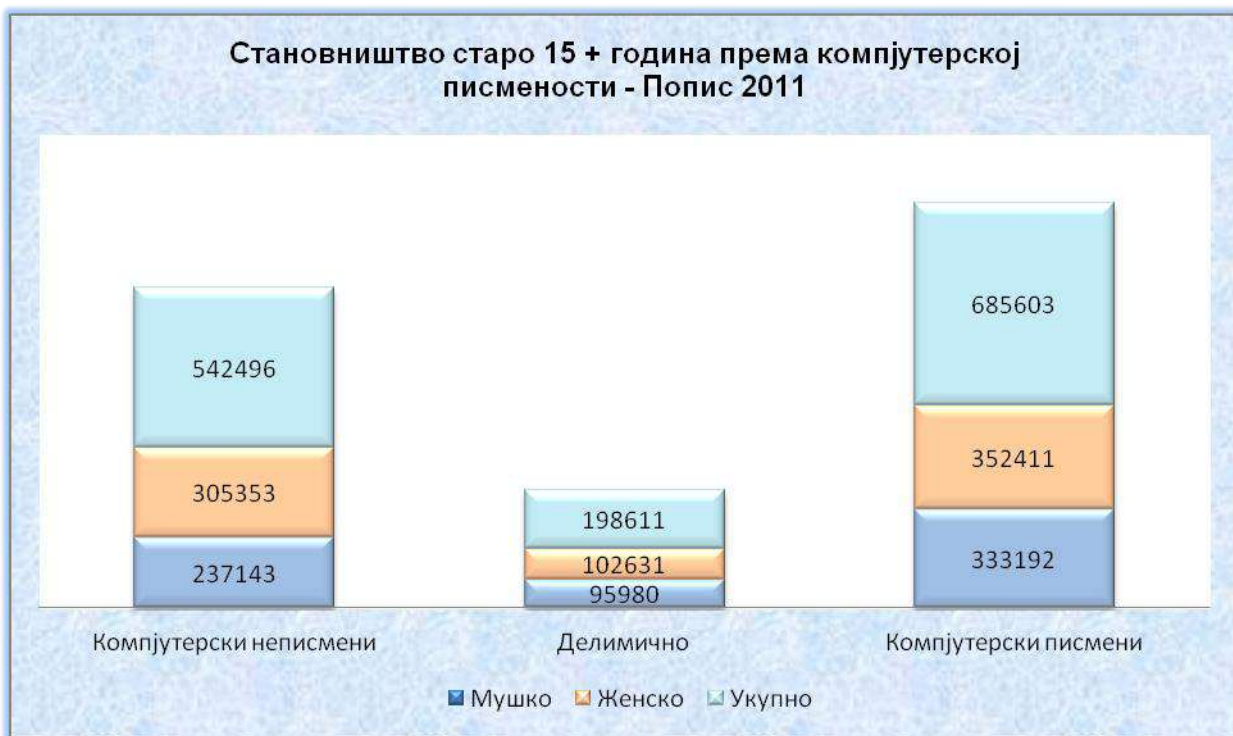
¹⁷ Пол подразумева биолошке карактеристике жена и мушкараца, које су универзалне, видљиве, очигледне и углавном непроменљиве, а род подразумева скуп улога, обавеза и очекивања које одређено друштво додељује и намеће особама с обзиром на њихов пол. Они се могу мењати кроз време и разликују се од друштва до друштва. Извор РЗС, публикација „Жене и мушкарци у Републици Србији”, 2011.

¹⁸ Извор: РСЗ „Под школском спремом подразумева се највиша завршена школа. Подаци се приказују само за становништво старо 15 и више година тј. старије од узраста за обавезно похађање школе.“

(12.425) најбројнија су лица старија од 65 година (56,8%) и женско становништво (79,8%); у овом старосном контингенту, такође доминирају неписмене жене са 93,2%.

У попису 2011. године први пут су прикупљени подаци о „компјутерској“ писмености, а лица узраста 15 и више година посматрана су као: компјутерски писмена, лица која делимично познају рад на рачунару и компјутерски неписмена лица.

Графикон бр. 14

Од укупног броја становништва старијег од 15 година (1.426.710), у Београду је компјутерски писмено 48,05%, делимично 13,92%, а неписмено 38,02% становника, што су нешто веће вредности у односу на Србију у којој је преко половине становништва компјутерски неписмено (Попис, 2011. године). Међутим, од пописних резултата, компјутерска писменост становништва знатно је другачија имајући у виду да је 2019. године 85,4% домаћинства поседовало интернет прикључак, а према Попису 2011. 51,6%.¹⁹

¹⁹ Извор: РСЗ „Употреба информационо-комуникационих технологија у Републици Србији, 2019.“

Националност

У Београду не живи много припадника националних мањина и у погледу националне структуре, становништво Београда је веома хомогено. Према подацима пописа 2011. године, 90,7% становништва Београда чине Срби, док је у Србији тај удео 83,3%. Ово се углавном доводи у везу са друштвено-политичким приликама последње деценије двадесетог века, када су интензивирани процеси миграција, пре свега националних мањина.

Приказ основних економских показатеља становништва Београда

Према резултатима последњег Пописа, подаци о економској активности прикупљени су за лица стара 15 и више година. Максимална старосна граница није дефинисана због чињенице да лица могу да буду економски активна и након изласка из тзв. радног контингента (15–64 године).²⁰

Табела бр. 15

Становништво према активности – попис 2011.	Укупно
Економски активни - свега	722.108
Обављају занимање	593.021
Незапослени	129.087
Економски неактивни - свега	937.332
Деца млађа од 15 година	232.730
Пензионери	392.906
Лица са приходима од имовине	3.640
Ученици/студенти (15 и више година)	141.959
Лица која обављају само кућне послове у свом домаћинству	86.568
Остала неактивна лица	79.529
Укупно	1.659.440

Анкета о радној снази, као једини међународно упоредиви инструмент за праћење кретања на тржишту рада, којим се региструју демографске и социоекономске карактеристике становништва старијег од 15 година има за циљ оцењивање обима радне снаге, тј. запосленог и незапосленог становништва, као и истраживања карактеристика запослених и незапослених. Резултати последњег истраживања дати су у следећој табели.

²⁰ Извор: РСЗ «Категорија економски активних лица („радна снага“) обухвата лица која обављају занимање и незапослена лица. Категорија економски неактивних лица обухвата лица која у недељи пре Пописа нису радила и нису тражила посао, и која нису била у могућности да почну да раде у року од две недеље уколико би им посао био понуђен (деца млађа од 15 година, пензионери, лица са приходима од имовине, ученици/студенти – стари 15 и више година, лица која обављају само кућне послове у свом домаћинству – домаћице и остала лица).»

Табела бр. 16

Београдски регион			Период	2020/IV квартал	
Индикатор	Активност становништва	Ниво образовања	Територија - НСТЈ	Београдски регион	
Укупно становништво према радној активности, образовању и региону [хиљада]	Укупно	Укупно		1439.6	
		Без образовања и ниже образовање		231.1	
		Средње Више и високо		752.6 455.9	
	Активно становништво	Укупно		805.5	
		Без образовања и ниже образовање		48.7	
		Средње Више и високо		426.8 330	
	Запослена лица	Укупно		733.8	
		Без образовања и ниже образовање		41.5	
		Средње Више и високо		387.3 305	
	Незапослена лица	Укупно		71.6	
		Без образовања и ниже образовање		7.1	
		Средње		39.5	
		Више и високо		25	
		Неактивно становништво	Укупно		634.1
			Без образовања и ниже образовање		182.4
	Средње Више и високо			325.8 125.9	

Демографска кретања и погоршање старосне структуре становништва упућују и на дугорочну тенденцију смањења радног контингента, што се може видети на следећем графику.

Графикон бр. 15

Табела бр. 17

Територија НСТЈ	Индикатор	2019/IV квартал			2020/III квартал		
		15 и више година	Млади (15-24)	Лица радног узраста (15-64)	15 и више година	Млади (15-24)	Лица радног узраста (15-64)
Београдски регион	Стопе активности [%]	56.6	28.9	71.3	55.2	26.4	70.3
	Стопе запослености [%]	52.3	21.9	65.7	50.9	19.4	64.8
	Стопе неактивности [%]	43.4	71.1	28.7	44.8	73.6	29.7
	Стопе незапослености [%]	7.6	24.3	7.8	7.8	26.3	7.9

Податке о регистрованој запослености Републички завод за статистику објављује према новом извору—Централном регистру обавезног социјалног осигурања (ЦРОСО). Развијена је нова методологија заснована на комбиновању података ЦРОСО и Статистичког пословног регистра (СПР). Преласком на нови извор података проширује се обухват пословних субјеката, па самим тим и броја запослених у тим субјектима, укључујући све модалитете запослености.²¹

Табела бр. 18

Територија - НСТЈ	Регистрована запосленост према полу и општини пребивалишта (НСТЈ) [број]					
	2019/IV квартал			2020/IV квартал		
	Укупно	Мушко	Женско	Укупно	Мушко	Женско
Београдска област	640.910	318.646	322.264	657.185	326.495	330.691
Барајево	8.344	4.578	3.766	8.631	4.723	3.908
Вождовац	65.085	31.319	33.766	66.852	32.164	34.689
Врачар	23.503	11.050	12.454	24.161	11.336	12.826
Гроцка	28.176	14.801	13.376	29.211	15.283	13.929
Звездара	63.602	30.245	33.356	66.012	31.312	34.700
Земун	64.011	31.923	32.088	65.994	32.864	33.130
Лазаревац	22.460	12.698	9.762	22.791	12.859	9.932
Младеновац	16.248	8.609	7.640	16.660	8.755	7.905
Нови Београд	86.099	41.447	44.652	87.427	42.176	45.251
Обреновац	25.225	13.977	11.248	25.564	14.099	11.465
Палилула	69.814	34.884	34.929	71.964	36.018	35.946
Раковица	41.914	20.514	21.401	42.832	20.946	21.886
Савски венац	15.855	7.729	8.126	15.935	7.769	8.166
Сопот	6.082	3.442	2.640	6.245	3.497	2.748
Стари град	20.600	9.747	10.853	20.747	9.824	10.923
Чукарица	68.256	33.396	34.861	69.922	34.272	35.650
Сурчин	15.634	8.288	7.346	16.236	8.599	7.637

²¹ Извор: РСЗ Саопштење бр.204 / 31.07.2019. "Статистика запослености и зарада" „Под појмом запослени подразумевају се лица која имају формално правни уговор о запослењу, односно заснован радни однос са послодавцем, на одређено или неодређено време; лица која раде ван радног односа, на основу уговора о делу или на основу уговора о обављању привремених и повремених послова; лица која обављају самосталне делатности или су оснивачи привредних друштава или предузетничких радњи; као и лица која обављају пољопривредне делатности а налазе се у евиденцији Централног регистра обавезног социјалног осигурања.“

Табела бр. 19²²

Територија - НСТЈ	Просечне нето зараде [РСД]		Просечне бруто зараде [РСД]	
	2019/децембар	2020/децембар	2019/децембар	2020/децембар
Београдска област	74.717	82.309	102.427	112.684
Барајево	51.382	55.443	70.798	76.486
Вождовац	77.425	86.389	106.224	118.234
Врачар	100.369	109.043	136.191	147.897
Гроцка	51.179	57.037	70.732	78.554
Звездара	77.164	85.099	105.862	116.672
Земун	69.193	77.039	95.105	105.581
Лазаревац	73.851	77.043	102.153	107.291
Младеновац	50.354	54.020	69.396	74.537
Нови Београд	96.183	106.075	130.746	144.112
Обреновац	60.905	64.513	84.266	89.291
Палилула	66.639	74.343	91.695	102.090
Раковица	68.147	74.556	93.724	102.486
Савски венац	84.706	95.637	115.906	130.166
Сопот	49.206	53.868	67.875	74.192
Стари град	94.561	104.796	128.837	142.396
Чукарица	72.569	78.975	99.633	108.389
Сурчин	53.465	60.807	73.790	83.212

Према подацима Националне службе за запошљавање, у Београду је на крају 2020. године регистровано 64.717 незапослених лица (од којих је 61,4% жена) и у следећој табели дати су подаци о њиховом броју по општинама Београда.

Следи приказ основних података о незапосленом становништву Града

²² Извор: База података РСЗ; Статистика зарада „Истраживање о зарадама заснива се на подацима из обрасца Пореске пријаве за порез по одбитку (образац ППП-ПД). Просечне зараде израчунавају се на основу износа обрачунатих зарада за извештајни месец и броја запослених који је изражен еквивалентом пуног радног времена (*full-time equivalent – FTE*)

Графикон бр. 16²³

Табела бр. 20

Незапослени по општинама – децембар 2020. године²⁴

Општина	Укупно	Жене - %
Барајево	1.322	56,5
Вождовац	6.949	61,4
Врачар	1.967	61,4
Гроцка	2.163	60,4
Звездара	5.576	61,6
Земун	6.641	63,1
Лазаревац	2.161	66,7
Младеновац	3.191	52,3
Нови Београд	7.498	62,4
Обреновац	3.398	66,9
Палилула	7.245	61,6
Раковица	4.179	61,5
Савски венац	1.275	61,2
Сопот	930	56,6
Стари град	1.854	60,0
Чукарица	7.081	61,5
Сурчин	1.287	55,2
Београд (укупно)	64.717	61,4

²³ Извор: ДевИнфо и Национална служба за запошљавање

²⁴ Извор: Национална служба за запошљавање: Месечни статистички билтен бр. 220. / децембар 2020.

Табела бр. 21

Учешће незапослених према старосним групама у укупном броју незапослених - % - Београдски регион			
Период	15-29 година	30-54 година	55 и више година
2010	25.2	59.3	15.5
2011	26.6	58	15.4
2012	26.2	58.6	15.1
2013	25.8	59.2	15
2014	24.6	59.8	15.6
2015	23.3	59.4	17.3
2016	22.5	58.9	18.6
2017	19.7	59.2	21.1
2018	18.2	58.7	23.2
2019	16.6	58.0	25.4

Графикон бр. 17

Табела бр. 22

2020/III квартал		Београдски регион
Индикатор	Дужина тражења посла	
Незапослени према дужини тражења посла и региону [хиљада]	Укупно	61.8
	Траже посао краће од 12 месеци	37.6
	Траже посао од 12 до 24 месеца	6.7
	Траже посао од 2 до 6 година	8.8
	Траже посао дуже од 6 година	8.7

Графикон бр. 18

Анкета о радној снази,²⁵ као један од показатеља економских и друштвених прилика, показује да је у трећем кварталу 2019. године у Београдском региону забележена највиша стопа активности (55,2%) и стопа запослености (51%), а на нивоу региона, стопа незапослености имала је најнижу вредност од 7,6%.

²⁵ Извор: РСЗ Саопштење бр. 317 / 2019 „Анкета о радној снази трећи квартал 2019“, као најобухватнији и једини међународно упоредиви инструмент за праћење кретања на тржишту рада, којим се региструју демографске и социоекономске карактеристике становништва старијег од 15 година. „има за циљ оцењивање обима радне снаге, тј. запосленог и незапосленог становништва, социодемографских карактеристика неактивног становништва, као што су образовање, старост, извори прихода и спремност да се укључе на тржиште рада.

Табела бр. 23

Основни контингенти радне снаге III квартал 2020. године у хиљадама	Београдски регион
Становништво старо 15 и више година	1439.1
Активно	794.8
Запослено	733.0
Незапослено	61.8
Неактивно	644.3
%	
Стопа активности	55.2
Стопа запослености	50.9
Стопа незапослености	7.8
Стопа неактивности	44.8
У хиљадама	
Младо становништво (15–24)	157.3
Активно	41.5
Запослено	30.6
Незапослено	10.9
Неактивно	115.8
%	
Стопа активности	26.4
Стопа запослености	19.4
Стопа незапослености	26.3
Стопа неактивности	73.6
У хиљадама	
Становништво радног узраста (15–64)	1100.5
Активно	774.2
Запослено	712.9
Незапослено	61.3
Неактивно	326.3
%	
Стопа активности	70.3
Стопа запослености	64.8
Стопа незапослености	7.9
Стопа неактивности	29.7

Према последњим расположивим подацима из 2019. «стопа ризика од сиромаштва износила је 23,2%, и у односу на 2018. годину нижа је за 1,1 процентна поена. Стопа ризика од сиромаштва или социјалне искључености износила је 31,7%, и у односу на 2018. годину нижа је за 2,6 процентна поена. Стопа ризика од сиромаштва представља проценат лица чији је расположиви еквивалентни приход испод прага ризика од сиромаштва, који је у 2019. износио 19 381 динара просечно месечно за једночлано домаћинство. Стопа ризика од сиромаштва не показује колико лица је стварно сиромашно, већ проценат лица који имају еквивалентни расположиви приход нижи од прага ризика од сиромаштва.

Праг ризика од сиромаштва за домаћинства с двоје одраслих и једним дететом старости до 14 година износио је 34 886 динара, док је за четворочлано домаћинство с двоје одраслих и двоје деце старости до 14 година износио 40 700 динара.

Стопа ризика од сиромаштва или социјалне искључености показује проценат лица који су у ризику од сиромаштва, или су изразито материјално ускраћени, или живе у домаћинствима веома ниског интензитета рада²⁶.

Табела бр. 24

		РЕПУБЛИКА СРБИЈА						
Индикатор	Старосне групе	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
		Укупно	Укупно	Укупно	Укупно	Укупно	Укупно	Укупно
Стопа ризика од сиромаштва према старосним групама	Укупно	24.5	25.0	26.7	25.9	25.7	24.3	23.2
	Испод 18 година	29.7	29.3	31.1	30.2	30.5	28.8	28.9
	18-24	27	27.8	31.3	32.6	29.7	24	25.6
	18-64	24.4	25.1	27.3	26.3	25.7	29.1	22.3
	25-54	24.8	25.1	27.0	25.4	24.9	23.1	21.9
	55-64	21.8	23.4	25.7	25.4	25.8	23.9	21.7
	65 и више година	19.4	20.4	20.8	20.5	21.3	21.1	21.1

Табела бр. 25

Београдска област	Стопа ризика од сиромаштва 2016. година - %	Стопа ризика од сиромаштва Ранг општина у 2016 ²⁷
Барајево	21.9	26
Вождовац	8.6	8
Врачар	5.3	2
Гроцка	18.2	20
Звездара	8.3	6
Земун	11	9
Лазаревац	13.4	12
Младеновац	24	37
Нови Београд	4.8	1
Обреновац	20.1	24
Палилула	11.9	10
Раковица	6.9	5
Савски венац	5.7	4
Сопот	26.9	55
Стари град	5.4	3
Сурчин	15.9	17
Чукарица	8.3	6
Београдски регион	10.5	-

Демографска кретања у правцу погоршања старосне структуре становништва упућују на наглашено смањивање радног контингента, као основног темељног структурног дела активног становништва, што упућује на претпоставку да се проблеми егзистенцијалне природе у већем обиму и интензитету структурирају код **генерација које носе терет**

²⁶ Извор: РЗС База података

²⁷ Извор: ДевИнфо „Мапа сиромаштва у Србији 2016.“, РСЗ и Светска банка - Ранг општине према стопи ризика од сиромаштва (ранг 1 значи најнижу стопу ризика од сиромаштва од 168 општина).

укупне друштвене репродукције. У том смислу, програм социјалне заштите треба да се базира на **селективном приступу** који подразумева пружање посебне друштвене подршке и помоћи **најугроженијим слојевима** великих друштвених група.

2. ДЕЛАТНОСТ ЦЕНТРА ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД

Решењем Скупштине града од 12. децембра 1991. године основан је Градски центар за социјални рад у Београду као јединствена установа за обављање социјалне и породично-правне заштите грађана Београда. У састав Градског центра су укључени сви општински центри за социјални рад (16), Саветовалиште за брак и породицу (формирано 1985. године) и Завод за проучавање социјалних проблема који је од оснивања (1958) имао статус развојно-истраживачке институције у систему социјалне заштите Београда.

Интеграцијом наведених установа настао је садашњи организациони модел Градског центра за социјални рад који обухвата:

- 17 општинских одељења у којима се одлучује о остваривању права и коришћењу услуга корисника утврђених законом и подзаконским актима и обављају други послови у области социјалне заштите.
- Одељење за Послове планирања и развоја којим се остварује функција праћења и проучавања социјалних проблема и унапређивања делатности Центра;
- Одељење за саветодавно-превентивни рад - Саветовалиште за брак и породицу;
- Одсек за опште послове;
- Одсек за финансијско-рачуноводствене послове;
- Јединица за интерну ревизију.

По Закону о социјалној заштити, Центар за социјални рад је установа социјалне заштите у којој се остварују права, примењују мере, обезбеђује пружање услуга и обављају други послови у области социјалне заштите.

Делатност Градског центра је социјална заштита, послови социјалног рада и породично-правна заштита. Обављање делатности центра за социјални рад регулисано је Законом о социјалној заштити, Породичним законом, Законом о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривично-правној заштити малолетних лица, Кривичним закоником, Законом о посредовању - медијацији, Законом о прекршајима, Законом о финансијској подршци породици са децом, Законом о општем управном поступку, и подзаконским актима: Одлуком о правима и услугама у социјалној заштити и Правилником о организацији, нормативима и стандардима рада центра за социјални рад.

Центар за социјални рад има посебну одговорност у покретању иницијатива на локалном подручју за које је надлежан у складу са усвојеним локалним, стратешким плановима развоја социјалне заштите.

Закон о социјалној заштити из априла 2011. доноси нови приступ у социјалној заштити заснован на јасно формулисаним циљевима (Чл. 3):

- достићи, односно одржавати минималну материјалну сигурност и независност појединца и породице у задовољавању основних потреба,
- обезбедити доступност услуга и остваривање права у социјалној заштити,
- створити једнаке могућности за самостални живот и подстицати социјалну укљученост,
- очувати и унапредити породичне односе као и унапредити породичну родну и међугенерациску солидарност,
- предупредити злостављање, занемаривање и експлоатацију, односно отклањати њихове последице.

Закон формулише и општа начела социјалне заштите која гарантују корисницима поштовање интегритета и достојанства, забрану дискриминације, доступност и индивидуализацију услуге у складу са најбољим интересом корисника и најмање рестриктивним окружењем.

Гарантује ефикасност, благовременост, целовитост социјалне заштите, унапређење квалитета и јавност рада установа социјалне заштите и пружалаца услуга.

Закон успоставља систем базиран на плуралитету пружалаца услуга (равноправан третман пружалаца у јавном, приватном и цивилном сектору) и настоји да унапреди квалитет услуга континуираном обуком, лиценцирањем стручних радника и пружалаца услуга, као и надзором над стручним радом.

На основу јавних овлашћења, Центар за социјални рад, у складу са Законом о социјалној заштити:

- процењује потребе и снаге корисника и ризике по њега и планира пружање услуга социјалне заштите;
- спроводи поступке и одлучује о правима на материјална давања и о коришћењу услуга социјалне заштите;
- предузима прописане мере, покреће и учествује у судским и другим поступцима;
- води прописане евиденције и стара се о чувању документације корисника.

Послови који се односе на права, односно услуге социјалне заштите о чијем се обезбеђивању стара Република Србија обављају се као поверени, а организацију рада, нормативе и стандарде прописује министар надлежан за социјалну заштиту. У вршењу јавних овлашћења у складу са Законом о социјалној заштити Центар за социјални рад одлучује о:

- остваривању права на новчану социјалну помоћ;
- остваривању права на увећану новчану социјалну помоћ;
- остваривању права на додатак за помоћ и негу другог лица;

- остваривању права на увећани додатак за помоћ и негу другог лица;
- остваривању права на посебну новчану накнаду за родитеља који није у радном односу, а који је 15 година непосредно бринуо о детету које је корисник права на увећани додатак за помоћ и негу другог лица;

Послове који се односе на права, односно услуге социјалне заштите о чијем се обезбеђивању стара јединица локалне самоуправе, Центар обавља у складу са прописом који доноси надлежни орган јединице локалне самоуправе.

Одлуком о правима и услугама социјалне заштите²⁸ уређена су права и услуге социјалне заштите које обезбеђује град Београд у складу са законом.

Права из социјалне заштите могу да остваре држављани Републике Србије који имају пребивалиште на територији града и лица расељена са Косова и Метохије, која имају боравиште на територији града Београда, као и страни држављани са сталним настањем на територији града Београда.

Услуге утврђене овом Одлуком су активности пружања подршке и помоћи појединцу и породици ради побољшања односно очувања квалитета живота, отклањања или ублажавања ризика неповољних животних околности, као и стварање могућности да самостално живи у друштву.

Према Одлуци, услуге социјалне заштите су:

1. дневне услуге: помоћ у кући, дневни боравак ,лични пратилац детета,
2. услуге подршке за самостални живот: персонална асистенција, становање уз подршку, привремено становање, социјално становање у заштићеним условима,
3. саветодавно-терапијске и социјално-едукативне услуге,
4. услуге смештаја; прихватилиште за одрасла и стара лица, за децу и младе, за труднице и жене са децом од којих је једно млађе од 3 године, привремени смештај за жене жртве насиља у породици, предах смештај.

Материјална подршка остварује се као:

1. једнократна помоћ,
2. повремена једнократна новчана помоћ,
3. интервентна једнократна новчана помоћ,
4. стална новчана помоћ,
5. средства за личне потребе,
6. бесплатни оброк,
7. стипендија.

Породичним законом је делегарано органу старатељства, односно центру за социјални рад да врши послове заштите породице, помоћи породици и старатељства.

Најважнији институти породично-правне заштите су старатељство, усвојење, породични смештај и комплексан институт надзора над вршењем родитељског права, као и разне врсте помоћи породици с циљем очувања породичне равнотеже и породичних функција.

²⁸ ("Сл. лист града Београда", бр. 55/2011, 8/2012 - испр., 8/2012, 42/2012, 65/2012, 31/2013, 57/2013, 37/2014, 82/2015, 4/2016, 37/2016, 56/2016, 114/2016, 102/2017, 50/2018 и 103/2018, 101/2019, 115/2019, 138/2019 и 17/2020)

Породични закон је дефинисао и посебно важну улогу органа старатељства на јасно формулисаним циљевима међу којима је и предупредити злостављање, занемаривање или експлоатацију односно отклонити њихове последице.

Наведеним законом је дефинисана улога центра за социјални рад у остваривању заштите права детета: да зна своје порекло, на живот са родитељима, на личне односе са родитељем, сродницима и другим блиским лицима, на обезбеђење најбољих могућих животних и здравствених услова за правилан и потпун развој, на образовање и на слободно изражавање свог мишљења.

У складу са Законом о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривично-правној заштити малолетних лица, Центар учествује у сваком поступку који се води према малолетним учиниоцима кривичних дела.

У ситуацији када према малолетнику није вођен кривични поступак, Центар може по потреби предузети низ активности из своје надлежности, применити мере из области и надлежности породично-правне и социјалне заштите (покренути поступак за смештај, донети решење о корективном надзору над вршењем родитељског права).

Центар за социјални рад развија и иницира превентивне и друге програме који доприносе задовољењу индивидуалних и заједничких потреба грађана у области социјалне заштите на територији локалне самоуправе за коју је основан у сарадњи са организацијама јавног или цивилног сектора.

Правилником о организацији, нормативима и стандардима рада центара за социјални рад уређена је делатност центра за социјални рад у вршењу јавних овлашћења и то: организација центра, нормативи и стандарди стручног рада, садржај и начин вођења евиденције о корисницима и документација о стручном раду.

3. ГРАДСКИ ЦЕНТАР ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД КАО ПРУЖАЛАЦ УСЛУГА

У Градском центру за социјални рад у Београду на дан 31.12.2020. године била су запослена 504 радника на неодређено и 59 на одређено време.²⁹ Према процени броја становника средином 2019. године Београд је имао **1.694.056** становника, тако да је у извештајној години однос запослених стручних радника и броја становника Града у сразмери 1: 4.470.

Однос броја корисника евидентираних у посматраном периоду и запослених стручних радника веома је неповољан и то је вишегодишњи тренд, што се може видети на следећем графикону.³⁰

²⁹ У статусу мировања радног односа било је 6 радника; на неплаћеном 9 и плаћеном одсуству 1; на породилском одсуству 17; на одсуству ради неге детета 4 и 6 радника на одсуству ради посебне неге детета

³⁰ Извор: Републички завод за социјалну заштиту и ДевИнфо.

Графикон бр. 19

Из буџета Републике Србије финансира се 404, а из буџета локалне самоуправе 100 радника запослених на неодређено време.

Локална самоуправа, као оснивач Градског центра за социјални рад у Београду све значајније учествује у обезбеђивању одговарајућих радних места. То су запослени у Одељењу за саветодавно-превентивни рад/Саветовалиште за брак и породицу, део стручних радника у Одељењу за послове планирања и развоја, а преостали и највећи део запослених које финансира град Београд је распоређен по општинским одељењима.

С обзиром на обавезе које центар за социјални рад добија у спровођењу Закона о социјалној заштити, може се очекивати и даљи пораст учешћа локалне самоуправе у финансирању радних места на којима ће се запошљавати стручни радници центра за социјални рад.

Табела бр. 26

Структура запослених радника на неодређено време у ЦСР на пословима јавних овлашћења на дан 31.12.2020. према врсти послова и извору финансирања						
Извор финансирања	Руководећи	Стручни радници	Стручни сарадници	Административно Финансијски	Техничко особље	Укупно
Буџет Републике Србије	19	295	6	47	37	404
Буџет локалне самоуправе	4	84	12	0	0	100
Оба извора финансирања	0	0	0	0	0	0
Укупно	23	379	18	47	37	504

Табела бр. 27

Структура запослених радника на неодређено време на пословима јавних овлашћења у ЦСР на дан 31.12. 2020. године према старости, полу и врсти послова											
Старост	Руководећи		Стручни радници		Стручни сарадници		Административно Финансијски		Техничко особље		Укупно
	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	
До 29	0	1	1	10	0	0	0	0	0	0	12
30 – 39	1	4	7	96	0	3	0	9	2	1	123
40 – 49	0	6	8	72	4	2	2	14	7	3	118
50 – 59	0	7	10	92	5	2	1	16	7	10	150
60 - 64	0	4	15	58	0	2	0	5	2	5	91
65+	0	0	0	10	0	0	0	0	0	0	10
Укупно	1	22	41	338	9	9	3	44	18	19	504

Посматрано у процентима, најзаступљенија је група радника старости од 50-59 година, која чини око 30% укупно запослених.

Према врсти послова, стручни радници чине 75,2% запослених на неодређено време и већина (89,2%) су жене, што социјалну заштиту чини традиционално женским подручјем рада.

Табела бр. 28

Структура запослених стручних радника на неодређено време на дан 31.12. 2020. године према стручном профилу и врсти послова					
Стручни профил радника	Врста послова				Укупно
	Водитељ случаја	Супервизор	Водитељ случаја и супервизор	Други стручни радници	
Социјални радник	115	22	0	46	183
Психолог	40	8	0	11	59
Педагог	17	4	0	5	26
Специјални педагог	27	3	0	5	35
Андрагог	2	1	0	0	3
Социолог	0	0	0	6	6
Правник	0	0	0	67	67
Укупно	201	38	0	140	379

Стручни послови се у социјалној заштити групишу према функцијама и природи радних процеса и исходима који настају у пружању услуга социјалне заштите.

Нови закон је озваничио и нове групе услуга и методе социјалног рада и с тим у вези посебне врсте стручних послова у центру за социјални рад.

Водитељи случаја чине више од половине (53,03%) стручних радника, а послове супервизије обавља 10% укупно запослених на пословима социјалног рада. Према

стручном профилу, већину запослених чине социјални радници (48,3%), правници 17,7% и психолози 15,6%.

Посебно сматрамо важним едукацију стручних радника и континуирано стицање знања за ову врсту послова.

3.1. Простор и опрема/услови рада у 2020.

Законом о социјалној заштити предвиђено је поштовање минимума стандарда услуга социјалне заштите. Они се састоје од два дела: структурних и функционалних. Структурни стандарди се, између осталог, односе на простор и просторне услове за рад. Питање је да ли величина радног и других службених простора у центрима одговара потребама и намени. Просторни услови се третирају и у оквирима грађевинских и безбедносних стандарда.

Величина пословног простора Градског центра за социјални рад у Београду делимично одговара стандардима о условима рада центра, јер укупна површина пословног простора износи 8.403 м² са укупно 377 канцеларије које, изузев одељења Чукарица, Младеновац и Обреновац нису наменски предвиђене за делатност центра за социјални рад.

Опрема Градског центра за социјални рад (у даљем тексту ГЦСР) добрим делом, али не и у потпуности, одговара захтевима редовне делатности. У току 2020. године општинска одељења располажу са 576 персоналних рачунара, 399 штампача и 75 скенера и 21 фотокопир апарата.

Део опреме и персоналних рачунара налази се у Општој служби, Одељењу за послове планирања и развоја, Саветовалишту за брак и породицу и у Одсеку за финансијско-рачуноводствене послове.

ГЦСР располаже возним парком од 15 аутомобила и једног путничког комбија за превоз деце и већих група стручних радника.

Возни парк опремом и квалитетом успева да испуни захтеве редовних делатности поготово ако се има у виду потреба за безбедношћу као и обавеза, значај и учесталост теренског рада и обилазака породица корисника услуга. Ипак, просечна старост возила је већа и треба и убудуће планирати инвестиције у овај део опреме, јер је врло битан за функционисање, узимајући у обзир територију коју покрива активност центра. Последњих година предузети су знатни напори на побољшању услова рада, али још увек не у потребном обиму и планираним темпом. Због стања објеката (монтажни и привременог карактера - у одељењу Земун, Сопот, Барајево) са великим тешкоћама спроводе се мере, стандарди и процедуре (противпожарне заштите, обезбеђује грејање и одржавање простора).

У 2020. години су завршени су радови на реновирању Одељења Чукарица и Одељења Звездара, а у току је и пројекат изградње новог објекта за потребе Одељења Барајево који ће бити изграђен у складу са највишим стандардима.

Приступачност објеката и доступност услуга у ГЦСР

Према стандардима делатности социјалне заштите пружање услуга корисницима организује на начин да се обезбеде услови за просторну, географску и економску доступност. Такође је битно уважавање физичких, културолошких и других врста различитости корисника. Поред тога, центар за социјални рад као установа социјалне заштите треба да обезбеђује и слободан приступ информацијама о свом раду (у мери у којој неће угрожавати приватност својих корисника) у оквиру начела доступности социјалне заштите.

Приступачност објеката ГЦСР особама са инвалидитетом

У погледу приступачности центара за социјални рад особама са инвалидитетом, већина има рампе, рукохвате и приступачно приземље, а на сајту ГЦСР особама са оштећењем вида омогућене су све потребне информације. Физичка доступност је од изузетне важности за већи број потенцијалних корисника. Стога су ови индикатори физичке приступачности самих објеката центра за социјални рад истовремено показатељи бриге локалне заједнице о виталним интересима најугроженијих корисника. Ово се посебно односи на људе који имају потешкоће у кретању.

3.2. Усавршавање и обука запослених у ГЦСР

Обука и стручно усавршавање запослених (волонтера и новозапослених) је законом јасно дефинисано, као и обавеза стручног радника и стручног сарадника да се стручно усавршава. Континуирана едукација сходно новим стандардима и акредитовање нових програма и услуга је у складу са потребом сталног унапређења стручног рада и јачања професионалних капацитета запослених.

У циљу ефикасне примене Правилника о организацији, нормативима и стандардима рада центра за социјални рад и успостављању нове методологије рада, стручни радници у Градском центру за социјални рад се усавршавају у складу са позицијом на којој раде.

Градски центар за социјални рад поседује годишњи план обука и усавршавања стручних радника, а Одељење за послове планирања и развоја је формирало базу података о њиховом броју.

У следећој табели је приказан укупан број стручних радника који су похађали програме стручног усавршавања у извештајном периоду.

Табела бр. 29

Број стручних радника који су похађали програме стручног усавршавања у извештајном периоду	
Врста програма обуке или стручног усавршавања	Број радника
Програми обуке који су акредитовани у систему социјалне заштите	74
Програми обуке који нису акредитовани у систему социјалне заштите	77
Семинари, саветовања, конференције и друго	8
Неки други програми или усавршавања (академско усавршавање – специјализација, мастер и сл.)	0

У погледу садржаја обука покриване су теме које су актуелне у социјалној заштити из области у којима је дошло до значајних промена, а препознате су као начин личног усавршавања и праћења савремених токова у социјалној заштити. Неповољна епидемиолошка ситуација и проблем пандемије имали су за последицу значајно мањи број обука запослених у односу на претходни период.

Одговорност запослених у односу на кориснике

Положај корисника у току заштите, односно у процесу остваривања права и пружања услуга се мења од скоро сасвим пасивног, у време започетих реформи, у активан положај. То је положај у коме се кориснику пружа могућност избора услуге, а од корисника се истовремено захтева да преузме значајан део одговорности и да подели одговорност са центром за социјални рад и другим актерима заштите за постизање успеха у примени свих видова заштите.

Законом је утврђено да све запослене (као и друге сараднике и актере) обавезује укупно 10 начела поштовања интегритета и достојанства корисника и да сваки располаже са 6 врста права корисника (право на информације, право на учешће у доношењу одлука, право на слободан избор услуга, право на поверљивост података, право на приватност и право на притужбу).

Корисник који није задовољан квалитетом пружене услуге, поступком или понашањем радника запослених као пружаоца услуга може поднети притужбу надлежном органу (члан 39. Закона)³¹.

Сврха рада по приговорима је вид осигурања заштите најбољег интереса појединачног корисника услуга центра за социјални рад. Деликатност и тежина животног проблема корисника са којима се суочава социјална заштита намећу неопходност позитивно конотиране контроле квалитета услуге и стручног рада. Сама институција приговора је знак отворености и сензибилности социјалне заштите.

Број евидентираних приговора који су упућени директору од стране корисника услуга из свих одељења Градског центра за социјални рад у Београду у протеклој години је износио 460 приговора.

³¹Право на притужбу, члан 39. Закона о социјалној заштити, 2011.

Организација рада у ГЦСР

Према Правилнику о организацији центара за социјални рад, његово унутрашње уређење треба да омогући сагледавање и доследно управљање обимом посла, успостављање целовитог система одговорности, примерено управљање људским потенцијалима и адекватно сагледавање и вредновање уложеног стручног и другог рада сваког појединца. Унутрашње организационе јединице образују се уколико је на стручним пословима у центру за социјални рад ангажовано најмање десет запослених са одговарајућом стручном спремом. Међутим, службе за заштиту одређених групација корисника - деце и младих или одраслих и старијих могу се образовати и уколико центар за социјални рад има најмање шест запослених стручних радника, по три у свакој служби, с тим да по један обавља и посао руководиоца службе.

Како Градски центар за социјални рад у свом саставу има 17 општинских одељења у чијој је надлежности реализација непосредне заштите корисника у односу на величину одељења организоване су:

- служба за заштиту деце и младих,
- служба за заштиту одраслих и старих,
- служба за правне послове, у оквиру које се налазе пријемна канцеларија и канцеларија за материјална давања.

Највећи број посебно организованих служби у одељењима Градског центра су службе за заштиту деце и младих, што је разумљиво имајући у виду велику рањивост деце у групама деце и младих који су на евиденцији у социјалној заштити. Служба за управно-правне послове оснива се када центар за социјални рад има најмање три радника на овим пословима, на пр. два правника и једног административног радника.

3.3.Градски центар за социјални рад и медији

Током 2020. године ГЦСР у Београду је забележио укупно 95 објава у електронским и писаним медијима. Највише објава забележено је у новембру (14), а најмање у априлу, свега три објаве. Највећи број активности Градског центра за социјални рад објављен је у прилозима Радио-телевизије Србије која је реализовала њих 12, затим на интернет порталу града Београда Беоинфо где је било девет објава и путем новинске агенције ТАЊУГ која је у јавност пласирала осам објава. Када су у питању штампани медији највише текстова о раду ГЦСР-а објављено је у дневном листи Вечерње новости (6).

Табела бр. 30

ПИСАНИ МЕДИЈИ	Број објава	РТВ	Број објава	ИНТЕРНЕТ ПОРТАЛИ	Број објава	АГЕНЦИЈЕ/ОСТАЛО	Број објава
Вечерње новости	6	РТС	12	Беоинфо	9	Тањуг	8
Политика	4	Прва	5	Телеграф	4	УНС	1
Курир	3	Студио Б	6	Мондо	1	ФПН	3
Ало	3	Нова	5	Пинк.рс	2	Лабрис организација	1
Српски телеграф	3	Н1	1	Србија данас	1	ГО Вождовац	1
Глас центра	2	Маг	2	Бизнис 24х	1		
Недељник	1	Хепи	1	Објектив	1		
Франкфуртске вести	1	ББЦ на српском	1	Славија инфо	1		
Блиц	1	Радио Студио Б	2				
Данас	1						
Информер	1						
УКУПНО	26		35		20		14

Више од половине објава, тачније 54, представљају писане одговоре и званична саопштења ГЦСР, на разна питања која су у овом периоду окупирали јавност (телевизијске објаве одређеном броју случајева биле су писана саопштења ГЦСР), а гостовања и изјаве директора (27) и стручних радника Градског центра (14) чине другу половину, односно 41 од укупно 95 објава. На сајту Градског центра за социјални рад у Београду www.qcsrbg.org објављено је укупно 15 текстова, а објављен је и 31. број магазина „Живот заједно“ који се шаље електронским путем и може се бесплатно преузети на интернет страници ГЦСР-а.

На основу професионалног и одговорног извештавања, у 2020. години, као добар медијски партнер ГЦСР-а издваја се Радио-телевизија Србије, портал Беоинфо, агенција Тањуг, Радио и ТВ Студио Б. У извештавњу „квалитетних медија“ водило се рачуна да подаци о појединачним случајевима буду заштићени основним законима, поштовало се право на приватност корисника, преовладавало је објективно и професионално извештавање у односу на сензационализам и непроверене информације. Медији су објављивали и обрађивали теме везане за делатност, статистичке податке за различита права и услуге из области рада ГЦСР, затим за процедуру, начин и услове рада у ГЦСР. Медијска активност Градског центра одвијала се искључиво уз сагласност директора, а од краја фебруара 2020. године и уз писану сагласност Министарства за рад запошљавање, борачка и социјална питања.

4. КОРИСНИЦИ УСЛУГА ГРАДСКОГ ЦЕНТРА ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД

4.1. Укупан број корисника

Право на социјалну заштиту имају појединци и породице којима је неопходна друштвена помоћ и подршка у савладавању социјалних и животних тешкоћа, а законом утврђена права и услуге социјалне заштите остварују преко Центра за социјални рад.³²

На евиденцији Градског центра за социјални рад у Београду у току 2020. године било је **114.734** корисника социјалне и породично-правне заштите, што чини 6,8% укупне популације града Београда.³³

Табела бр. 31

Година	Број корисника	Ланчани индекс
2006	68.340	-
2007	70.431	103.06
2008	73.927	104.96
2009	77.414	104.72
2010	82.833	107.00
2011	85.124	102.76
2012	91.139	107.07
2013	98.384	107.95
2014	92.356	93.87
2015	94.362	102.17
2016	101.213	107.26
2017	107.806	106.51
2018	113.434	105.22
2019	114.215	100,69
2020	114.734	100.45

Упоредни преглед укупног броја корисника карактерише континуирани раст, с изузетком прве године посматраног периода (2006.), што је директна последица друштвено-економских реформи и уласка у процес транзиције. У извештајној години је забележен незнатан пораст броја корисника, али можемо претпоставити да то није реалан одраз који би указивао на мање изражене потребе социјално угрожених грађана, већ је резултат рестриктивнијих законских одредби у остваривању одређених права, пре свега, права на једнократну новчану помоћ.³⁴

³² Закон о социјалној заштити ("Сл. гласник РС", бр. 24/2011)

³³ Процент корисника односи се на укупан број становника према процени средином 2019. године.

³⁴ Одлуком о правима и услугама социјалне заштите Београда (Сл. лист града Београда бр.55/2011, и 17/2020 а чланом 61 прописано је: Право на једнократну помоћ појединац или породица могу да остваре највише једанпут у календарској години, с тим што укупан износ овог права не може бити већи од 80% од просечне зараде по запосленом без пореза и доприноса у граду Београду у месецу који претходи месецу у коме се врши исплата, а одређује се према стварним потребама у конкретном случају, на основу процене стручних радника Градског центра

Кретање укупног броја корисника – Одељења ГЦСР

Табела бр. 32

Одељење ГЦСР	Број корисника		Индекс 2020/2019	Процена становништва средином 2019.	Удео корисника социјалне заштите у укупној популацији - %
	2019	2020			
Барајево	1.430	1.249	87.34	26.798	4.7
Вождовац	10.727	10.982	102.38	169.495	6.5
Врачар	5.088	4.877	95.85	57.856	8.4
Гроцка	4.443	4.408	99.21	86.908	5.1
Звездара	10.226	9.990	97.69	168.118	5.9
Земун	9.755	9.147	93.77	175.550	5.2
Лазаревац	4.206	4.499	106.97	56.595	7.9
Младеновац	4.629	4.449	96.11	51.613	8.6
Нови Београд	11.988	12.253	102.21	213.040	5.7
Обреновац	4.981	5.245	105.30	72.085	7.3
Палилула	14.359	13.088	91.15	184.488	7.1
Раковица	6.550	6.504	99.30	107.827	6.0
Савски венац	1.959	1.818	92.80	35.359	5.1
Сопот	2.480	2.816	113.55	19.788	14.2
Стари Град	2.593	2.560	98.73	44.613	5.7
Сурчин	4.318	4.601	106.55	46.815	9.8
Чукарица	14.483	16.248	112.19	177.108	9.2
УКУПНО	114.215	114.734	100.45	1.694.056	6.8

Током извештајног периода укупан број корисника остао је на приближно истом нивоу као и претходне године. Већи број корисника евидентиран је у 7 одељења, посебно у приградским општинама, а као последица њиховог социо-економског профила. По себи се разуме да велике разлике у концентрацији становништва по појединим подручјима повлаче и значајне разлике у територијалном размештају корисника социјалне заштите. Међутим, подаци о уделу корисника социјалне и породично-правне заштите у укупном становништву показују да се потребе за интервенцијом центра испољавају у различитом обиму по појединим подручјима, тако да највећи релативни удео имају приградске општине Сопот, Сурчин и Младеновац, као и градске Чукарица и Врачар.

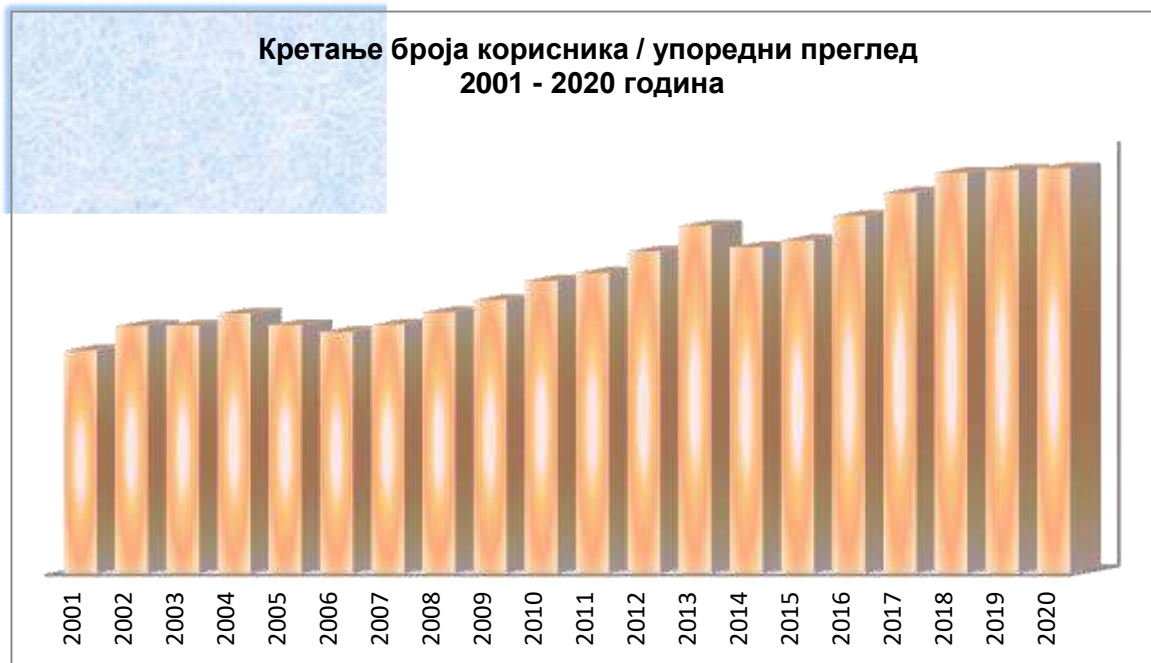
Према нормама које уређују начин евиденције у области социјалне и породично-правне заштите, узрас је један од основних критеријума за разврставање корисника. На бази тог класификационог принципа диференцирају се четири основне групације: деца, млади, одрасли и старији корисници.

Табела бр. 33

Укупан број корисника у регистру ЦСР на активној евиденцији у току 2020. године према старости и полу						
Корисници по узрасту	Број корисника на активној евиденцији у току извештајног периода (01.01. - 31.12. 2020.)		Укупно	Број корисника на активној евиденцији 31.12. 2020.		Укупно
	М	Ж		М	Ж	
Деца (0-17)	18.528	15.523	34.051	14.002	11.843	25.845
Млади (18-25)	4.396	4.425	8.821	3.522	3.532	7.054
Одрасли (26-64)	22.689	26.425	49.114	17.512	19.900	37.412
Старији (65 +)	8.325	14.423	22.748	6.575	11.571	18.146
Укупно	53.938	60.796	114.734	41.611	46.846	88.457

У погледу старосне структуре корисника, као и претходних година, најзаступљенија су одрасла лица, тако да она чине 42,8% евидентираних; следе малолетни (29,7%) и старији корисници који су заступљени са 19,8%, док су у укупном броју корисника најмање заступљени млади са 7,7%. Као што се може видети на следећем графику, кретање укупног броја корисника у посматраном периоду показује њихово континуирано и релативно уједначено повећање, са изузетком 2005. и 2006. године када је забележен пад њиховог броја.³⁵

Графикон бр. 20

³⁵ Од почетка посматраног периода, број корисника био је у сталном порасту; у поређењу са 90-тим, 2001. године, забележен је раст од чак 23,7%, а 2005. и 2006. долази до њиховог пада за око 5%.

Табела бр. 34

Старосне групе корисника		2019.	2020.	Индекс 2020/2019
Деца (0-17)		34.249	34.051	99.42
Млади (18-25)		8.724	8.821	101.11
Одрасли (26-64)		48.810	49.114	100.62
Старији (65 и више)		22.432	22.748	101.41
Укупно		114.215	114.734	100.45

Кретање броја корисника (флукуација корисника) у извештајном периоду

Табела бр. 35

Кретање броја корисника у ЦСР у току 2020. Године					
	Пренети	Новоевидентирани	Реактивирани	Укупно	Стављени у пасиву
Деца (0-17)	25.836	6.162	2.053	34.051	11.259
Млади (18-25)	6.720	1.187	914	8.821	2.562
Одрасли (26-64)	36.105	8.111	4.898	49.114	14.425
Старији (65 и више)	17.614	3.564	1.570	22.748	6.616
Укупно	86.275	19.024	9.435	114.734	34.862

У складу са бројчаном заступљеношћу појединих старосних група у укупном броју корисника, очекиван је и број новоевидентираних, тако да је међу њима највећи број одраслих и деце. Током године из система социјалне заштите (стављени у пасиву) изашло је 30,3% корисника, а више од две трећине корисника наставило је да користи услуге и права из области социјалне заштите, док се 8,2% корисника вратило у систем. Сваки појединац и породица којима је неопходна друштвена помоћ ради савладавања социјалних и животних тешкоћа има право на социјалну заштиту, односно може, ако у складу са законом испуњава услове, бити корисник социјалне заштите и центра за социјални рад. Права на социјалну заштиту се обезбеђују пружањем услуга социјалне заштите и материјалном подршком. Услуге су активности социјалне заштите којима се пружа подршка и помоћ појединцу и породици ради побољшања (очувања) квалитета живота, отклањања или ублажавања ризика од неповољних животних околности, а материјалном подршком се обезбеђује егзистенцијални минимум и подршка за социјално укључивање корисника. Корисници социјалне заштите су по правилу држављани Србије, али могу бити страни држављани, као и лица без држављанства. Старатељи, хранитељи и усвојитељи као и неке друге особе које у својству клијената такође користе одређене услуге центра за социјални рад, иако користе услуге нису и непосредно корисници социјалне заштите већ услуге центра користе да би, учествовали или сарађивали у остваривању заштите.

4.2. Старосне групе корисника према оствареним правима, примењеним мерама и пруженим услугама у Градском центру за социјални рад

4.2.1. Деца

Чланом 41. Закона о социјалној заштити прописано је да дете може бити корисник центра за социјални рад када му је услед породичних или неких других животних околности угрожено здравље, безбедност и развој, односно ако је извесно да без подршке социјалне заштите не може да достигне оптимални ниво развоја.³⁶

Табела бр. 36

Број деце на активној евиденцији ЦСР у току 2020. и на дан 31.12. 2020. године према узрасту и полу						
Узрасне групе	Укупан број деце у току године		Укупно	Број деце на дан 31.12.		Укупно
	М	Ж		М	Ж	
0 - 2	1.175	1.007	2.182	869	771	1.640
3 - 5	2.050	1.853	3.903	1.506	1.275	2.781
6 - 14	9.575	8.411	17.986	7.492	6.584	14.076
15-17	5.728	4.252	9.980	4.135	3.213	7.348
Укупно	18.528	15.523	34.051	14.002	11.843	25.845

У односу на претходну годину, у Градском центру за социјални рад, евидентиран је нешто мањи број малолетних корисника и, као и претходних година, најбројнију групацију међу њима чине деца узраста од 6 до 14 година (52,8%).

Посматрано по појединим корисничким групама (Таб. бр. 35) најбројнија су деца чији се родитељи споре око вршења родитељског права (29,2%) и социо-материјално угрожена деца (25%), што је приближно исто као и претходне године. Због високог ризика у ком се налазе деца из породица са поремећеним унутарпородичним односима, Центар за социјални рад (у својству органа старатељства) пружа стручну помоћ у разрешавању зачетих сукоба и примењује мере породично-правне заштите личности, права и интереса малолетника угрожених процесима дезинтеграције породице и престанком брачне или ванбрачне заједнице родитеља.

Начелно добро постављен организациони и стручни приступ у заштити материјално угрожене деце, који не подразумева само интервенције у виду материјалних давања, будући да се ради о деци која често потичу из дисфункционалних породица, неретко је рутински, посебно у домену надзора над вршењем родитељског права.

³⁶ „Службени гласник РС, бр. 24/2011; у овој групи корисника према Закону налазе се деца до навршених 17 година, 11 месеци и 31 дан.

Табела бр. 37

Број деце у ЦСР према корисничким групама/поступцима и узрасту у току 2020. године					
Корисничке групе	Узраст				Укупно
	0-2	3-5	6-14	15-17	
Деца под старатељством (сва деца под старатељством: и у породици и на смештају)	142	245	1.009	727	2.123
Деца жртве насиља и занемаривања	443	696	2.347	1.123	4.609
Деца са неадекватним родитељским старањем	75	100	392	405	972
Деца са проблемима у понашању и у сукобу са законом	0	0	474	2.154	2.628
Деца чији се родитељи споре око начина вршења родитељског права	825	1.687	5.634	1.788	9.934
Деца чије су породице корисници НСП и других видова материјалних давања	223	469	5.303	2.524	8.519
Деца ОСИ	45	363	1.679	609	2.696
Деца у поступцима одређивања личног имена	49	32	1	0	82
Деца у поступцима располагања имовином	16	62	175	120	373
Деца у поступцима: сагласност за малолетнички брак	0	0	0	4	4
Деца жртве трговине људима	2	1	3	4	10
Деца страни држављани без пратње	2	3	48	226	279
Деца која живе и раде на улици (деца улице)	0	0	11	5	16
Деца повратници/из реадмисије	5	6	12	8	31
Остала деца	530	622	1.998	1.226	4.376
Укупно	2.357	4.286	19.086	10.923	36.652

У извештајном периоду у односу на претходну годину евидентирано је 5,7% мање деце чије су породице корисници новчане социјалне помоћи и других видова материјалних давања; 7,6% више је деце са проблемима у понашању; 15% је више занемарене и злостављане деце, што можемо тумачити као последицу веће осетљивости појединих институција у чијој је делатности рад са децом, као и низом потписаних протокола о сарадњи институција у заштити од насиља над децом, односно породичног насиља.

Ризику од занемаривања или насиља у породици посебно су изложена деца која живе и одрастају у социо-материјално угроженим породицама, породицама чији се родитељи споре око вршења родитељског права, као и деца са проблемом у понашању.

Основне мере за заштиту детета које спроводи центар су мере усмерене на јачање позитивних породичних снага, а спроводе се кроз институт породично-правне заштите, надзор над вршењем родитељског права чија је примена неопходна у ситуацијама када родитељи неадекватно обављају родитељске дужности, што има за последицу угрожавање развоја и интереса детета.

По Породичном закону орган старатељства има могућност да реагује применом две врсте мера надзора над вршењем родитељског права: **превентивног** и **корективног** надзора.

Превентивним надзором над вршењем родитељског права се реализује доношење одлука којима се омогућава родитељима да врше родитељско право (одређивање личног имена, промена личног имена, располагање имовином малолетног штићеника). Током 2020. године донето је 113 решења о мерама превентивног надзора за 125 деце према чијим родитељима је донета ова мера. Корективним надзором се родитељ упозорава на недостатке у вршењу родитељског права.

Табела бр. 38

Број решења о мерама корективног надзора над вршењем родитељског права и број деце према чијим родитељима су предузете мере у току 2020. године		
Врста мере корективног надзора	Број решења	Број деце
Упозорење родитељима о недостацима у вршењу родитељских права	23	29
Упућивање родитеља на разговор у породично саветовалиште или у установу специјализовану за посредовање у породичним односима	7	9
Захтев родитељима да положи рачун о управљању имовином детета	3	3
Укупно	33	41

Угроженост детета у мери која је процењена као „довољна“ да изазове интервенцију органа старатељства може бити последица тешкоћа у родитељском функционисању. Ове тешкоће се могу манифестовати у неадекватном или неуспешном остваривању заштитне и васпитне функције родитеља. У овој фази орган старатељства дужан је да:

- упозори родитеље на недостатке у вршењу родитељског права,
- да им пружи потребну стручну и другу помоћ у циљу правилног одгајања детета,
- да упути родитеље да се сами или са дететом обрате одговарајућој здравственој установи специјализованој за посредовање у породичним односима.

У ситуацијама када се дете налази у озбиљној и непосредној опасности орган старатељства је овлашћен да предузима мере издвајања детета/деце из породице и током године из породица је издвојено 100 деце.

Табела бр. 39

Број деце која су у току 2020. године издвојена из биолошке породице према узрасту и полу										
Број деце	0 - 2		3 - 5		6 - 14		15 - 17		Укупно М	Укупно Ж
	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж		
Број деце	18	16	11	13	8	18	6	10	43	57
Укупно	34		24		26		16		100	

Табела бр. 40

Деца издвојена из биолошке породице у току године према средини у коју су смештена непосредно након издвајања (1. смештај детета)	
Средина у коју је дете смештено непосредно након издвајања	Број деце
Дете смештено код сродника	6
Породични смештај	16
Прихватилиште/Прихватна станица	64
Домски смештај	11
Нешто друго	3
Укупно	100

Најстрожија мера према родитељима који неадекватно врше родитељско право је **мера лишења родитељског права**, о којој искључиво одлучује надлежни суд. Што се тиче органа старатељства, његова улога обухвата покретање поступка, достављање налаза и мишљења суду и привремену старатељску заштиту детета у поступку. У следећој табели су изложени подаци о пословима центра у вршењу јавних овлашћења која се односе на заштиту малолетника.

Табела бр. 41

Број налаза и стручног мишљења на захтев суда, у парницама у којима се одлучује о заштити права детета или о вршењу, односно лишењу родитељског права у току 2020. Године		
Поступак пред судом	Број налаза и мишљења	Број деце
Вршење родитељског права	2.524	3.206
Регулисање личног односа детета и родитеља	422	550
Извршни поступак у регулисању виђања детета и родитеља	89	112
Изддржавање детета	48	64
Лишење родитељског права	79	107
Кривични поступак против родитеља због занемаривања и злостављања детета	7	8
Прекршајни поступак	16	19
Поступак за заштиту права детета	22	27
Укупно	3.207	4.093

Старатељство

Према Породичном закону под **старатељство** се ставља дете без родитељског старања или пунолетно лице које је лишено пословне способности. Одлуку о стављању под старатељство доноси орган старатељства. Старатељство је један од кључних инструмената породично-правне заштите чијом применом се осигурава заштита личности, интереса и права малолетних особа у ситуацијама угрожености њиховог психофизичког и социјалног развоја, која може бити последица деловања различитих фактора, као што су: одсуство родитељског старања, неадекватно вршење родитељског права праћено материјалном необезбеђеношћу и др.

Табела бр. 42

Број решења о примени СТАЛНЕ старатељске заштите донетих у току 2020. године (нови корисници) према старости и полу детета			
Узраст	Пол		Укупно
	М	Ж	
0 - 2	6	4	10
3 - 5	5	5	10
6 - 14	15	20	35
15 - 17	9	19	28
Укупно	35	48	83

У следећој табели могу се видети разлози примене старатељске заштите за децу која су као нови корисници евидентирани 2020. године.

Табела бр. 43

Број решења о примени мере СТАЛНЕ старатељске заштите донетих у току 2020. Године према разлогу примене мере и полу детета			
Разлог примене мере старатељске заштите	Број деце		Укупно
	М	Ж	
Родитељи преминули	7	9	16
Родитељи непознати	11	11	22
Родитељи лишени родитељског права, односно пословне способности	17	27	44
Родитељи који нису стекли пословну способност	0	1	1
Укупно	35	48	83

Када посматрамо разлоге примене старатељске заштите уочавамо да је већина деце стављена под старатељство због лишења родитеља родитељског права, што подразумева његову злоупотребу и грубо занемаривање дужности из садржине родитељског права.

Табела бр. 44

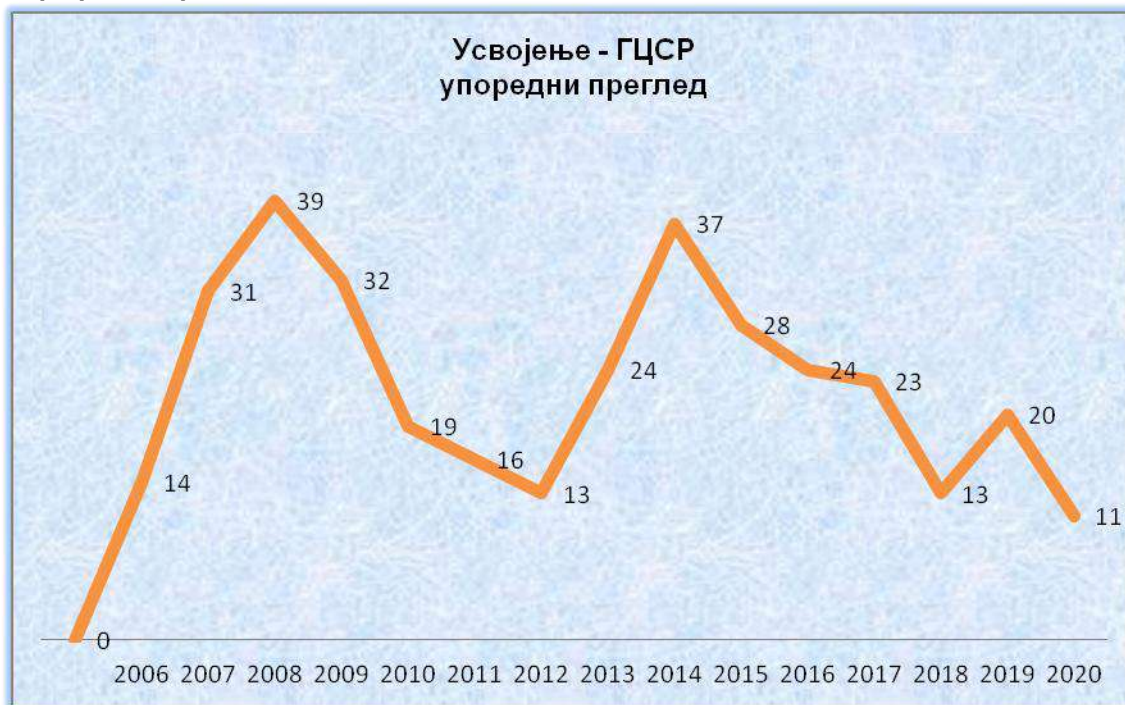
Број решења о примени СТАЛНЕ старатељске заштите на дан 31.12. 2020. године према старости и полу детета			
Узраст	Пол		Укупно
	М	Ж	
0 - 2	14	8	22
3 - 5	22	20	42
6 - 14	181	149	330
15 - 17	152	128	280
Укупно	369	305	674

Породични закон разликује старатељство и привремено старатељство. Орган старатељства може одлучити да постави привременог старатеља детету чији родитељи нису одлуком суда лишени родитељског права ако процени да је то неопходно ради привремене заштите личности, права или интереса детета. У току 2020. године **привременим старатељством** била су обухваћена **1.164 малолетника**. Привремено старатељство подразумева обуставу права родитеља на вршење родитељског права постављањем детету привременог старатеља и најчешће доношење одлуке о измештању детета из угрожавајућег породичног окружења и смештаја детета у другу (сродничку или хранитељску породицу, односно одговарајућу установу). У 2020. години ГЦСР је наставио са активностима збрињавања малолетне деце / страних држављана без пратње. Евидентирано их је 279, а највећи број ове деце су дечаци узраста 15 – 17 година (81%). Центар за социјални рад је у односу на ову корисничку групу најчешће обезбеђивао смештај у прихватилиште и привремену старатељску заштиту.

Усвојење

Усвојење, као посебан облик заштите деце (без родитељског старања) и као породично-правни однос у смислу остваривања права сваког појединца да планира обим своје породице, у домену социјалне заштите, између осталог, има за циљ смањење броја деце у установама и унапређење развоја усвојења, хранитељства и алтернативних облика заштите деце у природном породичном окружењу. У току 2020. године за **11 деце** донета су решења за заснивање усвојења; за 16 је донет закључак о општој подобности за усвојење, а 49 усвојитељска пара стекла су општу подобност и чекају на усвојење деце.

Графикон бр. 21

Иако се у посматраном периоду (2006. - 2020.) може уочити да усвојење има тенденцију и повећања и пада броја усвојене деце, гледано у просеку, у посматраном периоду, годишње је реализовано 21 усвојење, тако да се може закључити да је потребно више стручног ангажмана у погледу примене овог института.

У наредним табелама дати су подаци о деци која су током извештајног периода и на крају године била на смештају и подаци о деци за које је пружена материјална подршка током 2020. године у ГЦСР.

Табела бр. 45

Врста смештаја	УКУПНО	
	Укупно у 2020.	На дан 31.12.2020.
Сродничка породица (срод. хранитељство и смештај код сродника старат.)	131	125
Хранитељство	670	637
Домски смештај	322	288
Прихватилиште	276	-
Укупно	1.399	1.050

У 2020. години на смештају је боравило 1.399 деце, а највећи број обухваћен је хранитељством (47,9%), док је око четвртине деце институционално (домски смештај) збринута.

Приоритет најбољих интереса деце подразумева да најбољи интереси детета имају предност над интересима родитеља. Смештајем се обезбеђује психофизички развој и социјализација деце до повратка у природну породицу или оспособљавања за самостални живот.

Материјална подршка пружена је за 7.533 малолетника (за 11,1%) мање него претходне године, а у највећем броју деца су користила право на новчану социјалну помоћ (70%), што се може сматрати поузданим показатељем сиромаштва и на општијем нивоу.³⁷

Табела бр. 46

Укупан број деце обухваћен материјалном подршком у току 2020. године	
Број деце чланова породице корисника НСП	5.266
Број деце обухваћен правом на помоћ и негу другог лица	1.021
Број деце обухваћен правом на увећану помоћ и негу другог лица	1.246
Укупно	7.533

³⁷ Извор: РСЗ „Анкета о приходима и условима живота», Саопштење 281/окробар, 2019 године “Посматрано према старости, лица од 18 до 24 године највише су била изложена ризику од сиромаштва (29,1%), као и лица млађа од 18 година (28,8%). Најнижу стопу ризика од сиромаштва имале су особе старије од 65 година (21,1%)”

Различита истраживања и анализе на тему сиромаштва код деце указала су на нека обележја дечијег сиромаштва од којих су: већина сиромашне деце живи у домаћинствима чији су чланови суочени са проблемом незапослености; ризик сиромаштва знатно је већи у домаћинствима са троје и више деце; сиромаштво код деце посебно је изражено код породица које примају новчану социјалну помоћ и у којима су присутни вишеструки проблеми. Као веома сложен проблем, решавање проблема сиромаштва код деце захтева јасан и темељан приступ, пре свега, на плану успостављања координације одговарајућих тела у системима здравства, образовања и социјалне заштите.

4.2.2. Пунолетни корисници (млади, одрасли и старији)

Градски центар за социјални рад велики део нормативно утврђених обавеза реализује према пунолетним корисницима, међу којима су материјална подршка, институционална и ванинституционална заштита и пружање разних видова породично-правне заштите.

Следи преглед основних података о пунолетним корисницима који су током 2020. године били на евиденцији Градског центра за социјални рад

Табела бр. 47

Број пунолетних корисника у ЦСР према корисничким групама и старости у току 2020. Године					
Корисничке групе	Млади (18 - 25)	Одрасли (26 - 64)	Старији (65 - 79)	Старији (80 и више)	Укупно
Особе под старатељством - сви пунолетни корисници под старатељством: и у породици и на смештају	543	3.960	2.572	50	7.125
Жртве насиља, занемарене особе и у ризику од занемаривања	1.074	5.701	1.039	26	7.840
Особе које се споре око вршења родитељског права	793	9.032	740	12	10.577
Особе са инвалидитетом	1.023	7.108	4.636	70	12.837
Особа са друштвено неприхватљивим понашањем	1.354	2.240	372	0	3.966
Особе које имају потребе за смештајем -домски или породични смештај	435	2.799	3.869	40	7.143
Материјално угрожене особе	3.525	19.224	4.460	57	27.266
Страни држављани и лица без држављанства у потреби за социјалном заштитом	57	26	2	0	85
Жртве трговине људима	7	0	0	0	7
Бескућници	13	100	49	0	162
Остали	634	2.586	5.405	302	8.927
Укупно	9.458	52.776	23.144	557	85.935

Током 2020. године евидентиран је незнатно већи (испод 1%) укупан број пунолетних корисника у односу на претходну годину. Посматрано према појединим корисничким групама, највеће повећање, од 22,6% забележено је код жртава насиља и занемаривања, и код особа са инвалидитетом од 7,6%.

Као и претходних година, у корисничким групама пунолетних корисника најзаступљеније су материјално угрожене (33,8%) и особе са инвалидитетом (15,9%) Сиромаштво, као најизраженији проблем код пунолетних корисника илуструју и поједини званично објављеним подаци Републичког завода за статистику који, између осталог, указују да су највишу стопу ризика од сиромаштва имала лица у домаћинствима која чине две одрасле

особе с троје или више издржаване деце (53,6%), затим лица млађа од 65 година која живе у једночланим домаћинствима (37,2%).³⁸

Старатељство је један од кључних института породично-правне заштите чијом применом се осигурава заштита личности, интереса и права одраслих лица која су лишена пословне способности. Старатељство и његова примена спадају у најсложенији део стручног рада у примени породично-правне заштите. Орган старатељства се континуирано суочава са тешкоћама при избору особа које ће адекватно вршити старатељску заштиту, релативно дугим трајањем поступка лишавања пословне способности од стране суда, проблемима око пописа и заштите имовине лица под старатељством, као и недовољном законском прецизношћу у тумачењу степена поремећаја менталног здравља. У Породичном закону осим старатељства предвиђено је и привремено старатељство. Оно подразумева доношење решења о постављању привременог старатеља одраслом или остарелом лицу, које по правилу није лишено пословне способности, у ситуацијама које су предвиђене чл. 132. Породичног закона. Као што се може видети у наредној табели, у укупном броју пунолетних лица под старатељством, најзаступљенију групу (72,5%) чине одрасли корисници.

Табела бр. 48

Укупан број решења о сталном старатељству, према евиденцији из старатељских књига, на дан 31.12. 2020. године према старости и полу корисника			
Старост корисника са решењем о сталном старатељству	Број корисника		Укупно
	М	Ж	
Млади	134	84	218
Одрасли	1.480	1.142	2.622
Старији	312	436	748
Укупно	1.926	1.662	3.588

Привременим старатељством обухваћена је привремена заштита личности, права и интереса одраслог лица и за пунолетне кориснике донето је **2.999 одлука о постављању привременог старатеља**. Док старатељство обезбеђује старање о личности штићеника, његово заступање, прибављање средстава за издржавање, те заштиту, односно управљање и располагање имовином штићеника, дотле привремено старатељство обезбеђује правну заштиту за поједине послове или поједину врсту послова, односно само за разрешење одређене спорне ситуације док она траје.

У погледу лишавања пословне способности током 2020. године, за 188 корисника донета је правоснажна судска одлука о лишавању пословне способности, од којих је највећи број потпуно лишен.

³⁸ Извор: РСЗ „Анкета о приходима и условима живота бр. 281/2019. година

1. *Остваривање права на смештај у установу социјалне заштите и на породични смештај за пунолетне кориснике*

Услуге домског смештаја у највећем броју користе одрасла и старија лица, док се младе особе приближно подједнако налазе на смештају у установи и на породичном смештају и на крају године није дошло до значајнијих померања у погледу њиховог боравка било да се ради о установама или хранитељским породицама.

Табела бр. 49

Број пунолетних корисника смештаја на евиденцији ЦСР у току 2020. године према врсти смештаја, старости и полу							
Врста смештаја	Млади		Одрасли		Старији		Укупно
	М	Ж	М	Ж	М	Ж	
Породични смештај у сродничку хранитељску породицу	15	23	6	5	0	2	51
Породични смештај у другу породицу	43	51	5	10	0	1	110
Домски смештај	91	59	669	552	612	1.128	3.111
Укупно	149	133	680	567	612	1.131	3.272

У погледу старосно-полне структуре, највећи број корисника су старије особе женског пола које се налазе на домском смештају (36,2% од укупног броја смештених у домове) и претежно бораве у Геронтолошком центру. На породичном смештају било је свега око 5% пунолетних, углавном младих особа.

Табела бр. 50

Број донетих решења ЦСР о престанку смештаја пунолетних корисника у току 2020. године према старости и полу корисника												
Број решења	Млади		Одрасли		Старији		Млади	Одрасли	Старији	М	Ж	Укупно
	М	Ж	М	Ж	М	Ж						
Број решења о престанку породичног смештаја	13	18	0	2	0	1	31	2	1	13	21	34
Број решења о престанку домског смештаја	9	3	65	39	141	252	12	104	393	215	294	509
Укупно	22	21	65	41	141	253	43	106	394	228	315	543

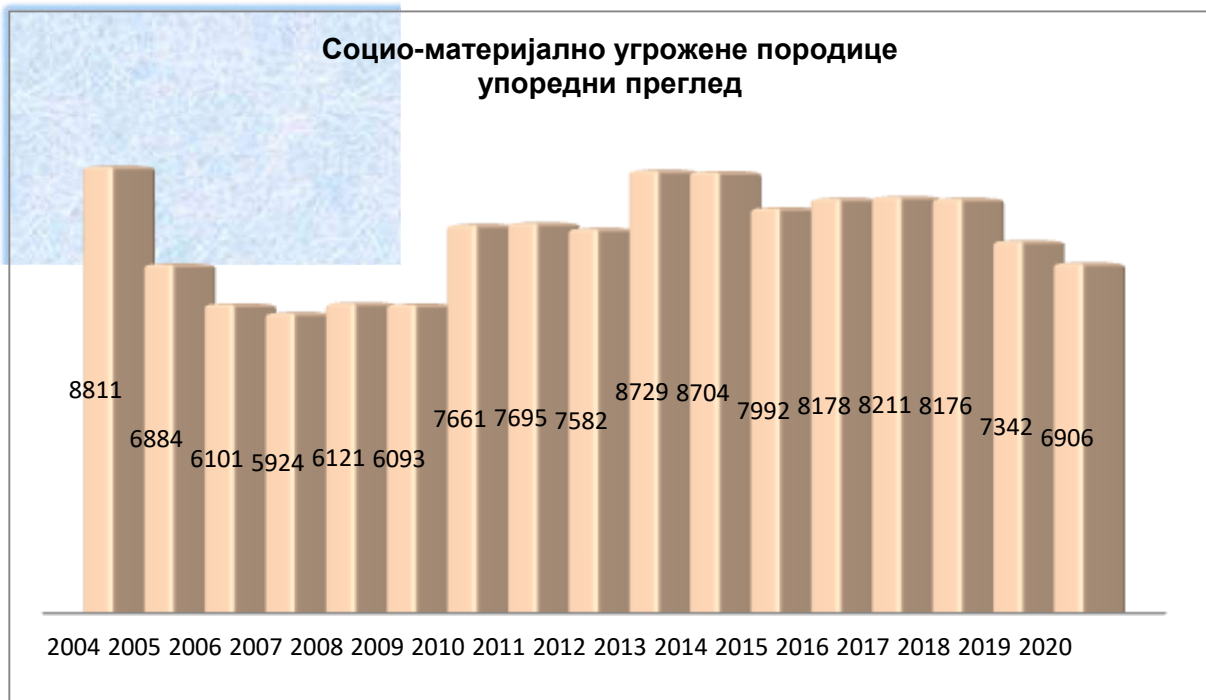
Домско збрињавање појединих категорија корисника отежано је из више разлога, пре свега, због недостатка смештајних капацитета и неадекватног збрињавања особа са одређеном врстом и степеном инвалидитета услед непостојања специјализованих установа за поједине категорије инвалидности. Закон о социјалној заштити предвиђа, кроз поступак лиценцирања пружаоца услуга, да прошири капацитете за смештај одраслих и старијих и тиме убрза смештај корисника који имају потребу за збрињавањем у институцији.

4.2.3. Социо-материјално угрожене породице

У складу са Законом о социјалној заштити (чл. 81.), право на новчану социјалну помоћ (у даљем тексту НСП) припада појединцу, односно породици, који својим радом, приходима од имовине или из других извора остварују приход мањи од износа новчане социјалне помоћи утврђеног поменутиим законом. Закон уводи и право на увећану и временски ограничену новчану социјалну помоћ, које може остварити појединац који је неспособан за рад, односно породица чији су сви чланови неспособни за рад. У приказу размера социјално-заштитне интервенције Градског центра поводом материјалне угрожености (сиромаштва), најважнији су подаци о породицама (домаћинствима) које остварују право на новчану социјалну помоћ.

Као што се може видети на следећем графикону, кретање укупног броја породица / корисника НСП у посматраном периоду показује да нема значајнијих осцилација (пада или повећања њиховог броја), изузев 2013. године када је забележен њихов пораст од око 15% у односу на 2012. годину.

Графикон бр. 22

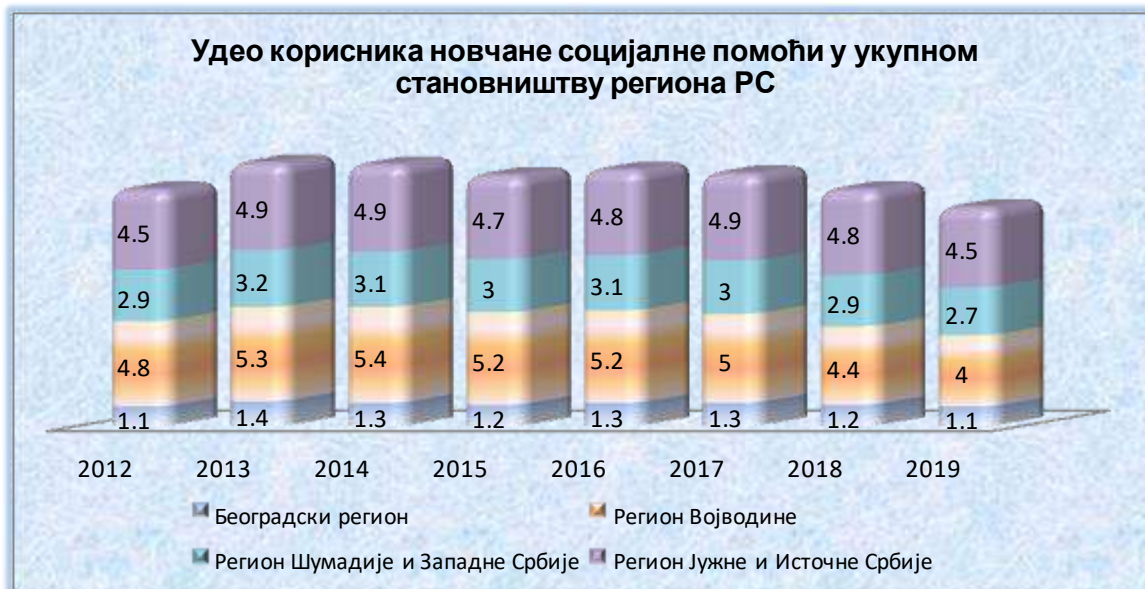

Табела бр. 51

Одељење	Укупан број породица – септембар 2020. године										2020	Укупан.бр. домаћинства	% учешћа породица НСП
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019			
Барајево	286	316	257	234	233	195	181	151	163	138	125	8.920	1.40
Вождовац	549	538	491	558	582	570	639	577	566	534	532	59.370	0.90
Врачар	340	369	395	420	416	422	392	317	264	237	204	25.236	0.81
Гроцка	280	282	272	317	319	326	277	281	291	286	299	27.134	1.10
Звездара	762	921	887	1.153	1.084	1.073	1.103	998	985	739	680	58.527	1.16
Земун	1.112	970	1.033	1.429	1.366	1.049	947	864	830	755	655	57.845	1.13
Лазаревац	502	450	459	466	476	506	559	565	532	480	485	18.862	2.57
Младеновац	397	425	390	470	475	343	409	379	377	343	315	17.512	1.80
Нови Београд	694	701	721	795	743	735	778	772	749	619	575	81.073	0.71
Обреновац	180	173	176	187	180	177	189	198	212	193	189	23.712	0.80
Палилуа	848	748	844	883	891	944	971	941	880	823	742	65.245	1.14
Раковива	258	283	266	293	333	418	421	415	463	430	436	40.036	1.09
Савски венац	98	70	79	99	105	86	75	69	86	75	68	16.288	0.42
Сопот	169	194	191	184	190	161	176	169	185	176	160	6.864	2.33
Стари град	201	192	153	171	165	174	151	155	147	123	109	21.492	0.51
Сурчин	417	428	314	246	285	289	293	443	425	394	361	12.877	2.80
Чукарица	568	635	654	824	861	813	910	917	1.021	997	971	65.440	1.48
УКУПНО	7.661	7.695	7.582	8.729	8.704	7.992	8.178	8.211	8.176	7.342	6.906	606.433	1.21

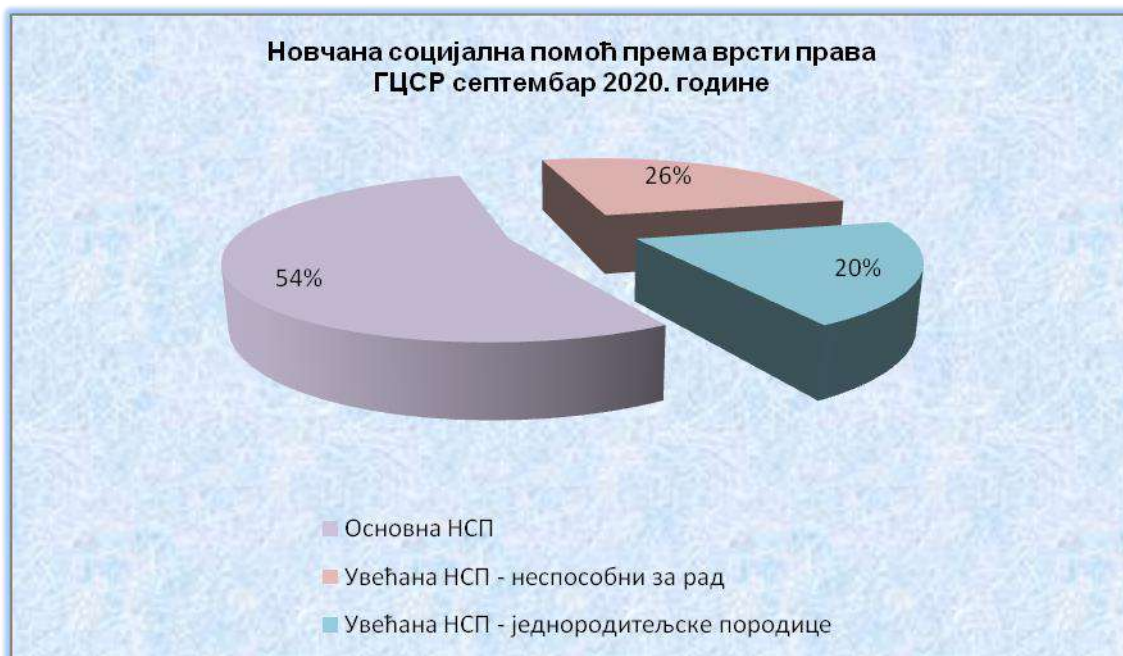
Удео корисника НСП у укупном становништву појединих региона Србије показује да се Београдски регион издваја са њиховим најмањим процентуалним учешћем у укупном становништву и у посматраном периоду креће се око 1%.

Графикон бр. 23

Према врсти права, више од половине корисника, остварује право на основну НСП; 25,8% су корисници увећане НСП по основи неспособности за рад, а 20,2% користе право на увећану НСП као једнородитељске породице.

Графикон бр. 24

Табела бр. 52

Одељења ГЦСР	Основна НСП	Увећана НСП Неспособни за рад	Увећана НСП Једнородитељске породице	Број чланова
Барајево	65	43	17	287
Вождовац	235	181	116	1.170
Врачар	108	67	29	392
Гроцка	159	82	58	644
Звездара	343	227	110	1.463
Земун	401	135	119	1.660
Лазаревац	245	136	104	1.234
Младеновац	188	85	42	770
Нови Београд	386	94	95	1.781
Обреновац	81	80	28	498
Палилула	301	197	244	2.002
Раковица	256	75	105	977
Савски венац	34	28	6	122
Сопот	88	63	9	367
Стари град	49	42	18	189
Чукарица	582	166	223	2.529
Сурчин	206	81	74	1.107
Укупно	3.727	1.782	1.397	17.192

Породица - корисник НСП има у просеку мали број чланова. Од укупног броја породица које остварују право на НСП најзаступљеније су једночлане (43,2%), двочланих је 18,6%, а приближно су подједнако заступљене трочлане и четворочлане, док породице са пет или шест чланова чине око 8% породица које су користиле право на НСП.

Табела бр. 53

Број породица и број лица – корисника НСП евидентираних у ГЦСР (септембар)				
Породице према броју чланова	2019		2020	
	Број породица	Број лица	Број породица	Број лица
Једночлана	3.033	3.033	2.986	2.986
Двочлана	1.413	2.826	1.283	2.566
Трочлана	798	2.394	747	2.241
Четворочлана	805	3.220	689	2.756
Петочлана	622	3.110	563	2.815
Породице са шест чланова	671	4.026	638	3.828
Укупно	7.342	18.609	6.906	17.192

Табела бр. 54

Број чланова	београдска породица/домаћинство (Попис, 2011.)		породица-корисник НСП (септембар, 2020. године)	
	број	%	број	%
један	148.973	24.6	2.986	43.2
два	156.006	25.7	1.283	18.6
три	123.973	20.5	747	10.8
четири	110.341	18.2	689	10.0
пет	40.265	6.6	563	8.2
шест и више	26.875	4.4	638	9,2
Укупно	606.433	100.0	6.906	100.0

Подаци приказани у табелама недвосмислено показују да је знатан број породица изложен сиромаштву, као и на чињеницу да због начина одређивања 'минималног нивоа социјалне сигурности' (прага/линије сиромаштва) која не подразумева обезбеђивање егзистенцијалног минимума, многи материјално угрожени грађани и породице не успевају да уђу у систем социјалне заштите. Не улазећи у анализу показатеља, обима и распрострањености сиромаштва у Београду, од важности за систем социјалне заштите је потреба сагледавања целокупног проблема и са аспекта регионалности. Као што је по кључним економским показатељима Србија неравномерно развијена, тако и београдски регион карактеришу неуједначени развојни потенцијали и перспективе по појединим општинама.

Табела бр. 55

Старосна структура корисника НСП – септембар 2020. године						
Р.бр.	Одељења ГЦСР	до 18 година	18 - 26	26 - 65	65 +	Укупно
1	Барајево	109	17	137	24	287
2	Вождовац	454	80	520	116	1.170
3	Врачар	125	24	191	52	392
4	Гроцка	221	50	299	74	644
5	Звездара	523	145	684	111	1.463
6	Земун	663	150	745	102	1.660
7	Лазаревац	496	135	514	90	1.235
8	Младеновац	301	64	331	75	771
9	Нови Београд	818	172	715	76	1.781
10	Обреновац	231	29	182	56	498
11	Палилула	958	159	750	135	2.002
12	Раковица	362	101	463	51	977
13	Савски венац	30	8	60	24	122
14	Сопот	151	32	136	48	367
15	Стари град	49	13	99	28	189
16	Чукарица	1.106	214	1.101	108	2.529
17	Сурчин	483	108	461	55	1.107
	Укупно	7.080	1.501	7.388	1.225	17.192

У укупном броју корисника НСП приближно подједнако су заступљени одрасли (43%) и лица до 18 година (41,2%), што потврђује раније изнету чињеницу да је сиромаштво у региону Београд структурирано, како међу генерацијама које носе целокупни терет друштвене репродукције, тако и међу малолетним издржаваним лицима.

Поједине, званично објављене статистичке анализе, указале су да су на нивоу РС управо, лица млађа од 18 година у највећој мери изложена ризику од сиромаштва (28,9%), као и млади од 18 до 24 године (25,6%).³⁹ Најнижу стопу ризика од сиромаштва имале су особе старије од 65 година (21,1%).

Према подацима РЗС,» **стопа ризика од сиромаштва** (ова лица нису нужно сиромашна, већ само имају већи ризик да то буду) у 2019. години износила је 23,2%, и нижа је за 1,1 процентна поена у односу на 2018. **Стопа ризика од сиромаштва или социјалне искључености** (ова лица су у ризику од сиромаштва, или су изразито материјално ускраћена, или живе у домаћинствима веома ниског интензитета рада) износила је 31,7%, и нижа је за 2,6 процентна поена у односу на 2018.⁴⁰

³⁹ Према подацима Еуростата за 2019. годину, стопа ризика од сиромаштва деце до 17 година у Србији износила је 35,3% и представља удео деце која су изложена ризику од сиромаштва или живе у домаћинствима са ниским интензитетом рада у укупној популацији ове старосне доби.

⁴⁰ Извор: РЗС Саопштење број 283/2020 „Анкета о приходима и условима живота“ „Стопа ризика од сиромаштва представља проценат лица чији је расположиви еквивалентни приход испод прага ризика од сиромаштва, који је у 2019. износио 19 381 динара просечно месечно за једночлано домаћинство. Стопа ризика од сиромаштва не показује колико лица је стварно сиромашно, већ проценат лица који имају еквивалентни расположиви приход нижи од прага ризика од сиромаштва. Праг ризика од сиромаштва за домаћинства с двоје одраслих и једним дететом старости до 14 година износио је 34 886 динара, док је за четворчлано домаћинство с двоје одраслих и двоје деце старости до 14 година износио 40 700 динара.“

Овоме треба додати да је и даље је присутан процес сужавања званично признате групације угрожених породица, јер је реално неупоредиво већи број грађана и породица којима је помоћ државе неопходна. Нормативно предвиђени износи новчане социјалне помоћи драстично су нижи од средстава неопходних за репродукцију минимума егзистенције. Што је породица већа, то је овај раскорак израженији, а треба имати у виду да су у бројнијој породици присутни, по правилу, чланови малолетног узраста.

У вршењу јавних овлашћења у складу са **Законом о социјалној заштити** центар за социјални рад одлучује о остваривању права на новчану социјалну помоћ, на увећану новчану социјалну помоћ, на додатак за помоћ и негу другог лица, на увећани додатак за помоћ и негу другог лица, на посебну новчану накнаду за родитеља који није у радном односу, а који је 15 година непосредно бринуо о детету чије је дете корисник права на увећани додатак за помоћ и негу другог лица и остваривању права на помоћ за оспособљавање за рад. У току године посебну новчану накнаду примало је 75 особа.

4.2.4. Деца са проблемима у понашању и у сукобу са законом

У складу са Законом о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривично-правној заштити малолетних лица центар учествује у сваком поступку који се води према малолетним учиниоцима кривичних дела.

У ситуацији када према малолетнику није вођен кривични поступак, центар може, по потреби, предузети низ активности из своје надлежности, применити мере из области и надлежности породично-правне и социјалне заштите (покренути поступак за смештај, донети решење о корективном надзору над вршењем родитељског права).

Центар је у обавези да реализује и прати изречене васпитне мере, васпитне налоге и посебне обавезе од стране тужилаштва или суда, која подразумева и контролу ванзаводских васпитних мера, реализацију васпитних мера појачаног надзора, праћење реализације и тока ресоцијализације у случају изречене заводске мере, као и стварање услова за прихват малолетника по истеку мера институционалне заштите.

Према прописима о вођењу евиденције и документације у социјалној заштити ова групација малолетника класификује се према два критеријума:

- врста престапа – на децу са асоцијалним понашањем и децу у сукобу са законом;
- узраст – на кривично неодговорну децу (до 14 година старости) и кривично одговорну (преко 14 година).

У укупном броју малолетних корисника, ова групација је заступљена са 7,7% и у 2020. години у ГЦСР евидентирано их је 2.628, односно за 6,6% мање у односу на претходну годину.

Као што је случај и са другим појавама које представљају индикаторе друштвених криза, статистички регистрован обим малолетничке делинквенције, потпуно одудара од реалне распрострањености појаве, тако да је објективан увид у кретање појаве (обим, динамика и структура) отежан, јер у њеном праћењу не постоји јединствен приступ. Евиденцију о

малолетним преступницима води више институција које, сходно властитим прагматским потребама, региструју одређену врсту података.

Као поуздан показатељ појединих структурних обележја малолетничке делинквенције, статистика правосуђа располаже подацима и о малолетним учиниоцима кривичних дела који се добију редовним статистичким истраживањима.⁴¹

На следећим графиконима дати су подаци о малолетним учиниоцима кривичних дела којима су изречене кривичне санкције у периоду од 2010 до 2019 године за Републику Србију и 4 региона.

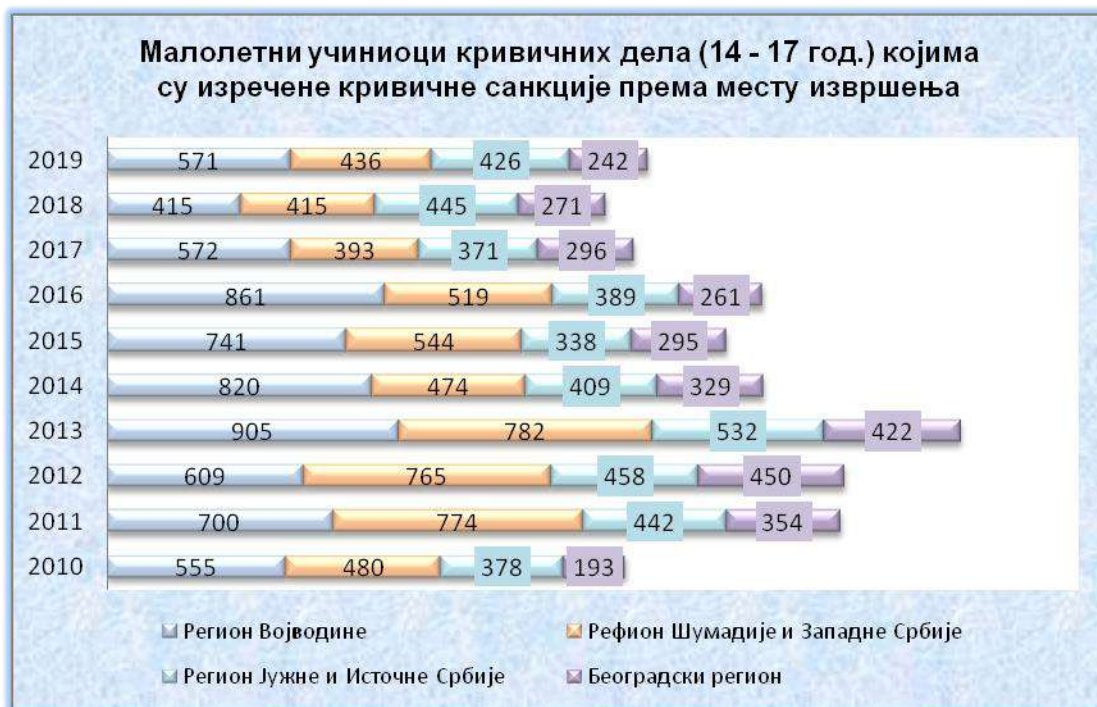
Графикон бр. 25

Територијална дистрибуција малолетних делинквената показује да су малолетни учиниоци кривичних дела у посматраном периоду најмање заступљени у Београдском региону, а чије би разумевање захтевало посебну анализу.

⁴¹ Извор: Републички завод за статистику; Методолошка објашњења: „Време посматрања је календарска година. Периодика истраживања је годишња, с тим да се подаци прикупљају месечно. Метод прикупљања података је извештајни и спроводи се путем образаца. Попуњавање образаца врши се у моменту окончања поступка, односно у моменту констатовања правоснажности одлуке сагласно законским одредбама. Основни извори из којих се преузимају подаци су коначне одлуке – јавног тужилаштва, односно правоснажне пресуде – решења суда“.

Графикон бр. 26

У **старосној структури** малолетних преступника евидентираних у ГЦСР нема значајнијих промена последњих неколико година – међу њима су и даље најбројнији малолетници доби 16 – 17 година.

У следећим табелама дати су подаци о деци и млађим пунолетним особама који су евидентирани у Градском центру за социјални рад током 2020. године.

Табела бр. 56

Малолетници са проблемима у понашању на евиденцији ЦСР у 2020. години према старости				
Старосна структура	Пренети	Новоевидентирани	Реактивирани	Укупно
до 14 год. (кривично неодговорна деца)	114	97	3	214
14 - 15	118	107	2	227
16 - 17	392	334	25	751
18 - 20	117	31	2	150
Укупно	741	569	32	1.342

Табела бр. 57

Малолетници у сукобу са законом на евиденцији ЦСР у 2020. години према старости				
Старосна структура	Пренети	Новоевидентирани	Реактивирани	Укупно
до 14 год. (кривично неодговорна деца)	7	22	3	32
14 - 15	113	84	7	204
16 - 17	409	359	35	803
18 - 20	329	99	19	447
Укупно	858	564	64	1.486

На основу изнетих података може се уочити да и међу малолетницима са проблемима у понашању и у сукобу са законом доминирају деца узраста 16–17 година. Индикативна је правилност да опада број деце са поремећајима у понашању када се ради о тежини престапа, па у случају деце са асоцијалним понашањем досеже веома ниске размере – у односу на претходне године, број те деце је скоро преполовљен. Друштвена контрола, али и друштвена одговорност је редукована на теже облике малолетничког криминала, а опстаје висок степен толеранције према другим деликтима. Разне манифестације асоцијалног понашања су изван било каквог друштвеног интересовања, самим тим и одговарајућег реаговања релевантних институција и социјалних служби.

Национално законодавство Републике Србије, у складу са међународним стандардима и документима, односно, Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривично-правној заштити малолетних лица (у даљем тексту: Закон о малолетницима), указује на алтернативе у погледу мера од значаја за кривични поступак, нарочито на алтернативне могућности и у члану 11. прописује различите врсте васпитних мера неинституционалног карактера као што су:

- Мере упозорења и усмеравања: судски укор и посебне обавезе (члан 11, 13. и 14. Закона о малолетницима);
- Мере појачаног надзора: од стране родитеља, усвојиоца или старатеља, у другој породици, од стране органа старатељства, појачани надзор уз дневни боравак у одговарајућој установи за васпитање и образовање малолетника (члан 11, 15, 16, 17. и 18. Закона о малолетницима).

Закон о малолетницима такође афирмише и изрицање васпитних налога чији је циљ да се не покреће кривични поступак или да дође до његовог обустављања. Васпитне налоге може применити и тужилац, што је у складу са смерницама датим у Токијским правилима. Према малолетном учиниоцу кривичног дела може се применити један или више васпитних налога за кривично дело за које је прописана новчана казна или казна до 5 година затвора. Реч је о акцентирању васпитања уместо кажњавања.

Закон о малолетницима афирмише, пре свега, мере које имају за циљ активно укључивање и преузимање одговорности малолетника у процесу реинтеграције у друштво, те су мере посебне обавезе, од посебног значаја, јер су васпитне мере упозорења и усмеравања које малолетник у кривичном поступку не може одбити (као што је случај са мером васпитног налога⁴²) и у том су смислу, кривичне санкције.

⁴² Непоступање по васпитном налогу може резултирати, у зависности од почињеног дела, до покретања кривичног поступка или до његовог наставка, чл. 62. став 6 Закона о малолетницима

Табела бр. 58

Број малолетника на евиденцији ЦСР у току 2020. године са решењем суда о изреченим мерама према полу			
Број малолетника	М	Ж	Укупно
Број малолетника са изреченим судским укором	72	3	75
Број малолетника са изреченим васпитним налогом	32	9	41
Број малолетника са изреченом васпитном мером посебне обавезе	98	9	107
Број малолетника са изреченом мером појачаног надзора	135	13	148
Број малолетника са мером упућивања у васпитну установу	1	1	2
Број малолетника са мером упућивања у васпитно-поправни дом	17	2	19
Број малолетника и млађих пунолетних лица са изреченом казном малолетничког затвора	0	1	1

Табела бр. 59

Број васпитних налога изречених у току 2020. године према врстама налога			
Васпитни налог	Број васпитних налога		Укупно
	М	Ж	
Поравнање са оштећеним како би се накнадом штете, извињењем, радом или на неки други начин отклониле, у целини или делимично, штетне последице дела	2	0	2
Редовно похађање школе или редовно одлажење на посао	3	3	6
Укључивање, без накнаде, у рад хуманитарних организација или послове социјалног, локалног или еколошког садржаја	4	1	5
Подвргавање одговарајућем испитивању и одвикавању од зависности изазване употребом алкохолних пића или опојних дрога	4	1	5
Укључивање у појединачни или групни третман у одговарајућој здравственој установи или саветовалишту	16	6	22
Укупно	29	11	40

Табела бр. 60

Број васпитних мера посебне обавезе изречених у току 2020. године према врстама посебне обавезе			
Васпитна мера посебне обавезе	Број васпитних мера за малолетнике		Укупно
	М	Ж	
Извињење оштећеном	3	1	4
Накнада штете оштећеном	1	0	1
Редовно похађање школе и неизостајање са посла	16	0	16
Оспособљавање за одговарајуће занимање	15	3	18
Укључивање без надокнаде у рад хуманитарних организација или обављање послова социјалног, локалног и еколошког садржаја	3	0	3
Укључивање у спортске активности	0	0	0
Подвргавање одговарајућем испитивању и одвикавању од зависности изазване употребом алкохолних пића или опојних дрога	1	0	1
Укључивање у појединачни или групни третман у одговарајућој здравственој установи или саветовалишту	39	4	43
Похађање курсева за стручно оспособљавање или припремање и полагање испита којима се проверава одређено знање	1	0	1
Да не може да напусти место пребивалишта или боравишта без сагласности суда и посебног одобрења органа старатељства	3	0	3
Укупно	82	8	90

Табела бр. 61

Број васпитних мера појачаног надзора изречених у току 2020. Године према врстама појачаног надзора			
Васпитна мера појачаног надзора	Број васпитних мера за малолетнике		Укупно
	М	Ж	
Појачан надзор од стране родитеља, усвојитеља или старатеља	50	6	56
Појачан надзор у другој породици	1	0	1
Појачан надзор од стране органа старатељства	81	7	88
Појачан надзор уз дневни боравак у одговарајућој установи за васпитавање и образовање малолетника	1	0	1
Укупно	133	13	146

У односу на претходну годину број изречених мера васпитни налог остао је на истом нивоу, док је број изречених посебних обавеза повећан за 33,7%, а број изречених мера појачаног надзора мањи је за 12,5%.

Према подацима Републичког завода за статистику, васпитна мера посебне обавезе, најчешће се изриче за кривична дела против имовине, затим, против живота и тела и насилничког понашања. Казна малолетничког затвора изриче се само старијем малолетнику који је учинио кривично дело за које је законом прописана казна затвора тежа од пет година ако због високог степена кривице, природе и тежине кривичног дела не би било оправдано изрећи васпитну меру. Третман малолетних преступника углавном се реализује у отвореној заштити, будући да су мерама ресоцијализације у институционалним оквирима обухваћена 22 малолетника, односно испод 1% укупно евидентираних у 2020. години.

Треба истаћи да су у заштити малолетника са поремећајима у понашању присутни проблеми, готово у свим фазама заштите, нарочито у организовању постинституционалне заштите повратника из васпитних установа и васпитно-поправног дома. Неретко се догађа да се једина могућа интервенција органа старатељства своди на њихово увођење у право на новчану социјалну помоћ. У циљу унапређења рада органа старатељства у домену реаговања на проблем малолетничке делинквенције неопходна је шира друштвена подршка у домену раног откривања поремећаја у понашању и стварања услова за развијенији индивидуални третман ове деце и њихових породица.

4.2.5. Жртве насиља

По одредбама Породичног закона (члан. 197), насиље у породици је дефинисано као понашање којим један члан породице угрожава телесни интегритет, душевно здравље или спокојство другог члана породице.

У току 2020. године у Градском центру за социјални рад евидентирано је **12.449** жртава породичног насиља, што је за 6,8% више него претходне године. У периоду од 2011. године, насиље је у континуираном порасту (*Графикон бр. 23*), а број жртава је упетостручен. Повећање броја жртава насиља у извештајној години последица је различитих фактора и резултат је, пре свега, унапређене законске регулативе - **Закон о спречавању насиља у породици**⁴³, што има за последицу смањену толеранцију заједнице на породично насиље и њену већу осетљивост када је ова проблематика у питању.

Графикон бр. 27

Иако евиденцију о насиљу води више институција и организација, званични подаци Републичког завода за статистику, такође показују стални пораст породичног насиља и према деци и према женама, посебно у Београдском региону.⁴⁴

Према подацима Републичког завода за социјалну заштиту, у 2019. години у Републици Србији пријављен је 8.371 случај насиља према деци (0,69% укупног броја деце)⁴⁵, што је за 8,1% више у односу на претходну годину.

⁴³ Закон о спречавању насиља у породици, „Сл. гласник РС“, бр. 94/2016, примењује се од 1. јуна 2017. године

⁴⁴ Извор података: ДевИнфо, Републички завод за статистику

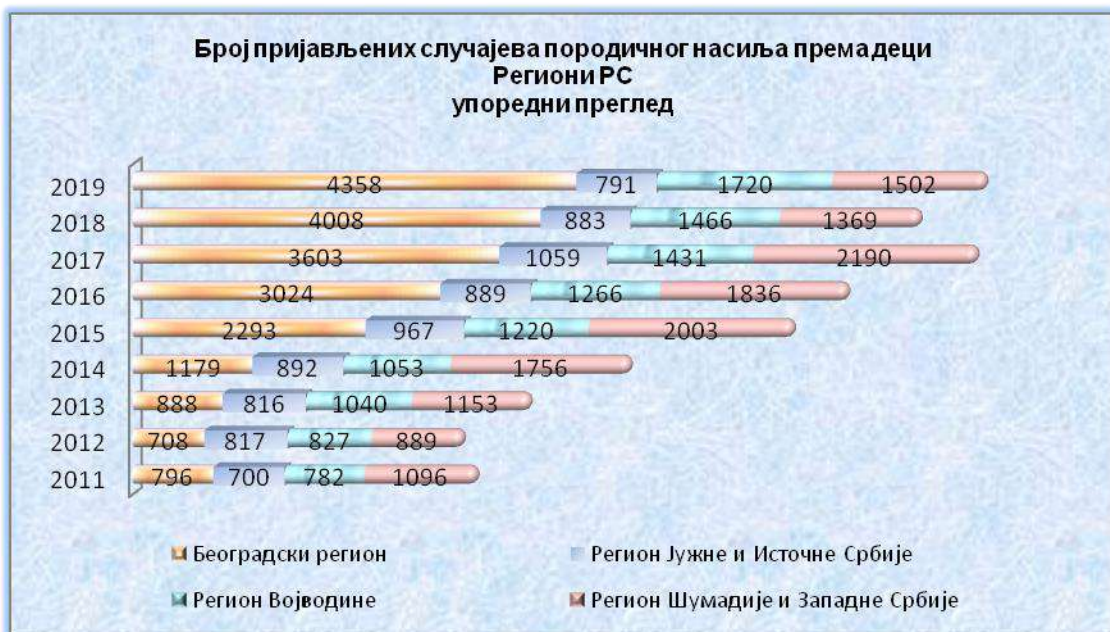
⁴⁵ Извор: ДевИнфо РЗС – Процена броја деце 0-17 година средином 2019. године

Графикон бр. 28

Посматрајући регионе РС, највише пријављених случајева насиља према деци било је у Београдском региону (4.358) а најмање у Региону Јужне и Источне Србије (791).

Графикон бр. 29

Према званично објављеним подацима, насиље над женама, такође је у сталном порасту, што се може видети на следећим графиконима.

Графикон бр. 30

Графикон бр. 31

Посматрајући регионе РС према броју пријављених случајева насиља, у односу на претходну годину, повећање ових пријава забележено је у Београдском региону за око 10%, незнатно је у Војводини, а мање пријава (за 6,2%) било је у региону Јужне и Источне Србије, те Региону Шумадије и Западне Србије за 3,6%.

У 2020. години у **Градском центру за социјални рад** евидентирано је 4.607 пријава породичног насиља над децом и 7.743 за пунолетне жртве. Међу жртвама насиља доминирају одрасла и малолетна лица, што упућује на чињеницу да су жртве изложене насиљу од стране најближих особа, било да се ради о насиљу родитеља над децом или партнерском насиљу.

Графикон бр. 32

❖ *Заштита деце од насиља у породици*

Током 2020. године евидентирано је 4.609 малолетних жртава породичног насиља, што је за око 5,7% више у односу на претходну годину. Највећи број случајева насиља дешавао се у биолошким породицама, било да су оне потпуне (родитељи и деца) или потпуне проширене породице.

Више од половине малолетних жртава чине деца узраста од 6 до 14 година, али не мање забрињавајућа чињеница је да је свако четврто дете узраста до 5 година жртва неког облика породичног насиља

Графикон бр. 33

У укупном броју пријава за децу, трећина су пријаве за физичко насиље, које по правилу прати и емоционално. Деца су у 68 случајева била жртве сексуалног насиља, а 6 деце евидентирани су као жртве експлоатације. У контексту ових података, треба истаћи да су у највећем броју случајева деца – жртве, изложена различитим и узајамно повезаним облицима насиља, тако да се оно ретко испољава у једном/ чистом виду.

Графикон бр. 34

Заштита деце жртава насиља, злостављања и занемаривања је сложен процес у коме учествују установе, организације и појединци из различитих система, те ефикасна интервенција претпоставља континуирану сарадњу и захтева координирану акцију свих учесника у процесу.

Табела бр. 62

Поступци које је ЦСР предузимао у току 2020. године у случајевима заштите деце од насиља у породици			
Врста поступка	Број деце		Укупно
	Девојчице	Дечаци	
Издавање - број деце која су издвојена из породице сама (без родитеља)	2	0	2
Издавање - број деце која су из породице издвојена заједно са ненасилним родитељем	26	27	53
Покретање поступака пред судом	16	14	30
Пружање материјалне, правне или стручно саветодавне подршке и помоћи детету у ЦСР	1.229	1.221	2.450
Упућивање детета на услуге других одговарајућих установа	495	489	984
Упозоравање родитеља на недостатке у вршењу родитељског права - корективни надзор	63	59	122
Нешто друго	7	9	16
Укупно	1.838	1.819	3.657

Табела бр. 63

Број поступака за заштиту деце жртава од породичног насиља које је ЦСР покренуо према суду, по службеној дужности у току 2020. године, према врстама поступка	
Врста поступка	Број деце
Поступак за изрицање мере заштите од насиља у породици	178
Поступак за потпуно лишавање родитељског права	25
Поступак за делимично лишавање родитељског права	34
Кривична пријава	0
Поступак за доношење привремене мере принудног лечења	7
Поступак за заштиту права детета	31
Укупно	275

У области заштите од насиља у породици орган старатељства по Породичном закону има широк дијапазон овлашћења, почев од покретања судског поступка, помоћи суду у прибављању потребних доказа, достављања налаза и мишљења о сврсисходности тражене мере до предузимања мера старатељске заштите, ургентног збрињавања и предузимања других мера породично-правне и социјалне заштите. Сем наведеног, орган старатељства има и овлашћење да подноси кривичне и прекршајне пријаве.

❖ **Заштита пунолетних жртава од насиља**

У 2020. години у Градском центру за социјални рад евидентирана је 7.743 пријава за пунолетне жртве насиља, што је за 7,5% више у односу на претходну годину. У највећем броју радило се о партнерском насиљу и потпуним брачним / ванбрачним породицама у којима живе родитељи са децом (64%), односно о потпуним проширеним породицама, у којима, поред родитеља и њихове деце, живе и сродници (19,3%). Од укупног броја пријава за пунолетене, највећи број је евидентиран у групацији одраслих (73%), а 13,5% пријава подједнако односио се на младе и старије жртве насиља.

Графикон бр. 35

Као и претходних година, највећи број пријава односио се на особе женског пола (69,5%) које су у највећој мери изложене физичком насиљу брачних/ванбрачних или бивших партнера и у следећој табели може се видети однос свих жртава и починилаца насиља, што потврђује раније изнету чињеницу да се злостављање и други облици насиља најчешће догађају у примарној породичној заједници.

Када је у питању доминантна врста породичног и партнерског насиља, и даље је најчешће физичко насиље, а од посебно драматичан и поражавајући је податак да је међу пунолетним жртвама евидентирано 16 сексуалних и 8 економских облика насиља, док су те бројке међу децом / жртвама знатно веће (77 сексуалних и 7 малолетних жртава експлоатације).

Графикон бр. 36

Најчешћи подносиоци пријаве (у укупном броју пријава) били су полиција (61,3%) и суд/тужилаштво (17,1%), а у порасту је и број пријава од стране јавних институција, због интензивираних међусекторске сарадње и координације у циљу подизања свести и планирања активности у спречавању породичног насиља. У том контексту, ради планирања одговорног и ефикасног друштвеног реаговања у заштити жртава породичног насиља, Градски центар за социјални рад је на основу члана 58. Закона о социјалној заштити (Сл. гласник РС 24/2011) органа старатељства у случајевима насиља у породици потписао Споразум о сарадњи у примени Општег и посебног протокола заштите деце од злостављања и занемаривања и жена на територији града Београда.

Табела бр. 64

Број свих пријава насиља у ЦСР према подносиоцима пријаве/обавештења у току 2020. године (све пријаве насиља за кориснике свих старосних категорија)	
Порекло пријаве	Укупно
Члан породице	742
Друго лице ван породице	250
Јавна установа (школа, дом здравља, вртић....)	161
Полиција	7.572
Суд/Тужилаштво	2.115
Удружење грађана	0
Орган старатељства по службеној дужности у другим поступцима	366
Жртва	1.073
Анонимна пријава	39
Неко други	32
Укупно	12.350

Поступак почетне процене у смислу препознавања насиља и предузимања интервенција за заштиту од насиља спроводи се у центру у сарадњи са другим релевантним службама у заједници. Поступак обухвата процену ризика, процену стања и процену потреба жртве насиља. Уколико постоји потреба за свеобухватнијом проценом укључују се стручњаци из разних система, након чега се разматра планирање мера и услуга за заштиту или других потреба. Осмишљен план за заштиту мора да садржи између осталог и резервни план, уколико се договорене мере заштите не могу спровести.

Табела бр. 65

Поступци које је ЦСР предузимао у току 2020. године у случајевима заштите пунолетних жртава породичног насиља									
Врста поступка	Старост корисника						Укупно М	Укупно Ж	Укупно
	Млади		Одрасли		Старији				
	М	Ж	М	Ж	М	Ж			
Издвајање жртве насиља из породице	0	3	0	30	0	0	0	33	33
Покретање поступака пред судом	0	0	4	22	1	3	5	25	30
Кривична пријава	0	0	0	0	19	32	19	32	51
Пружање материјалне, правне или стручно саветодавне подшке жртви насиља у ЦСР	201	379	1.037	2.545	176	323	1.414	3.247	4.661
Упућивање жртве насиља на услуге других одговарајућих установа	54	127	200	957	34	117	288	1.201	1.489
Нешто друго	2	1	1	2	2	0	5	3	8
Укупно	257	510	1.242	3.556	232	475	1.731	4.541	6.272

Табела бр. 66

Број изречених мера заштите од насиља у породици (према Породичном закону) евидентираних у ЦСР у току 2020. године према врсти мера	
Врста мере	Број изречених мера
Издавање налога за исељење из породичног стана или куће без обзира на право својине/закупа непокретност	41
Издавање налога за усељење у породични стан или кућу без обзира на право својине/закупа непокретности	4
Забрана приближавања члану породице на одређеној удаљености	161
Забрана приступа у простор око места становања или места рада члана породице	118
Забрана даљег узнемиравања члана породице	288
Укупно	612

Према Закону о спречавању насиља у породици којим се уређује спречавање насиља у породици и поступање државних органа и установа, као део координационог тима, Центар је током 2020. године добио 3.635 обавештења о предузетим хитним мерама према починиоцима насиља. На групи за координацију и сарадњу, према законом дефинисаним одредбама, сачињено је 3.316 индивидуалних планова заштите и подршке жртвама насиља у породици.

Табела бр. 67

Број хитних мера изречених учиниоцима у току 2020. године (према Закону о спречавању насиља у породици) према врсти мере и службеном лицу које изриче меру			
Број хитних мера	Службено лице које изриче меру		Укупно
	Полицијски службеник	Суд	
Мера привременог удаљења учиниоца из стана	736	684	1.420
Мера привремене забране учиниоцу да контактира жртву насиља и прилази јој	1.305	910	2.215
Укупно	2.041	1.594	3.635

4.2.6. Особе са инвалидитетом

Особе са инвалидитетом представљају посебно осетљиву групу становништва. Њихове специфичне потребе дефинисале су начин њихове заштите. Све развијене земље данас имају транспарентне и прецизно дефинисане инструменте којима се инвалидне особе штите. Ови инструменти и правне норме имају задатак да гарантују инвалидним особама право на уживање квалитетног живота, у условима који обезбеђују достојанство, унапређују самопоуздање и олакшавају активно учешће у заједници.

Треба нагласити и то да су саме особе са инвалидитетом, путем самоорганизовања, допринеле промени односа и ставова у друштву према њиховим проблемима и потребама.

Савремени приступ и модели заштите особа са инвалидитетом, као и Стандардна правила Уједињених нација (1993) као темељни међународни документ, који садржи укупно 22 правила којих се потписнице требају придржавати, у осигурању животних услова и права особа са инвалидитетом, део је и Националне стратегије за особе са инвалидитетом у Републици Србији. Суштина модела заштите особа са инвалидитетом у први план истиче социјални модел, који подразумева инклузију, односно, начело да особа са инвалидитетом има способности, могућности и интересе и да може придонети друштву, а друштво са своје стране треба да одговори на потребе ових особа. Више година у стручној јавности истиче се потреба за формирањем централног регистра са циљем да се утврди тачан број особа са инвалидитетом – по врсти и степену тешкоћа, полу, на локалном и на нивоу региона. Евиденцију о особама са инвалидитетом води више институција различитих подсистема, као што су здравствени и образовни, а у систему социјалне заштите, евиденција о овим особама усклађивана је према захтевима ресорног министарства и Републичког завода за социјалну заштиту. Према подацима Пописа 2011. године у Београду је регистровано 98.424 особа са инвалидитетом, од којих су 59,5% особе женског и 40,5% мушког пола. Идентификацијом шест базичних потешкоћа у функционисању на подручју Београда (Попис, 2011.) у збировима је евидентирано 161.267 особа са инвалидитетом. Методологија коју је предложила Вашингтонска група подразумевала је да је свако лице могло пријавити потешкоће у вези више проблема, тако да су особе које су пријавиле много потешкоћа или потпуно онеспособљеност, сматране особама са инвалидитетом

У популацији Београда особе са инвалидитетом су заступљене са 6% и чине 17,3% укупног броја ОСИ у Републици Србији.⁴⁶

Табела бр. 68

Попис 2011	Укупно	Особе с инвалидитетом	Особе без инвалидитета	Непознат статус
Становништво према статусу инвалидитета – Попис 2011. године				
Београдска област	1.659.440	98.424	1.527.429	33.587
Барајево	27.110	2.382	23.845	883
Вождовац	158.213	9.129	144.389	4.695
Врачар	56.333	3.084	51.959	1.290
Гроцка	83.907	4.780	76.628	2.499
Звездара	151.808	8.309	140.542	2.957
Земун	168.170	9.515	155.780	2.875
Лазаревац	58.622	3.924	53.848	850
Младеновац	53.096	4.758	47.407	931
Нови Београд	214.506	10.863	199.944	3.699
Обреновац	72.524	5.312	65.112	2.100
Палилула	173.521	10.432	160.465	2.624
Раковица	108.641	5.996	101.091	1.554
Савски венац	39.122	2.272	36.090	760
Сопот	20.367	1.915	17.981	471
Стари град	48.450	2.827	44.868	755
Чукарица	181.231	9.898	167.913	3.420
Сурчин	43.819	3.028	39.567	1.224

Особе са инвалидитетом чине 13,5% укупног броја корисника евидентираних 2020. године у Градском центру за социјални рад.

Табела бр. 69

Особе са инвалидитетом на евиденцији ЦСР у току 2020. године, према старости и полу			
Старост	Мушки	Женски	Укупно
Деца	1.732	964	2.696
Млади	628	395	1.023
Одрасли	3.902	3.206	7108
Старији	1.736	2.970	4.706
Укупно	7.998	7.535	15.533

⁴⁶ Извор: База података РЗС

У старосној структури ОСИ нешто мање од половине чине одрасли; а од укупног броја особа са инвалидитетом мушкарци чине 51,5% а жене 48,5%. Оваква старосно полна структура одудара од оне коју карактерише општа популација ОСИ у којој доминирају остарела лица (65 и више година) и особе женског пола.

Табела бр. 70

Број особа са инвалидитетом у ЦСР у току 2020. године према врсти инвалидитета и старости					
Врста инвалидитета	Старосна структура				Укупно
	Деца	Млади	Одрасли	Старији	
Телесни инвалидитет	1.261	260	2.538	2.437	6.496
Интелектуални инвалидитет	294	249	1.799	197	2.539
Сензорни инвалидитет	176	79	320	106	681
Первазивни развојни поремећаји,	332	51	17	1	401
Вишеструки инвалидитет	423	256	104	4	787
Ментална обољења	210	128	2.330	1.961	4.629
Укупно	2.696	1.023	7.108	4.706	15.533

Највећи број ОСИ, у свим старосним групама је са телесним инвалидитетом (41,8%) и менталним обољењима (29,8%). Особе са инвалидитетом најчешће остварују право на додатак за туђу негу и помоћ и увећани додак за туђу негу и помоћ.

Право на додатак за помоћ и негу другог лица има лице коме је због телесног или сензорног оштећења, интелектуалних потешкоћа или промена у здравственом стању неопходна помоћ и нега другог лица да би задовољило своје основне животне потребе.

Табела бр. 71

Корисници права на основни и увећани додатак за помоћ и негу другог лица СТАРОСНА СТРУКТУРА – септембар 2020. године							
Одељења ГЦСР		до 18 год.	18 - 26	26 - 65	преко 65	Укупно	
1	Барајево	Основна	16	4	15	20	55
		Увећана	15	12	41	47	115
	Барајево укупно		31	16	56	67	170
2	Вождовац	Основна	59	11	81	69	220
		Увећана	131	44	360	309	844
	Вождовац укупно		190	55	441	378	1.064
3	Врачар	Основна	23	2	11	15	51
		Увећана	38	9	88	93	228
	Врачар укупно		61	11	99	108	279
4	Гроцка	Основна	47	7	37	41	132
		Увећана	56	22	156	124	358
	Гроцка укупно		103	29	193	165	490
5	Звездара	Основна	70	20	65	55	210
		Увећана	95	49	267	197	608
	Звездара укупно		165	69	332	252	818
6	Земун	Основна	88	17	84	66	255
		Увећана	136	68	358	257	819
	Земун укупно		224	85	442	323	1.074
7	Лазаревац	Основна	32	8	29	34	103
		Увећана	49	24	140	85	298
	Лазаревац укупно		81	32	169	119	401
8	Младеновац	Основна	51	14	29	39	133
		Увећана	38	17	125	108	288
	Младеновац укупно		89	31	154	147	421
9	Нови Београд	Основна	98	19	79	70	266
		Увећана	160	53	398	384	995
	Нови Београд укупно		258	72	477	454	1.261
10	Обреновац	Основна	53	13	48	60	174
		Увећана	37	18	146	114	315
	Обреновац укупно		90	31	194	174	489
11	Палилула	Основна	76	18	95	62	251
		Увећана	132	51	358	283	824
	Палилула укупно		208	69	453	345	1.075
12	Раковица	Основна	72	9	47	37	165
		Увећана	67	30	210	190	497
	Раковица укупно		139	39	257	227	662
13	Савски венац	Основна	15	2	6	10	33
		Увећана	37	6	68	65	176
	Савски венац укупно		52	8	74	75	209
14	Сопот	Основна	16	2	11	35	64
		Увећана	2	11	48	30	91
	Сопот укупно		18	13	59	65	155
15	Стари град	Основна	22	0	21	11	54
		Увећана	42	15	84	77	218
	Стари град укупно		64	15	105	88	272
16	Чукарица	Основна	91	12	91	64	258
		Увећана	122	67	350	256	795
	Чукарица укупно		213	79	441	320	1.053
17	Сурчин	Основна	33	4	31	23	91
		Увећана	21	9	76	68	174
	Сурчин укупно		54	13	107	91	265
	Укупно ГЦСР		2.040	667	4.053	3.398	10.158

Осим овог права лица са инвалидитетом могу остварити и право на увећани додатак за помоћ и негу другог лица у зависности од степена телесног или другог оштећења.

Осим што бораве у примарној породици, особе са инвалидитетом збрињавају се и институционално: смештајем у установу социјалне заштите, прихватилиште или прихватну станицу или у сродничку и другу хранитељску породицу.

На крају 2020. године **услуге смештаја** користиле су 513 инвалидних особа, а као и претходних година, највећи број њих збринут је у установама социјалне заштите (97%). И поред хроничног проблема у заштити инвалидне деце – недостатка броја хранитељских породица, у протеклој години се наставио тренд повећања броја деце са инвалидитетом која су смештена у хранитељским породицама. У извештајној години **у хранитељске породице смештено је 7 деце.**

Закон о социјалној заштити недвосмислено обавезује све релевантне друштвене институције да не дискриминишу већ оснаже инвалидне особе за самосталан и достојанствен живот, те да их, у мери у којој је то могуће, што ефикасније интегришу у заједницу.

5. ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА КОЈА СЕ ФИНАНСИРАЈУ ИЗ БУЏЕТА ГРАДА

Закон о социјалној заштити одређује социјалну заштиту као организовану делатност од јавног интереса чији је циљ пружање помоћи и оснаживање за самосталан и продуктиван живот у друштву појединаца и породица, као и спречавање настајања и отклањање последица социјалне искључености. То значи да сваки појединац и породица којима је неопходна друштвена помоћ и подршка, а ради савладавања социјалних и животних тешкоћа и стварање услова за задовољавање основних животних потреба имају право на социјалну заштиту у складу са законом. Право на социјалну заштиту се обезбеђује пружањем услуга социјалне заштите и материјалном подршком. Законом је предвиђено да се из буџета локалне заједнице финансирају права и услуге, као што су: једнократне помоћи, бесплатни оброк, друге врсте материјалне помоћи, дневне услуге у заједници (помоћ у кући, дневни боравак, лични пратилац) услуге подршке за самостални живот (персонална асистенција, привремено становање), саветодавно – терапијске и социјално-едукативне услуге (терапија, медијација, услуге саветовања) и услуге смештаја (привремени смештај у прихватилиште или прихватну станицу). Права и услуге социјалне заштите које обезбеђује јединица локалне самоуправе, односно град Београд корисницима ГЦСР одређена су Одлуком о правима и услугама социјалне заштите.

- **Дневне услуге**

Помоћ у кући као једну од дневних услуга локалне заједнице, пружа установа Геронтолошки центар Београд, а обезбеђује се лицима која услед старости, хроничне болести или инвалидитета имају ограничене физичке способности и могућности да задовоље свакодневне основне личне и животне потребе. **На услугу помоћ у кући упућено је током 2020. године 2.747 корисника** (1 дете; 1 млади; 182 одрасла и 2.563 старија корисника). Крајем 2019. године промењена је Одлука о правима и услугама социјалне заштите те услугу помоћи у кући могу од марта 2020. године да користе деца са сметњама у развоју са процењеним I степеном подршке предшколског и основношколског узраста која су укључена у васпитно-образовни процес у кућним условима.

Табела бр. 72

Година	Укупан број старијих корисника (65 +)	Број <u>старијих</u> корисника помоћи у кући
2011	15.392	2.200
2012	16.553	2.067
2013	17.169	2.635
2014	16.346	2.313
2015	16.250	2.642
2016	18.309	3.045
2017	20.087	3.026
2018	21.419	2.966
2019	22.432	2.822
2020	22.748	2.563

Дневни боравак - Право на дневни боравак имају деца и млади са сметњама у физичком и психичком развоју. Услугу дневног боравка за децу и младе реализује Центар за смештај и дневни боравак деце и омладине ометене у развоју у оквиру четрнаест организационих јединица. **Услугу је током 2020. године користило 81 дете, 136 младих и 419 одраслих ОСИ лица.**

Лични пратилац - Лични пратилац доступан је детету са инвалидитетом односно са сметњама у развоју, коме је потребна подршка за задовољавање основних потреба у свакодневном животу у области кретања, одржавања личне хигијене, храњења, облачења и комуникације са другима, под условом да је укључено у васпитно-образовну установу, односно школу, до краја редовног школовања, укључујући завршетак средње школе. Сврха ангажовања личног пратиоца је пружање детету одговарајуће индивидуалне практичне подршке ради укључивања у редовно школовање и активности у заједници, ради успостављања што већег нивоа самосталности. Пружалац услуге је током 2020. године била НВО Дечије срце, а услугу је на крају 2020. године користило **509** деце са инвалидитетом.

- **Услуге подршке за самосталан живот**

Персонална асистенција - Услуге персоналне асистенције доступне су пунолетним лицима са инвалидитетом са процењеним првим или другим степеном подршке, која остварују право на увећани додатак за туђу негу и помоћ, имају способности за самостално доношење одлука, радно су ангажована или активно укључена у рад различитих удружења грађана, спортских друштава, политичких партија и других облика друштвеног ангажмана, односно укључене су у редовни или индивидуални образовни програм. Сврха услуге персоналне асистенције је пружање одговарајуће индивидуалне практичне подршке која је кориснику неопходна за задовољавање личних потреба и укључивање у образовне, радне и друштвене активности у заједници, ради успостављања што већег нивоа самосталности. **На крају 2020. године услугу су код пружаоца услуге НВО Центар за самостални живот особа са инвалидитетом користиле 54 особе са инвалидитетом.**

Привремено становање за младе који напуштају социјалну заштиту – Градски центар је у 2020. години наставио са реализацијом услуге привременог становања за децу и младе без родитељског старања. Услугу су током 2020. године користило **8** корисника. Услуга у целости утиче на побољшавање квалитета живота младе особе, а најуспешнија је у делу стицања вештина и знања за свакодневни живот и интеграције у средини.

- **Услуге смештаја**

Услуга смештаја у прихватилиште или прихватну станицу за децу и младе односно одрасле и старе, обезбеђује краткотрајни смештај и осигурава безбедност, изналажење одрживих решења за кризне ситуације, задовољавањем основних потреба корисника и приступ другим услугама.

Услугу привременог збрињавања деце без родитељског старања, жртава злостављања, занемаривања, насиља, деце која су пронађена у скитњи, просјачењу, у стању социјалне потребе је у току 2020. године користило укупно **276** деце и **277** пунолетних корисника.

Табела бр. 73

Број решења за смештај деце у прихватилишта у току 2020. године према старости и полу									
Врста смештаја	Узраст								Укупно
	0 - 2		3 - 5		6 - 14		15 - 17		
	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	
Прихватилиште за ургентну заштиту деце од насиља	11	3	2	5	8	10	7	7	53
Прихватилиште за децу и младе	11	4	4	6	87	38	13	11	174
Прихватна станица	3	6	4	5	10	6	3	12	49
Укупно	25	13	10	16	105	54	23	30	276

Табела бр. 74

Број решења за смештај пунолетних корисника у прихватилишту у току 2020. године према старости и полу							
Врста смештаја	Млади		Одрасли		Старији		Укупно
	М	Ж	М	Ж	М	Ж	
Прихватилиште	57	7	86	33	54	40	277

Предах смештај је услуга којом се пружа краткорочни и повремени смештај деце и младих са сметњама у развоју, а који се обезбеђује као дневни, викенд или вишедневни смештај, ради пружања подршке корисницима и њиховим породицама у одржавању и побољшавању квалитета живота, са циљем останка корисника у породици. Првобитно је била намењена деци и младима да би се у новембру 2019. године ова услуга проширила тако да је могу користити и одрасла и старија лица са сметњама у функционисању, и то : са интелектуалним и менталним тешкоћама или тешкоћама у психичком функционисању и аутизмом, са вишеструким сметњама у развоју, односно функционисању, са сензорним инвалидитетом, са физичким инвалидитетом. Услуга се пружа до 45 дана у току календарске године с тим што може трајати најдуже 20 дана у континуитету. У извештајној години ову услугу је користило **50** корисника.

- **Материјална подршка**

Право на разне видове материјалне подршке остварује се ради обезбеђења егзистенцијалног минимума и подршке социјалној укључености појединца и породице.

➤ **Једнократна помоћ** обезбеђује се лицу које се изненада или тренутно нађе у стању социјалне потребе, као и лицу које се упућује на домски или породични смештај, а које нема средстава да обезбеди одећу, обућу и трошкове превоза неопходне за реализацију смештаја. У току 2020. године је исплаћено укупно **11.043** решења.

Табела бр. 75

РБР	Укупан број исплаћених решења за Једнократну новчану помоћ				
	Одељење	2017	2018	2019	2020
1	Барајево	90	125	138	99
2	Вождовац	868	819	1.088	1.134
3	Врачар	340	279	267	200
4	Гроцка	526	614	561	610
5	Звездара	1.105	1.226	1.374	1261
6	Земун	1.335	1.217	1.315	1.118
7	Лазаревац	328	359	367	295
8	Младеновац	470	892	696	661
9	Н.Београд	906	806	940	841
10	Обреновац	331	254	270	252
11	Палилула	857	934	1.125	1147
12	Раковица	759	772	916	890
13	Савски венац	117	124	133	118
14	Сопот	197	251	270	255
15	Стари град	199	167	177	197
16	Сурчин	212	230	375	345
17	Чукарица	1.278	1.420	1703	1.620
Укупно ГЦСР		9.917	10.489	11.715	11.043

➤ **Повремена једнократна новчана помоћ** је право које могу да остваре **ученици основних и средњих школа** чије су породице корисници права на новчану социјалну помоћ, деца и млади који користе услуга домског или породичног смештаја и деца и млади са телесним инвалидитетом који користе услугу становање уз подршку за трошкове превоза од места становања до образовне установе. Ово право током 2020. године остварило је укупно **598** деце.

Право на повремену једнократну новчану помоћ за **ученике основних и средњих школа** чије је школовање финансирано из буџета Републике Србије, чије су породице корисници права на новчану социјалну помоћ **за набавку школског прибора** је у 2020. години исплаћено за **2.670** корисника.

Повремену новчану помоћ могли су да остваре и **корисници права на новчану социјалну помоћ старији од 65 година**. Право на ову врсту помоћи је исплаћено у 2020. години за **728** корисника.

➤ **Право на интервентну једнократну новчану помоћ** могу да остваре: појединци и породице погођене елементарном непогодом у износу од једне до три зараде; затим, изненадном смрћу у износу од једне до пет зарада; потпуно неспособани за рад, под условом да приход у претходна три месеца не прелази једну просечну зараду исплаћену у претходном месецу и да осим стамбеног простора који одговара потребама појединца односно породице и земљишта у површини од 0,5 ха нема других непокретности - у износу до једне зараде; појединац односно породица, која је стамбено угрожена и то за плаћање закупнине у износу до једне зараде; стамбено угрожени за побољшање услова становања, под условом да приходи у претходна три месеца не прелазе једну просечну зараду исплаћену у претходном месецу, и да је он или члан породичног домаћинства потпуно неспособан за рад - у износу од једне до пет зарада. У 2020. години исплаћена су **862** решења, што је у зависности о непредвидивих елементарних непогода, трагичних и ургентних ситуација.

Табела бр. 76

Укупан број исплаћених решења за Интервентну једнократну новчану помоћ				
Одељење ГЦСР	2017	2018	2019	2020
Барајево	24	23	29	43
Вождовац	133	125	115	84
Врачар	52	49	39	33
Гроцка	14	14	11	15
Звездара	191	213	217	188
Земун	122	138	125	111
Лазаревац	17	16	20	19
Младеновац	26	16	14	13
Нови Београд	107	107	97	96
Обреновац	0	0	0	1
Палилула	55	77	149	82
Раковица	46	75	101	47
Савски венац	3	4	1	5
Сопот	3	8	3	9
Стари град	14	16	18	19
Сурчин	4	4	22	7
Чукарица	66	94	90	90
Укупно ГЦСР	877	979	1.051	862

- **Право на сталну новчану помоћ** могу да остваре **родитељи тројки, четворки, петорки, шесторки и дуплих близанаца** и у 2020. години ово право је остварило **111 породица са 349 деце**; родитељи деце предшколског узраста - у износу од једне просечне зараде; родитељи деце основношколског узраста - у износу од две просечне зараде; родитељи деце која похађају средњу школу до краја школовања, а најдуже до 20. године живота, под условом да се финансирају из буџета и да сва деца похађају средњу школу - у износу од три просечне зараде.
 - Ово право могу да остваре и **деца без родитељског старања, корисници услуге домског или породичног смештаја** која су способна за рад, у месечном износу 50% од зараде, од дана **престанка услуге смештаја** до заснивања радног односа, а најдуже годину дана, под условом да најмање две године пре завршетка школовања имају пребивалиште на територији града Београда. У просеку на месечном нивоу ово право је током 2020. године остварило **30 деце без родитељског старања**.
 - Сталну новчану помоћ могу да остваре и **лица према којима је извршено насиље**, а која се налазе на евиденцији Градског центра или било којег државног органа или пружаоца услуга социјалне заштите под условима одређеним Одлуком. На месечном нивоу у 2020. години право је у Градском центру у просеку остваривало **19 жена жртава насиља у породици**.
 - Сталну новчану помоћ могу да приме и **једнородитељске породице** које су корисници права на новчану социјалну помоћ једном годишње у износу од 65% од висине номиналног износа новчане социјалне помоћи за појединца. Током 2020. године право је искористило **1.040** једнородитељских породица.
- **Средства за личне потребе обезбеђују** се кориснику привременог смештаја у прихватилиште за жене жртве насиља у породици за време док траје услуга смештаја, уколико корисник не може сам да их обезбеди из прихода и примања која остварује по основу рада, односно од прихода од имовине. Средства се обезбеђују у процентуалном износу од просечне зараде остварене по запосленом у граду Београду у претходном месецу у односу на месец у којем је поднет захтев. У складу са чл. 68. Одлуке, за жене жртве насиља у породици приликом смештаја у прихватилиште, на нивоу ГЦСР, у просеку на месечном нивоу (просек за 9 месеци) средства су исплаћена за **22 кориснице**.
- **Право на бесплатни оброк** могу да користе појединац и породица - корисници права на новчану социјалну помоћ, лица чији приход по члану домаћинства не прелази 50% минималне зараде за месец који претходи месецу у коме је поднет захтев под условом да су: стара и изнемогла лица чији сродници нису у могућности да им ову помоћ пруже, или имају у породици лице које је остварило право на додатак за помоћ и негу другог лица.

Табела бр. 77

Одељење	ПОРОДИЦЕ - КОРИСНИЦИ НАРОДНЕ КУХИЊЕ 2020. године (просечан број)	
	Барајево	192
Вождовац	492	
Врачар	191	
Гроцка	241	
Земун	1.278	
Звездара	1.064	
Лазаревац	645	
Младеновац	543	
Н.Београд	1.288	
Обреновац	435	
Палилула	1.019	
Раковица	569	
Савски венац	33	
Сопот	190	
Стари град	89	
Сурчин	749	
Чукарица	1.368	
ГЦСР	10.386	

- **Право на стипендију** имају ученици средњих школа и студенти корисници права на новчану социјалну помоћ, права на додатак за помоћ и негу другог лица и права на увећани додатак за помоћ и негу другог лица и услуге домског или породичног смештаја.

Табела бр. 78

Ред. број	Месец	Стипендије 2020. године		
		Ученици	Студенти	Укупно
1	Јануар	264	95	359
2	Фебруар	260	95	355
3	Март	258	95	353
4	Април	261	96	357
5	Мај	262	96	358
6	Јун	264	95	359
7	Јул	271	91	362
8	Август	264	96	360
9	Септембар	263	97	360
10	Октобар	0	97	97
11	Новембар	124	8	132
12	Децембар	271	91	362
	Укупно	2.762	1.052	3.814
Просек		226	88	318

6. ПОСЛОВИ ЦЕНТРА ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД НА ОСТВАРИВАЊУ ПРАВА, ПРИМЕНИ МЕРА И ОБЕЗБЕЂИВАЊУ УСЛУГА

Центар за социјални рад у складу са Законом о социјалној заштити (члан 120) обавља следеће послове:

- Процењује потребе и снаге корисника и ризике по њега, планира пружање услуга социјалне заштите;
- Спроводи поступке и одлучује о правима на материјална давања и о коришћењу услуга социјалне заштите;
- Предузима прописане мере, покреће и учествује у судским и другим процесима;
- Води прописане евиденције и стара се о чувању документације корисника.

6.1. Послови процене и планирања

У члану 33. Закона о социјалној заштити се прописује да услуге процене обухватају процену стања потреба снага и ризика корисника и других особа које су од значаја за корисника, процену старатеља, хранитеља и усвојитеља.

Табела бр. 79

Број услуга процене и планирања према корисницима услуга ЦСР у току 2020. године					
Стручни поступак	Број поступака				Укупно
	За децу	За младе	За одрасле	За старије	
Почетна процена	4.340	609	5.945	2.328	13.222
Усмерена процена корисника	470	135	760	295	1.660
Број сачињених планова	455	165	1.243	1.524	3387
Број поновних прегледа	1.401	326	2.567	2.537	6.831

Највећи број реализованих стручних поступака се односи на почетне процене које су реализоване за 11,5% евидентираних корисника, што је на нивоу почетних процена као претходне године.

Усмерена процена деце и младих обавезно се спроводи у следећим случајевима: када је дете издвојено из породице да би му се осигурала безбедност; када се планира смештај детета ван породице уз сагласност или без сагласности родитеља; када случај уђе у судску процедуру, а присутна је сложеност елемената који утичу на одлуку.

Табела бр. 80

Број осталих процена у току 2020. године	
Врста процене	Број поступака процене
Процена опште подобности усвојитеља	67
Процена опште подобности старатеља	177
Број процена опште подобности хранитеља које спроводи ЦСР (средине у којима нема ЦПСУ)	84
Број донетих одлука о подобности сродника за пружање услуге породичног смештаја	98
Број донетих одлука о подобности потенцијалних хранитеља за пружање услуге породичног смештаја	80
Друго	53

6.2. Супервизијски послови

Супервизија је процес у коме се кроз професионалну подршку и учење применом стандарда реализују стручни задаци у социјалној заштити. Стручњаци у центру за социјални рад на тај начин развијају знање и способности да преузму одговорност за сопствени рад али и да подигну квалитет заштите корисника. Супервизор има задатак да усмерава, подстиче и процењује рад стручњака (водитеља случаја) и обједињава едукативно-развојну, подржавајућу и административну функцију супервизије.

Супервизори су у највећој мери били ангажовани у стручном послу индивидуалне супервизије на нивоу појединачног случаја.

Табела бр. 81

Стручни послови супервизора и број реализованих послова у току 2020. године	
Стручни послови супервизора	Број реализованих активности/ донетих планова и извештаја
Број индивидуалних планова професионалног развоја водитеља случаја	370
Број извештаја о напретку водитеља случаја	285
Број одржаних индивидуалних супервизијских састанака	7053
Број одржаних групних супервизорских састанака	1398
Број случајева у којима је супервизор члан тима као стручни радник	3675
Број случајева где је супервизор радио као водитељ случаја	1656

Налаз и стручно мишљење сачињава водитељ случаја у писаном облику када је потребно суду, другом органу или установи доставити резултате процене или када је потребно упутити корисника на коришћење услуге у другу установу или организацију.

Следи табеларни приказ послова Центра у вршењу јавних овлашћења

Табела бр. 82

Број налаза и стручног мишљења на захтев суда, у парницама у којима се одлучује о заштити права детета или о вршењу, односно лишењу родитељског права у току 2020. године		
Поступак пред судом	Број налаза и мишљења	Број деце
Вршење родитељског права	2.524	3.206
Регулисање личног односа детета и родитеља	422	550
Извршни поступак у регулисању виђања детета и родитеља	89	112
Издржавање детета	48	64
Лишење родитељског права	79	107
Кривични поступак против родитеља због занемаривања и злостављања детета	7	8
Прекршајни поступак	16	19
Поступак за заштиту права детета	22	27

Поступци у којима су достављани налази и мишљења суду, односе се на заштиту права и интереса детета, вршење родитељског права, регулисање личног односа родитеља и детета, издржавање детета, лишење родитељског права, кривични поступак против родитеља због занемаривања и злостављања детета, целисходност покретања припремног поступка, припремни поступак, кривични поступак и прекршајни поступак према малолетним учиниоцима.

Послови у вршењу јавних овлашћења за пунолетна лица

Табела бр. 83

Број захтева суда у поступцима који се односе на одрасле и старије у току 2020. године	
Поступак пред судом	Број одраслих и старијих
Супружничко издржавање	15
Издржавање других сродника	7
Укупно	22

6.3. Управно- правни послови

Према Правилнику о организацији, нормативима и стандардима рада центра за социјални рад, **управно-правни послови** обухватају примену управно процесних правила у вођењу поступака и доношењу одлука у управним правима чије је решавање законом поверено центру за социјални рад.

Табела бр. 84

Број решења/закључака према врсти права					
Врста решења/закључка	Број захтева према врсти права				
	Новчана социјална помоћ	Додатак за помоћ и негу другог лица	Увећани додатак за помоћ и негу другог лица	Једнократна новчана помоћ	Помоћ за оспособљавање за рад
Број поднетих захтева за остваривање права у години	5.296	2.512	2.597	14.144	1
Број решења о признавању права у години	3.364	1.441	735	11.377	1
Број решења којима је одбијен захтев за признавање права у години	425	427	330	575	0
Број закључака о обустави поступка у години	446	73	29	558	0
Број закључака о одбацивању захтева у години	171	29	22	214	0
Број решења којима је престало право у поступку преиспитивања у години	127	127	288	0	0
Број закључака о даљем признавању права у поступку преиспитивања у години	1.056	146	138	0	0

6.4. Услуге - неодложне интервенције

Укупан број неодложних интервенција обухвата интервенције реализоване у оквиру радног времена центра и интервенције пружене у времену између 15:30 до 8 сати наредног дана, викендом и празником.

Табела бр. 85

Број предузетих неодложних интервенција у току 2020. године	
Узраст корисника	Број интервенција
За децу	158
За младе	28
За одрасле	59
За старије	34
Укупно	279

Највећи број пружених неодложних интервенција односио се на ургентну заштиту и збрињавању деце (56,6%) и углавном се ради о деци која су у ризику или су жртве злостављања и занемаривања која су изложена породичном насиљу, као и деца са поремећајем у понашању и малолетници у сукобу са законом којима је, за случај изостанка родитељског старања, потребно обезбедити присуство органа старатељства у истражном поступку.

7. САВЕТОВАЛИШТЕ ЗА БРАК И ПОРОДИЦУ

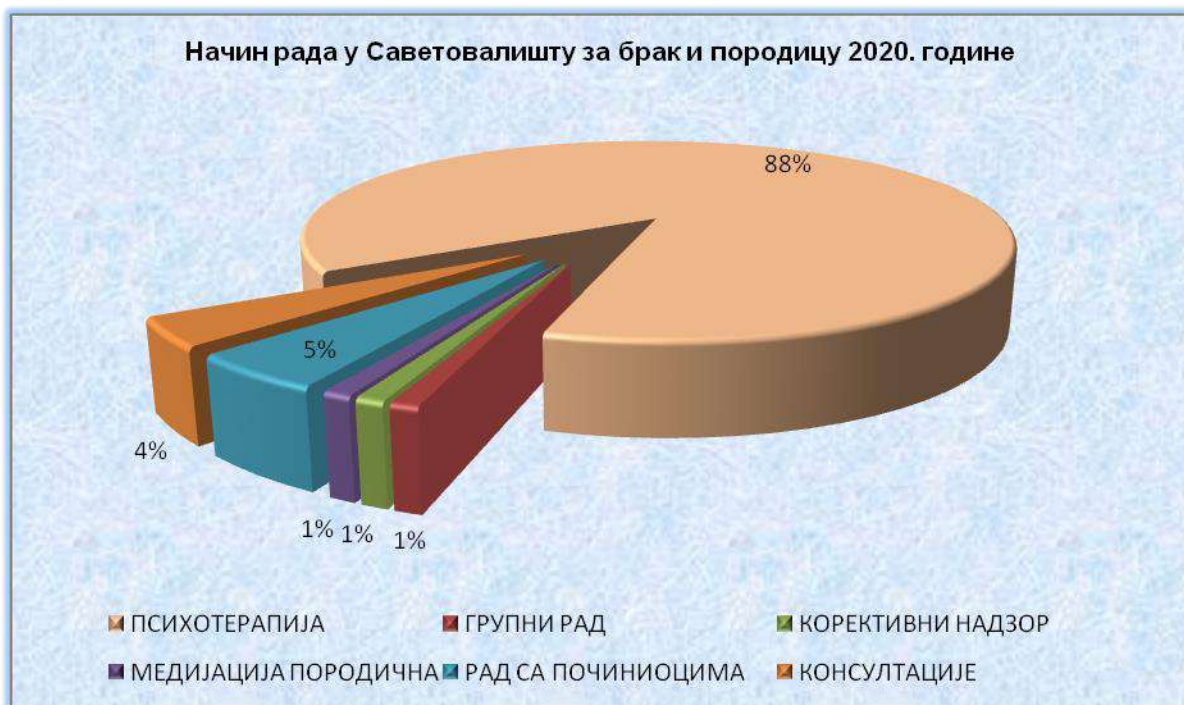
У Одељењу за саветодавно-превентивни рад, *Саветовалишту за брак и породицу* током 2020. године обављени су послови⁴⁷ предвиђени *Правилником о систематизацији послова у Градском центру за социјални рад*: саветодавни, терапијски, медијаторски, превентивни, едукативни и информативни рад, као и послови у складу са *Одлуком о правима и услугама социјалне заштите*. Основна делатност у Саветовалишту је саветодавни и психотерапијски рад који је намењен грађанима Града Београда. Психотерапијски модалитет који се доминантно примењује је системска породична терапија са породицама, паровима, појединцима.; поред тога, обавља се и породична медијација, медијација између малолетних учинилаца кривичних дела и жртава, као и два програма групног рада: третман намењен починиоцима насиља у партнерским односима, и програм „Оснаживање жена против насиља“.

Током 2020. године у Саветовалишту је евидентирано 1.175 (782 новоукључених и 393 са којима је рад започет у претходној години) што је за трећину мање него претходне године, пре свега, због епидемиолошке ситуације која је утицала да су клијенти у знатној мери користили телефонске услуге у форми инстант информисања и савета. Одржано је 3.046 сеанси (2.031 индивидуалних, 802 партнерске, 172 породичне и 86 групних). Током третмана у раду са починиоцима насиља одржано је 70, а у раду на оснаживању жена против насиља 16 групних сеанси. Одржане су 42 котерапијске и 64 супервизорске сеансе.

Као што се може видети на следећем графикону, у односу на начин рада са корисницима, као и претходних година преовлађује психотерапијски рад који чини 88% (659); консултације су пружене у 4% (31) случајева; са починиоцима насиља над партнерком рађено је у 5% (35) случајева; рад у склопу мере корективног надзора над вршењем родитељског права био је у 1% (11) случајева; у форми медијације – породичне 1% (6,) а медијације са малолетним преступником и жртвом није био ни један случај.

⁴⁷ Послови Саветовалишта за брак и породицу се обављају на четири локације: општина Савски Венац - Руска бр.4, општина Земун - Прве пруге бр.7, општина Палилула-Цвијићева бр.112, општина Звездара - Крфска бр.7. Током 2020.године, а у односу на претходну годину непромењен је број терапеута, укупно 13 укључујући руководиоца Саветовалишта.Терапеути су разврстани на следећи начин по Одсецима Саветовалишта: у седишту Саветовалишта у Руској - 5, укључујући руководиоца Саветовалишта, на Палилули - 4, у Земуну - 2, на Звездари - 2.

Графикон бр. 38

Пропорције врсте проблема, проблеми у односу партнера чине 27%, предразводни 11, током развода 15 постразводни 11; породична проблематика износи 24% и индивидуални проблеми одраслих 11 а детета 1%.

Графикон бр. 39

Када је реч о примарном проблему због кога се клијенти јављају Саветовалишту, током 2020. године дошло је до извесног пораста индикатора најтеже проблематике у сфери односа партнера и то 68,5% од којих 43,9% се односи на конфликтну партнерску комуникацију, предразводну одлуку, физичко злостављање, прељубу, љубомору, проблем са породицом порекла, непоштовање од стране партнера, емоционално занемаривање, док се 24,6% односи на проблеме у родитељској сарадњи. Преосталих 13,1% тиче се деце и 17,3% одраслих.

Табела бр. 86

НАЈЧЕШЋИ ПРИМАРНИ ПРОБЛЕМИ КЛИЈЕНАТА 2020. - ПРОЦЕНТИ		
ПАРТНЕРИ И РОДИТЕЉИ		
У ОДНОСУ ПАРТНЕРА		68,5
КОНФЛИКТНА ПАРТНЕРСКА КОМУНИКАЦИЈА	13,0	43,9
ПРЕДРАЗВОДНА ОДЛУКА	5,9	
ФИЗИЧКО ЗЛОСТАВЉАЊЕ	5,1	
ЕМОЦИОНАЛНО ЗЛОСТАВЉАЊЕ	5,3	
ПРЕСТАНАК ПАРТНЕРСКЕ КОМУНИКАЦИЈЕ	2,5	
ПРЕЉУБА	3,4	
ЕМОЦИОНАЛНО ЗАНЕМАРИВАЊЕ	2,3	
РАД НА БЛИСКОСТИ	2,1	
ЉУБОМОРА	0,5	
ПРОБЛЕМИ СА ПОРОДИЦОМ ПОРЕКЛА	1,3	
АЛКОХОЛИЗАМ	0,8	
НЕПОШТОВАЊЕ ОД СТРАНЕ ПАРТНЕРА	0,8	
СЕКСУАЛНИ ПРОБЛЕМИ/ИДЕНТИТЕТ	0,2	
СУКОБИ ОКО ФИНАНСИЈА	0,7	
У РОДИТЕЉСКОЈ САРАДЊИ		24,6
ВИЂАЊЕ / НЕРЕГУЛИСАНО РОДИТЕЉ-ДЕТЕ	8,5	
КОНФЛИКТ У РОДИТЕЉСКОЈ КОМУНИКАЦИЈИ	7,7	
ТЕРАПИЈА РАЗВОДА	3,3	
ПРЕСТАНАК РОДИТЕЉСКЕ КОМУНИКАЦИЈЕ	2,0	
РОДИТЕЉСКА КОМПЕТЕНЦИЈА	2,5	
НЕДОВОЉНО АНГАЖОВАЊЕ ОКО ДЕЦЕ И ПОРОД.	0,6	

ДЕЦА		
ЗАНЕМАРЕНА – ЗЛОСТАВЉАНА		13,8
ЕМОТИВНО ЗЛОСТАВЉ. ДЕТЕТА ОТАЦ	0,1	0,7
ЗАНЕМАР.ЕМОТ.ПОТРЕБА ДЕТЕТА.- РОДИТЕЉИ	0,4	
ЗАНЕМАР. МАТЕРИЈАЛНИХ ПОТР.ДЕТЕТА -ОТАЦ	0,1	
СЕКСУАЛНО ЗЛОСТАВЉАЊЕ ДЕТЕТА - ДРУГИ	0,1	
ОСТАЛО ДЕЦА		13,1
МУЛТИПРОБЛЕМСКЕ ПОРОДИЦЕ	3,7	
ПОРЕМЕЋАЈ ПОНАШАЊА ДЕТЕТА	2,7	
ПРОБЛЕМИ У КОМУНИКАЦИЈИ РОДИТЕЉ - ДЕТЕ	2,7	
ПОРЕМЕЋАЈ ПОРОДИЧНИХ СТРУКТУРА И УЛОГА	1,5	
ДЕЛИНКВЕНЦИЈА, КРАЂА ШКОЛСКИ НЕУСПЕХ	0,5	
АДОЛЕСЦЕНТНА КРИЗА	0,9	
ЗЛОУПОТРЕБА СУПСТАНЦИ	0,4	
ФИЗИЧКО ЗЛОСТАВЉАЊЕ РОДИТЕЉА - СИН	0,4	
ФИЗИЧКО/ЕМОТИВНО ЗЛОСТ. РОДИТЕЉА - ЋЕРКА	0,2	
КОМПЈУТЕРСКА ЗАВИСНОСТ	0,1	

ОДРАСЛИ		
ПСИХИЈАТРИЈСКА СИМПТОМАТОЛОГИЈА		17,3
ДЕПРЕСИВНОСТ	2,5	3,9
ПСИХОТИЧНИ / ПАРАНОИДНИ СИМПТОМИ	0,4	
СУИЦИДАЛНОСТ	0,1	
КОЦКА	0,1	
СОЦИЈАЛНА АНКСИОЗНОСТ	0,4	
ПСИХОСОМАТСКИ СИМПТОМИ	0,4	
ОСТАЛИ ПРОБЛЕМИ		13,4
ПРОБЛЕМИ ИДЕНТИТЕТА - НЕСИГУРНОСТ	1,5	
ПРОБЛЕМИ СЕПАРАЦИЈЕ	1,7	
ПОРОДИЧНО НАСИЉЕ	1,3	
ГУБИЦИ И ПОРОДИЧНИ ГУБИЦИ	1,1	
БОЛЕСТ	0,7	
ПРОФЕСИОНАЛНИ ИДЕНТИТЕТ	1,3	
ОСТАЛО	5,8	
УКУПНО		

Према броју клијената у односу на број терапеута по општинама, као и претходних година, знатно је већа оптерећеност у Одсеку Саветовалишта у Земуну с обзиром на број становника који му гравитира (Земун, Нови Београд, Сурчин).

Табела бр. 87

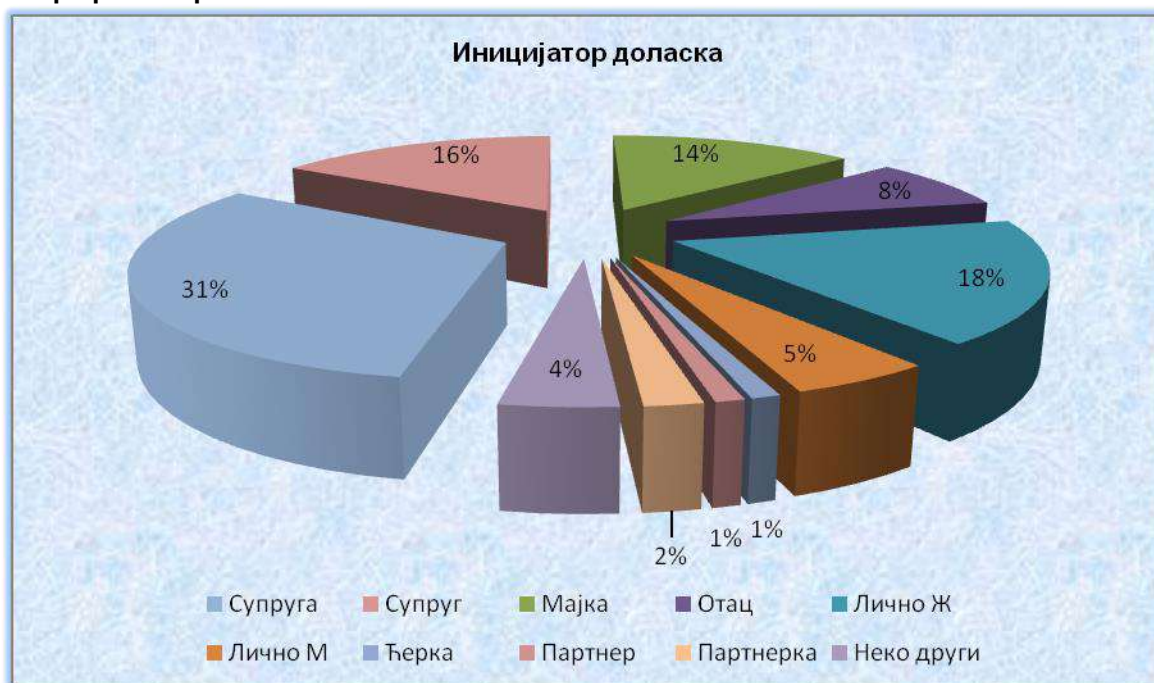
Одсек и број терапеута	број	%
Руска (4)	330	43,9
Палилула (4)	136	18,1
Земун (2)	140	18,6
Звездара (2)	146	19,4
Укупно	977	100,0

Према начину укључивања клијената током 2020 године, слично као и претходних година, предњачи самоиницијативно укључивање (49,5%), из Одељења ГЦСР (29,7%), по препоруци других корисника (12,1%), по препоруци других терапеута (2,5%). Ови подаци говоре да је и даље највећи број клијената који су информисани о постојању саветовалишта те се у највећем броју самоиницијативно обраћају (и то жена у пропорцији 3 према 1 у односу на мушкарце, у највећем проценту супруге (31%).

Табела бр. 88

Начин укључивања Година	Самоиницијативно	Из одељења ГЦСР	По препоруци других корисника СБИП	По препоруци других терапеута
2010.	57,3 %	18,0 %	8,3 %	5,6 %
2011.	62 %	22,0 %	11 %	6,5 %
2012.	52,7%	23,7%	8,7%	14,8%
2013.	47,3%	28,2%	9,8%	4,7%
2014.	50,8%	26,5%	9,0%	4,3%
2015.	49,4%	28,7%	9,5%	3,8%
2016.	43,8%	31,1%	12,4%	3,8%
2017.	41,7%	32,7%	12,9%	4,2%
2018.	43,6%	32,4%	13,2%	5,9%
2019.	41,2%	34,6%	12,3%	5,9%
2020.	49,5%	29,7%	12,1%	2,5%

Графикон бр. 40

По питању постигнутих промена код клијената нема значајних одступања у односу на претходне године те су позитивне промене постигнуте у 61,1% случајева, без промена је било 14,8% случајева, у 20,9% је било рано да се доноси процена о промени, и у око 3,3% су клијенти били преусмерени у другу установу.

Табела бр.89

Година	2018.	2019.	2020.
Промене постигнуте код клијената	Проценти	Проценти	Проценти
Промене уз одржавање симптоматског понашања	22,3	21,9	27,0
Промене 1. реда – повлачење симптоматског понашања	29,1	25,2	26,1
Промене 2. реда – повлач. симпт. пон. са променом структура и уверења	10,1	9,8	8,0
Нема промена	19,7	17,9	14,8
Остало	15,1	21,4	20,9
Упућени у другу установу	3,8	3,8	3,3
Укупно процената	100	100	100

С обзиром да се на медијацију малолетници упућују из тужилаштва и Одељења ГЦСР а испуњавајући претходне услове, очигледно је дошло до пада ове категорије корисника. Током извештајне године одржано је 6 породичних медијација, што је приближно ранијим годинама. Иако се дуго година медијација примењује као добар начин доласка до задовољавајућих решења мирним путем још увек није у довољној мери афирмисана, што би било у интересу грађана и њихове добробити као мирног начина решавања преговора

свих категорија (партнерских односа, развода и договора око деце, породичних односа, адолесцената)

Остале активности Саветовалишта

Како су епидемиолошке околности изазване Covid 19 утицале на организацију рада Саветовалишта током 2020. године, клијентима је било омогућено да ову услугу користе у директном раду (уз поштовање донетих мера заштите) као и путем телефонских сеанси (разговора).⁴⁸ Са малим прекидом, уз поштовање донетих мера Владе РС, спроводио се групни третман за рад са починиоцима насиља једном недељно у трајању од 90 мин.⁴⁹ У јануару 2020. године почело се са реализацијом превентивног психоедукативног програма против насиља над женама под називом „Оснаживање жена против насиља“. Саветовалиште је и даље члан радне групе за израду стандарда рада у Саветовалишту, на чијој изради се још увек ради.

8. ОДЕЉЕЊЕ ЗА ПОСЛОВЕ ПЛАНИРАЊА И РАЗВОЈА

На основу Правилника о организацији и систематизацији послова, Одељење за послове планирања и развоја, обавља по свом садржају разноврсне послове, који управо својом посебношћу, ово одељење чине јединственим како у Градском центру тако и у Републици Србији. Међу најзначајнијим пословима су послови проучавања и праћења појава и проблема којима се бави социјална и породично-правна заштита, положаја и услова за развој социјалне и породично-правне заштите, израда разних извештаја и анализа које се односе на делатност Градског центра и сходно томе предлагање мера за унапређење делатности и израда интерних елабората и упутстава за унапређење система социјалне и породично-правне заштите у Београду.

Поред тога, стручни радници овог одељења обављају послове пружања стручне помоћ по захтеву одељења Градског центра у решавању проблема, врше стручну анализу примењених мера и пружених услуга корисницима центра за социјални рад на нивоу појединачног случаја и на нивоу циљних група корисника, анализирају и врше евалуацију квалитета пружених услуга, поштовања стручне процедуре и стандарда стручног рада, утврђују потребе за обуком стручних радника унутар центра, те сходно томе организују и реализују програме обуке и активности које имају за циљ развој општих, посебних и специфичних компетенција пружаоца услуга.

Израда годишњих извештаја о раду, одељенских као и извештаја ГЦСР у Београду, Информатора о раду ГЦСР, вођење базе података о завршеним програмима обуке стручних радника, осмишљавање и учествовање у пројектним активностима, организација

⁴⁸ На сајту ГЦСР у Београду истакнути су бројеви службених телефона свих запослених психотерапеута, као и фиксни број Саветовалишта за брак и породицу који је за све време пандемије и током рада од куће био доступан за информације и рад са грађанима. Овим поводом Саветовалиште се у неколико наврата медијски експонирало (уживо у јутарњем програму, у штампаним медијима, у дневнику РТС-а) како би грађане информисало о могућности коришћења ове услуге и током пандемије.

⁴⁹ Током 2020. године радило се са две групе, а број укључених износио је 41, од којих је 26 нових. Актуелно двоје колега ради групни третман са починиоцима насиља. Саветовалиште је као члан радне групе у току са израдом стандарда рада са починиоцима насиља према Истанбулској конвенцији, чија је израда још увек у току.

семинара, округлих столова, трибина и конференција о питањима о делатности центра за социјални рад, итд. су неки од послова који се реализују у овом одељењу.

Значајни аспект рада Одељења за послове планирања и развоја у току 2020. године, као и претходних година, односио се и на рад са корисницима Градског центра за социјални рад, као и на рад са потенцијалним корисницима и то у измењеним околностима услед пандемије вируса SARS – COVID 19, најчешће путем електронске комуникације или телефоном. Стручни радници Одељења за послове планирања и развоја су свакодневно корисницима који су се обраћали са неким захтевом, непосредно, путем телефона или електронске поште, пружали информације о правима и услугама из области социјалне и породично-правне заштите. Тако је током године евидентирано 2205 позива грађана. Све ове послове у 2020. години обављало је, поред руководиоца одељења, (психолог) 6 социолога, 3 социјална радника, 2 педагога и 1 психолог.

8.1. Рад по приговорима - Законска основа и сврха обраде приговора

Закон о социјалној заштити РС је у делу *Права корисника* предвидео право и могућност корисника да приговара на рад центра за социјални рад који је у Градском центру, организован тако да корисник има могућност да се са приговором обрати директору, а обраде приговора се спроводе у Одељењу за послове планирања и развоја.

Поред тога што је сврха обраде приговора осигурање заштите најбољих интереса појединачног корисника услуга ГЦСР и начин спровођења законских одреби о поштовању права корисника, она је и компонента механизма контроле, усмеравања, надгледања и евалуације примене стандарда стручног рада у пракси центра, тим пре што се поред поднесака корисника услуга ГЦСР у интерну процедуру обраде приговора узимају и они дописи других институција који су усмерени на поступке контроле правилности и законитости рада Градског центра.

У следећој табели дат је приказ укупног броја приговора и расподела заступљености приговора по одељењима ГЦСР у којој можемо видети да по рангу предњачи Звездара, Вождовац и Чукарица. Ако упоредимо задње четири године које су дате у табели, можемо уочити да је просечно највише приговарано на рад Одељења Звездара, потом Земун и Нови Београд.

Табела бр. 90

ОДЕЉЕЊЕ	2017.	2018.	2019.	2020.	Ранг 2017.	Ранг 2018.	Ранг 2019.	Ранг 2020.
Земун	59	81	60	33	4	1	1	6
Звездара	65	67	52	51	2	2	3	1
Нови Београд	77	50	59	43	1	5	2	4
Палилула	63	60	44	39	3	3	5	5
Раковица	35	34	23	25	7	7	7	7
Чукарица	55	39	43	44	5	6	6	3
Вождовац	46	57	46	47	6	4	4	2
Стари град	34	16	15	20	8	13	15-16	9
Лазаревац	18	25	21	11	14	9	8-9	13

Савски венац	33	26	21	14	9	8	8-9	12
Младеновац	20	18	16	10	13	11-12	13-14	14
Врачар	28	18	17	15	9-10	11-12	12	11
Сурчин	13	13	19	9	15	14-15	10	15
Гроцка	28	21	16	21	9-10	10	13-14	8
Обреновац	27	12	18	19	11	16	11	10
Сопот	6	5	5	7	17	17	16-17	16
Барајево	11	13	5	4	16	14-15	16-17	17
Београд	38	19	19	36	-	-	-	-
Укупно	656	596	516	460	-	-	-	-

У току 2020. године у писарници управне зграде Градског центра примљено је и у Одељењу за послове планирања и развоја евидентирано, класификовано и обрађено укупно **460** поднесака који су по свом садржају сврстани у најширу категорију «приговор» у интерној бази података што значи да је свега 0,4 % од укупног броја корисника приговарало директору ГЦСР. Према категорији порекла односно идентификације подносиоца највећи број приговора потиче од грађана, корисника услуга социјалне заштите који се већ налазе на евиденцији поступајућих одељења ГЦСР.

Поређењем са укупним бројем приговора у претходне четири године, уочава се да је броја писаних поднесака означених као Приговор у 2020. години смањен.

Број приговора који се односе на заштиту деце (165) и даље је мањи од броја приговора који се односе на заштиту одраслих (295). Највећи број приговора 290 поднели су директно грађани односно сами корисници (или њихови законски заступници).

Секретаријат за социјалну заштиту је проследио 46 поднесака који су класификовани као приговори, а Заштитник грађана 39.

Највећа учесталост у поднетим приговорима, у току 2020. године, евидентира се у областима остварења права на материјалну, новчану помоћ, 125 поднесака, и у области породично правне заштите 156 поднесака, односно, најчешће вршења родитељског права (95 поднесака).

Оба ова подручија рада центра су и најподложнија приговору, услед незадовољства корисника и разлике у виђењу животних околности корисника и стручних радника који процењују, односно достављају суду мишљење у вези са вршењем родитељског права у бракоразводним споровима и ређе, у случајевима алтернативног старања о деци, као и да ли су испуњени услови за остваривање права на новчану социјалну помоћ.

Ове године као и претходне 2019. уочава се да је остваривање права на приговор Градском центру најчешће било покретано незадовољством корисника услед, како наводе, изостанка предузимања одговарајућих мера социјалне и породично правне заштите као и квалитетом процене. Нешто ређе, указују на непрофесионалан однос стручњака Градског центра, најмањи број корисника изражава незадовољство у вези са непоштовањем рокова.

У току 2020. године у дежурној канцеларији Одељења за послове планирања и развоја ГЦСР обављено је укупно **188** интервјуа са грађанима и корисницима услуга ГЦСР. Најбројнији су били грађани са територија општина Чукарица, затим Звездара, Палилула и Нови Београд. У односу на претходне године број корисника који се обраћао дежурној

канцеларији је знатно мањи услед неповољне епидемиолошке ситуације узроковане епидемијом вируса SARS –COVID-19 и мерама владе у ванредном стању/ситуацији. Значајан број обављених интервјуа односио се на информисање корисника о правима и услугама из области социјалне заштите, питања породично правне заштите (вршења родитељског права и заштите од насиља у породици), али и на проблеме на које су корисници, по свом доживљају, наилазили током вођења стручног поступка и у комуникацији са стручним радницима поступајућих одељења ГЦСР.

8. 2. Рад по осталим захтевима

У евиденцији Одељења за послове планирања и развоја под називом „остали захтеви“ води се веома значајан број различитих активности Одељења:

- Обраћања грађана непосредно или у оквиру рубрике „питајте нас“ на нашој интернет презентацији;
- Обраћање различитих институција из Београда, али и из целе Србије;
- Организовање едукација и семинара;
- Преписка иницирана од стране Одељење за послове планирања и развоја према нашим одељењима која често садржи информације о изменама постојећих и доношењу нових законских и подзаконских аката;
- Преписка везана за реализацију услуге Привремено становање.

У току 2020. године било је укупно 1.682 ових захтева, нешто више него 2019. (1.449). Када се разматрају најчешћи подносиоци захтева, за разлику од претходних година доминирала су обраћања грађана путем мејла (617) потом обраћања општинских одељења (556), као и различитих институција (443).

Када је у питању старосна структура корисника, најчешћи подносиоци су одрасла лица која су упутила 1.476 захтева; у групацији деце и младих било је 206 обраћања. Према разлогу обраћања, највећи број захтева односио се на остале разлоге - 842 и различите видове информација о материјалним давањима - 794.

Табела бр. 91

	Категорија		
	Остали захтеви	Деца	Одрасли
Укупно	1682	206	1476
Барајево	27	1	26
Београд	766	87	679
Центар ван Београда	65	17	48
Чукарица	87	8	79
Гроцка	24	4	20
Лазаревац	18	/	19
Младеновац	26	3	23
Нови Београд	96	14	82
Обреновац	12	4	8
Палилула	90	9	82
Раковица	48	3	45

Савски венац	12	5	7
Сопот	12	/	12
Стари град	45	7	38
Сурчин	13	3	10
Вождовац	90	15	75
Врачар	30	3	27
Земун	81	5	76
Звездара	133	14	119
Више одељења	7	3	4

8. 3. Рад по захтевима за стручну помоћ

У 2020. години укупан број захтева за пружање стручне помоћи износи **77**: из области заштите деце и младих 37 и из области заштите одраслих лица 40 захтева за стручну помоћ. Највећи број захтева поднеле су друге институције 40 и то у односу на конкретан случај. Број захтева за стручну помоћ је готово идентичан броју поднетих захтева у 2019. години када их је било 73.

Следи табеларни приказ захтева за стручну помоћ, који су поднети у ГЦСР током 2020. године

Табела бр. 92

Стручне помоћи	Укупно	Категорија 2	
		Деца	Одрасли
Укупно	77	37	40
Барајево	/	/	/
Београд	/	/	/
Чукарица	2	2	/
Гроцка	4	2	2
Лазаревац	1	1	/
Младеновац	/	/	/
Нови Београд	3	1	2
Обреновац	1	1	/
Палилула	3	3	/
Раковица	3	2	1
Савски венац	1	/	1
Сопот	1	1	/
Стари град	5	3	2
Сурчин	/	/	/
Вождовац	8	2	6
Врачар	2	/	2
Земун	/	/	/
Звездара	3	2	1
Друге институције	40	17	23

Поступајући по овим захтевима стручни радници су с обзиром на епидемиолошку ситуацију ређе реализовали састанак са стручним тимовима одељења која су тражила стручну помоћ или учествовали на конференцијама случаја које су организоване у

конкретним случајевима у односу на претходну годину. Стручна помоћ је углавном реализована писаним инструкцијама.

Велики део активности овог одељења односио се и на праћење, посредовање, давање информација или стручне помоћи на нивоу конкретног случаја, везано за смештај корисника у установе социјалне заштите, са посебним нагласком на кориснике услуга прихватилишта. У односу на наведену корисничку групу, током године, у неколико наврата прикупљане су информације о корисницима из општинских одељења и на основу прикупљених података урађене су анализе. Сврха истих је сагледавање изазова са којима се сусрећу стручни радници у реализацији смештаја као и посредовање код надлежног министарства.

8.4. Усавршавање и обука запослених у ГЦСР

Обука и стручно усавршавање запослених (волонтера и новозапослених) је законом јасно дефинисано, као и обавеза стручног радника и стручног сарадника да се стручно усавршава. Континуирана едукација сходно новим стандардима и акредитовање нових програма и услуга је у складу са потребом сталног унапређења стручног рада и јачања професионалних капацитета запослених.

У циљу ефикасне примене Правилника о организацији, нормативима и стандардима рада центра за социјални рад и успостављању нове методологије рада, стручни радници у Градском центру за социјални рад се усавршавају у складу са позицијом на којој раде.

Градски центар за социјални рад располаже годишњим планом обука и усавршавања. Током 2020. године планиране обуке нису реализоване услед увођења ванредног стања/ ситуације и ограничења броја лица која могу боравити у одређеном простору.

Стручни радници Одељења за послове планирања и развоја су у току 2020. године сачинили више обука које су категорисане код Коморе у социјалној заштити, док су на почетку године реализоване само 3 (све интерне обуке су осмишљене и реализоване у Одељењу за послове планирања и развоја).

Одељење за послове планирања и развоја је формирало базу података о броју стручних радника у Градском центру који су завршили акредитоване програме обуке, а иста је проширена и са програмима обуке који нису акредитовани.

У следећој табели је приказан укупан број стручних радника који су похађали програме стручног усавршавања у извештајном периоду.

Табела бр. 93

Редни број	Назив Обуке	Број учесника
1	Улога ЦСР у примени Закона о спречавању насиља у породици (интерна)	10
2	Брига о деци: изазови и снаге у центру за социјални рад (интерна)	12
3	Заштита старих особа без породичног старања, примери из праксе (интерна)	15
4	Становање уз подршку за жртве трговине људима (НВО Атина)	10
5	Позитивно родитељство (Центар за права детета)	10
6	Унапређење компетенција стручних радника у области популационе политике (национална конференција, Комора социјалне заштите)	45
7	Антидискриминациони тренинг (акредитован програм, СУПРАМ)	21

8	Што знамо о старатељству (трибина, Комора социјалне заштите)	10
9	Основна обука за медијацију (акредитован програм, Комора социјалне заштите)	2
10	Планирање сталности у центрима за социјални рад (акредитован програм, Комора социјалне заштите)	30
11	Примена концепта безбедносне културе у систему социјалне заштите (акредитован програм, Комора социјалне заштите)	8
12	Ризици, одговорност и правна заштита стручних радника у социјалној заштити (акредитован програм, Комора социјалне заштите)	11
13	Поступање цср у пружању помоћи и подршке породици у случају постојања ризика од измештања деце (акредитован програм, Комора социјалне заштите)	6
14	Програм основне обуке за супервизоре у Центру за социјални рад (акредитован програм, Републички завод за социјалну заштиту)	3
15	Права посебно осетљивих група деце у правосудном систему Републике Србије (конференција, International rescue committee)	6
16	Сproveђење истрага у случајевима просјачења	1
17	Припрема анализе у вези са порнографијом и сексуалном експлоатацијом уз осврт на случајеве трговине људима	3
18	Унапређење етичке компетенције стручних радника у социјалној заштити у раду са маргинализованим групама (округли сто, Комора социјалне заштите)	3
19	Стратегије превладавања стреса (акредитован програм, Комора социјалне заштите)	1
	Укупно	207

Комора социјалне заштите организовала је 9 обука за 116 стручњака Градског центра што је више од половине броја стручних радника који су похађали обуке током 2020. године.

9. ИСТРАЖИВАЧКИ РАД У ОДЕЉЕЊУ ЗА ПЛАНИРАЊЕ И РАЗВОЈ У 2018. ГОДИНИ

У плану и програму Одељења, поред послова извештавања, спровode се и различита истраживања, анализе и информације, а у току извештајне године рађене су следеће анализе:

Сиромаштво деце породица / корисника новчане социјалне помоћи (на примеру Градског центра за социјални рад у Београду)

Ова анализа имала је за циљ да пружи основне показатеље сиромаштва, базиране на званичним статистичким подацима у РС, да подсети на неке социолошко-правне аспекте социјалног законодавства и да кроз дескриптивну анализу података породица корисника НСП укаже на потенцијалне ризике од сиромаштва за малолетне чланове. У анализи је дат приказ неких обележја породица – корисника новчане социјалне помоћи, с посебним освртом на ризичне факторе сиромаштва њихових малолетних чланова. Анализа је у методолошком смислу дескриптивна јер се базира на општим статистичким показатељима сиромаштва у Републици Србији и на подацима из интерне базе података Градског центра за социјални рад. На случајно одабраном узорку показало се да се ради о породицама које су дуги низ година на евиденцији ГЦСР, хронично зависним од државних давања и чији су малолетни чланови у ризику од тзв. међугенерациске трансмисије сиромаштва и социјалне искључености.

„Насиље у породици - насиље над старима”

Прикупљање података за истраживање **“Насиље у породици - насиље над старима”** спроведено је у периоду октобар 2020. - јануар 2021. Подаци су прикупљани из више одељења Градског центра и у овој фази истраживања подаци су кодирани и формирана је база података. Истраживање је дескриптивног карактера, а методолошки оквир је заснован на квалитативној и квантитативној методологији. Према првим резултатима међу злостављаним лицима доминирају жене старости 65-75 година, са најчешће завршеном основном школом (32,9%), док су насилна лица претежно мушког пола, такође најчешће старости од 65-75 година. У узорку доминира међупартнерско насиље (48,6%), док се насиље између деце и родитеља јавља у 45,7% случајева. Други члан породице као насилно лице јавља се у 5,7% случајева. У породицама у којима је присутно међупартнерско насиље, а које су у већини у узорку који је формиран, као облик насиља доминира физичко насиље које је дугогодишње, поновљено насиље. Истражујући насиље према старима уочавамо да се када је међупартнерско насиље у питању, оно наставља без обзира на старосну доб, супротно евентуалним очекивањима да ће временом у односима међу партнерима, доћи до нормализације.

Материјално угрожене породице 2020

Према плану и програму рада Одељења за планирање и развој урађена је анализа која се ослања на анализу из 2014. године, са циљем праћења потреба материјално угрожених корисника. Упоредни резултати показали су да је ова корисничка група најбројнија, да је карактеришу исти проблеми социоматеријалног карактера и непромењене животне околности. Такође, препозната је потреба свеобухватнијег рада са појединцима и њиховим породицама, јер је то начин превазилажења демаргинализованог положаја и пут ка законом дефинисане „активације корисника“, којом је предвиђено активно укључивање корисника ради превазилажења материјално неповољног положаја. Анализа је урађена на узорку три одељења (Палилула, Стари град и Савски венац), коришћењем базе података и средствава званичне евиденције.

10. АКТИВНОСТИ ГРАДСКОГ ЦЕНТРА ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД У БЕОГРАДУ У 2020. ГОДИНИ

- Учешће представника Градског центра у разним комисијама формираним на нивоу локалне самоуправе
- Представници Градског центра активно су учествовали у раду Савета за питање старости и старења при Влади Р.Србије
- Учешће у раду Савета за унапређење међугенерациске сарадње и солидарности при Влади Р. Србије

- Активно учешће у раду Савета за родну равноправност града Београда
- Учешће у раду Савета за унапређење положаја ОСИ на територији града Београда
- Представник ГЦСР је учествовао у раду радне групе за израду Закона о социјалној заштити
- Стручни радници су током године учествовали и у раду разних фокус група, истраживањима или анкетама која су спроведена ради испитивања ставова запослених
- Као и претходних година, одељења Градског центра су била наставна база за велики број студената

10.1. Пројектне активности у 2020. години

1. Унапређење услуга социјалне заштите

Ова пројектна активност представља наставак пројектних активности у општинском одељењу Обреновац која за циљ има подршку унапређење услуга социјалне заштите на локалном нивоу, а ради подршке постојећим капацитетима у наведеном одељењу.

2. Јачање система дечије заштите и инклузије деце избеглица у Србији

Пројектне активности представљају наставак у сарадњи са Центром за истраживање и развој друштва «ИДЕАС» а уз материјалну подршку УНХЦР-а у делу унапређења компетенција старатеља за децу избеглице и развој услуге старатељство за децу избеглице од стране физичких лица која нису запослена у центру за социјални рад. Пројекат подразумева и подршку постојећим људским капацитетима у Одељењу Палилула. Овај пројекат је наставак сарадње која је започета у 2017. години а окончана у јануару 2020.

3. Заштита малолетне деце без пратње

У сарадњи са Министарством за рад, запошљавање, борачка и социјална питања реализује се пројекат „Подршка ЕУ у управљању миграцијама у Србији – унапређење смештајних капацитета, социјалне заштите и приступа образовању“. Пројекатним активностима појачани су ресурси центра ангажовањем лица која су задужена за рад са малолетним мигрантима и то у Одељењима Савски венац, Палилула и Вождовац.

11. Закључак

Основу за израду извештаја о раду чини база података свих одељења Градског центра за социјални рад у Београду за 2020. годину, као и подаци релеватних институција које званично објављују податке из различитих области, од значаја за систем социјалне заштите.

На крају 2020. године у Градском центру за социјални рад била су запослена 504 лица са статусом на неодређено и 54 на неодређено време. Однос броја корисника евидентираних у извештајном периоду и запослених стручних радника, (на неодређено и одређено време) нешто је неповољнији у односу на претходну годину и у сразмери је 1:302, што свакако доприноси квалитету пружених услуга, ефикасности и доступности социјалне заштите, задовољству корисника и очувању укупних људских ресурса.

У циљу ефикасне примене Правилника о организацији, нормативима и стандардима рада центра за социјални рад и успостављању нове методологије рада, стручни радници у Градском центру за социјални рад се усавршавају у складу са позицијом на којој раде; ГЦСР поседује годишњи план обука и усавршавања стручних радника, а Одељење за послове планирања и развоја је формирало базу података о њиховом броју. Иако протеклу деценију карактерише континуирани раст броја корисника, у односу на 2019. годину, број корисника у извештајној години остао је на приближно истом нивоу.

У корисничким групама малолетних, доминирају деца из породица са поремећеним односима, односно, деца чији се родитељи споре око начина вршења родитељског права. Овome треба додати да је у односу на претходну годину и број жртава породичног насиља 2020. године порастао за 6,8%. С друге стране, број деце са проблемима у понашању, бележи пад од 6,6% и то је вишегодишњи тренд. Међу пунолетним корисницима најбројнији су материјално угрожени појединци и њихове породице и они чине четвртину укупно евидентираних у 2020. години, а међу овим породицама доминирају једночлане, на шта указују и званично објављени подаци и показатељи РЗС о сиромаштву и социјалној искључености.

На крају, али не мање важно, истичемо да је извештајну годину обележила и пандемија вируса SARS COVID-19, што је наметнуло другачију организацију рада центара, као што су рад од куће за одређене категорије запослених и индиректна комуникација са корисницима. Све то захтевало је прилагођавање запослених и корисника новим условима и отежало функционисање установе. Установе за смештај корисника су у почетним фазама у потпуности обуставиле пријем, што је додатно оптеретило ионако редуковане ресурсе центра. Постепеним отварањем установа притисак се смањивао али никада у целости није нестао, пошто у неким установама и даље није могуће збринути корисника због попуњености капацитета. Пандемија је условила промене у начину живота, личном и професионалном, посебно у делу заштите здравља и безбедности на раду, те је и том делу реализовано низ активности и примењено низ мера, како би се запослени заштитили.

Директор Градског центра за социјални рад
Зорица Павловић